

**ΤΕΙ ΚΑΒΑΛΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΟΙΚΗΣΗΣ Κ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

**ΓΚΟΥΖΕΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ 7378
ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ 7231**

**ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΝ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ
ΠΟΛΕΜΟ**

ΕΠΙΒ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΜΑΛΚΙΔΗΣ

ΚΑΒΑΛΑ 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

1.1 Βασικά Στοιχεία για το Διεθνές Εμπόριο

1.1.2 Προσδιοριστικοί Παράγοντες του Διεθνούς Εμπορίου.

1.2 Η ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

1.2.1 Ορισμένα Στοιχεία για τη Γεωπολιτική

1.2.2 Γεωπολιτική και Διεθνές Εμπόριο

1.3 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.3.1 Διεθνές Εμπόριο και Οικονομική Ανάπτυξη

1.3.2 Η οικονομία ως εξαγωγική βάση ανάπτυξης

1.4 ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

2.1 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

2.1.1 Τελωνειακή Ένωση, Ενιαία Αγορά και Ευρωζώνη

2.1.1. Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη της Ελληνικής Οικονομίας

2.2 ΤΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

2.3 Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ. Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

3.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

3.1.1 Συνοπτικά Ιστορικά Στοιχεία Τουρκίας

3.2 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

3.2.1 Γενικά Στοιχεία

3.2.2 Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη της Τουρκίας

3.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

3.3.1 Οικονομική Ανάπτυξη

3.3.2 Δημοσιονομική Πολιτική

3.3.3 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Τουρκία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ. ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

4.1.1 Ιστορικές Διμερείς Σχέσεις Ελλάδας Τουρκίας από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έως Σήμερα

4.1.2 Η Οικονομική Συνεργασία Ελλάδας Τουρκίας

4.2 ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

4.2.1 Γενικά Στοιχεία Διμερούς Εμπορίου

4.2.2 Αναλυτικά Στοιχεία Διμερούς Εμπορίου

4.3 ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

4.4 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΓΕΙΤΝΙΑΣΗΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1.ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2. ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ 2006-2010

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3 ΈΛΛΕΙΜΜΑ ΚΑΙ ΧΡΕΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4 ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ 2005-2009

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5 ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6. ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7. ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΕΠ 1961-1970 (ΈΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2000)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.8.ΣΧΕΣΗ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΠΡΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ (%)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.1: ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΕΠ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.2: ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3. 3: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΛΑΔΩΝ ΣΤΟ ΑΕΠ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1: ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΛΑΔΩΝ ΣΤΟ ΑΕΠ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.4 ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ΧΙΛ ΑΤΟΜΑ)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.1 ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ ΙΣΟΤΙΜΙΑ ΕΥΡΩ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΛΙΡΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1 ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ (ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ)

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ 2007-2008

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3: ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΣΥΕ ΚΑΙ ΔΙΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5: ΕΞΑΓΩΓΕΣ 2003 ΠΡΟΣ ΤΟΥΡΚΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6: ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7 ΠΡΟΣΦΑΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εργασία επιχειρεί να διερευνήσει τη διαδικασία ανάπτυξης των διμερών εμπορικών σχέσεων ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Τουρκία. Σκοπός της εργασίας είναι να μελετηθούν και να καταδειχθούν τα σημαντικότερα στοιχεία της οικονομικής συνεργασίας, ανάμεσα στις δύο χώρες. Η εργασία υποστηρίζει ότι η φυσική γειτνίαση μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη βελτίωση των διμερών οικονομικών σχέσεων. Παράλληλα τονίζεται ότι η οικονομική συνεργασία και η βελτίωση των διμερών πολιτικών σχέσεων αλληλοεπηρεάζονται με αποτέλεσμα την προώθηση του διεθνούς εμπορίου.

Το θέμα της εργασίας μπορεί να οριοθετηθεί μέσα στο πλαίσιο της δυναμικής συνάφειας που υπάρχει ανάμεσα στην πολιτική και στην οικονομική ανάπτυξη. Το γεγονός ότι η Ελλάδα και η Τουρκία είναι δύο χώρες που στο παρελθόν αντιμετώπισαν σημαντικά προβλήματα, αποτέλεσε ένα καθοριστικό εμπόδιο στην προοπτική ανάπτυξης διμερών οικονομικών σχέσεων. Η εργασία εστιάζει στην τελευταία περίοδο όπου η βελτίωση της διμερούς πολιτικής συνεργασίας και η ανάπτυξη αμφίδρομης εταιρικής δραστηριότητας συνέβαλαν καθοριστικά στην ανάπτυξη των εμπορικών σχέσεων ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία.

Η εργασία αναπτύσσεται με βάση τη συνάφεια που έχει η οικονομική δραστηριότητα και η γεωπολιτική διάταξη του διεθνούς ιστορικού χώρου. Υπό αυτό το πρίσμα ερευνώνται οι διμερείς οικονομικές σχέσεις ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Τουρκία. Το διεθνές εμπόριο εκτός από ένα σχήμα ενίσχυσης του επιπέδου διαβίωσης προσλαμβάνεται και ως ένα μέσο προώθησης πολιτισμού. Η εργασία μελετά τη δυναμική του διεθνούς εμπορίου μέσα σε ένα συγκεκριμένο γεωπολιτικό περιβάλλον.

Η μεθοδολογία της εργασίας αναπτύσσεται τόσο σε θεωρητικό όσο και σε ερευνητικό επίπεδο. Το θεωρητικό επίπεδο περιλαμβάνει στοιχεία από τη θεωρία του Διεθνούς Εμπορίου, τη Γεωπολιτική Θεωρία και τη θεωρία της Πολιτικής Ιστορίας. Το εμπειρικό σκέλος εκτείνεται στο πεδίο διερεύνησης των βασικών οικονομικών μεγεθών της ελληνικής και της τουρκικής οικονομίας, καθώς βέβαια και της μελέτης των διμερών εμπορικών τους σχέσεων.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζονται θεωρητικά στοιχεία από το επιστημονικό αντικείμενο του Διεθνούς Εμπορίου και της Γεωπολιτικής Θεωρίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο διερευνώνται τα βασικά στοιχεία της ελληνικής οικονομίας. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται τα σημαντικότερα οικονομικά μεγέθη της τουρκικής οικονομίας. Βαρύτητα δίνεται στην περίπτωση της τουρκικής οικονομίας ώστε να κατανοηθεί επαρκώς το πλαίσιο συνεργασίας με την ελληνική οικονομία. Στο τέταρτο κεφάλαιο επιχειρείται μια μελέτη των εμπορικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Παράλληλα επιχειρείται μια σύνοψη των πολιτικών σχέσεων των δύο χωρών μετά τον ΄Β Παγκόσμιο Πόλεμο. Στο τέλος της εργασίας παρατίθενται τα συμπεράσματα της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας επιχειρείται να προσδιοριστούν ορισμένα βασικά στοιχεία για το διεθνές εμπόριο και τη γεωπολιτική του σημασία. Τα στοιχεία αυτά θα λειτουργήσουν ως θεωρητικά θεμέλια της εργασίας. Η εστίαση του πρώτου κεφαλαίου της εργασίας στο διεθνές εμπόριο και στη γεωπολιτική υπόσταση απορρέει από τη βασική θεματική της έρευνας που είναι οι οικονομικές σχέσεις ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Τουρκία. Η έννοια της φυσικής γειτνίασης διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο καθώς διευκολύνει την ευδόκιμη ανάπτυξη των εξωτερικών εμπορικών σχέσεων. Παράλληλα η θεωρητική οριοθέτηση των σημαντικότερων προσδιοριστικών παραγόντων του διεθνούς εμπορίου διανοίγει την πρόσβαση στα σημαντικότερα πεδία ανάπτυξης των διμερών εμπορικών σχέσεων.

1.1 ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

1.1 Βασικά Στοιχεία για το Διεθνές Εμπόριο

Το διεθνές εμπόριο είναι ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της οικονομικής δραστηριότητας. Το διεθνές εμπόριο αναπτύσσεται στη βάση ύπαρξης του οικονομικού προβλήματος. Το οικονομικό πρόβλημα εκφράζει επιγραμματικά τη κινητήρια δύναμη ανάπτυξης της σύγχρονης οικονομικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με το οικονομικό πρόβλημα οι διαθέσιμοι πόροι που βρίσκονται στον πλανήτη δεν επαρκούν για την ικανοποίηση όλων των αναγκών του πληθυσμού. Συνεπώς τα άτομα και κατ'επέκταση οι οικονομίες αναζητούν τρόπους προκειμένου να καλύψουν τα κενά που δημιουργούνται από την ύπαρξη του οικονομικού προβλήματος (Χαχολιάδης, 1990:68).

Η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου λαμβάνει χώρα μέσα από την ανταλλαγή προϊόντων με σκοπό την ικανοποίηση και τη θεραπεία των αναγκών και των ελλείψεων των κρατών και των ατόμων (Κατρανίδης, 1992:27). Κάθε κράτος έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα στην παραγωγή συγκεκριμένων αγαθών. Είναι λοιπόν εύλογο να εξειδικεύει την παραγωγική του διαδικασία σε αυτά τα αγαθά και στη συνέχεια να τα ανταλλάσσει με εκείνα τα οποία δεν έχει τη δυνατότητα να παράγει.

Καθώς όμως οι σύγχρονες οικονομίες είναι εγχρήματες και όχι εμπράγματα, χρησιμοποιούν δηλαδή το χρήμα ως βασικό μέσο ανταλλαγής, είναι εύλογο οι ανταλλαγές των προϊόντων να λαμβάνουν χώρα σε νομισματικές χρηματικές μονάδες. Ακόμη καθώς οι ανάγκες των ατόμων είναι περίπλοκες και συνεχώς αυξάνονται οι ροές αγαθών από και προς μια οικονομία είναι συνεχείς στο χρόνο. Παράλληλα κάθε κράτος αναπτύσσει εμπορική δραστηριότητα με πολλά αρκετά κράτη. Και αυτό διότι το διεθνές εμπόριο συμβάλλει καταλυτικά στη δημιουργία εισοδημάτων και κερδών τα οποία διευκολύνουν ακόμη περισσότερο τα οικονομικά άτομα να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Συνεπώς οι εξαγωγές και οι εισαγωγές είναι καταλυτικά στοιχεία για την ανάπτυξη των οικονομιών (Πουρναράκης, 2000:48).

Η αποτελεσματική διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου, εξαρτάται από μια σειρά παραγόντων. Οι προσδιοριστικοί παράγοντες του διεθνούς εμπορίου διακρίνονται σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία, αποτελείται από τους βασικούς

παράγοντες του διεθνούς εμπορίου. Η δεύτερη κατηγορία, αποτελείται από τους δευτερεύοντες παράγοντες του διεθνούς εμπορίου.

1.1.2 Προσδιοριστικοί Παράγοντες του Διεθνούς Εμπορίου.

Οι βασικότεροι παράγοντες, του διεθνούς εμπορίου μιας χώρας, είναι το συνολικό εισόδημα της (ΑΕΠ=Y), ο πληθωρισμός της (Pt), η συναλλαγματική ισοτιμία του νομίσματος της (et), και το ύψος στο οποίο βρίσκεται το επιτόκιο αγοράς της (rt). Όλα αυτά τα μεγέθη, προσμετρώνται σε μια ορισμένη, και προκαθορισμένη οικονομική περίοδο (t). Το συνολικό εισόδημα μιας χώρας, αποτελείται από το σύνολο των αγαθών, υλικών και άυλων,¹ τα οποία παράγονται μέσα σε μια οικονομία, σε μια ορισμένη χρονική περίοδο (Λιανός & Μπένος, 1998:34). Πρόκειται, για έναν οικονομικό δείκτη, που μπορεί υπό ορισμένες προϋποθέσεις,² να εκφράσει και να καθορίσει το επίπεδο ευημερίας μιας χώρας. Αυτό που έχει ωστόσο σημασία, για το διεθνές εμπόριο δεν είναι η απόλυτη τιμή του ΑΕΠ, αλλά η σχετική (ποσοστιαία) μεταβολή του στον χρόνο³ και κυρίως η διάρθρωση του.

Με τον όρο διάρθρωση του ΑΕΠ, εννοούμε την κατανομή του στους τρεις επιμέρους τομείς της παραγωγής, τον πρωτογενή τομέα (γεωργία, αλιεία, κτηνοτροφία, εξόρυξη, θήρα), τον δευτερογενή τομέα (μεταποίηση, βιομηχανία, βιοτεχνία) και τον τριτογενή τομέα (υπηρεσίες). Η σημαντικότητα της διάρθρωσης, του συνολικού παραγόμενου προϊόντος είναι μεγάλη διότι αποτελεί την γενεσιουργό αιτία, των συγκριτικών και απόλυτων πλεονεκτημάτων μιας οικονομίας. Ως συγκριτικό πλεονέκτημα ,ορίζεται η ικανότητα μιας οικονομίας, να εξειδικεύεται

¹ Ενδεικτικά το ΑΕΠ ισούται ως $Y = C + I + G + X - M$, όπου C η κατανάλωση, I η επένδυση, G οι κρατικές δαπάνες, X οι εξαγωγές και M οι εισαγωγές μιας οικονομίας μέσα σε μια ορισμένη χρονική περίοδο (Λιανός & Μπένος όπως πριν: 147).

² Η αντικειμενική μέτρηση του ΑΕΠ μιας χώρας, οφείλει να λαμβάνει υπόψη της, τις διαχρονικές μεταβολές των τιμών των αγαθών, τα εισοδήματα από την αλλοδαπή, τον αριθμό του ενεργού απασχολούμενου πληθυσμού. Το ΑΕΠ μιας χώρας, αποτελεί ουσιαστικά, την οικονομική εικόνα της για μια δεδομένη χρονική περίοδο.

³ Η σχετική (ποσοστιαία) μεταβολή του ΑΕΠ ορίζεται ως εξής : $\frac{Y_T - Y_{T-1}}{Y_{T-1}}$, όπου Y_T η ποσότητα του ΑΕΠ την τρέχουσα χρονική περίοδο και Y_{T-1} η ποσότητα του ΑΕΠ την προηγούμενη χρονική περίοδο (Ιωαννίδης, 2001:27).

στην εμπορία των αγαθών, που μπορεί να παράγει φθηνότερα σε σύγκριση με την οικονομία που έχει εμπορικές ανταλλαγές. Ως απόλυτο πλεονέκτημα, ορίζεται η ικανότητα μιας οικονομίας, να εξειδικεύεται στην εμπορία των αγαθών που παράγει φθηνότερα (Πουρναράκης, 2000:282-283).

Συνεπώς, τα συγκριτικά και τα απόλυτα πλεονεκτήματα μιας οικονομίας, προκύπτουν κυρίως από την δομή του συνολικού παραγόμενου προϊόντος. Όσον αφορά, την σχέση ανάμεσα στο συνολικό προϊόν ($Y=ΑΕΠ$), τις εξαγωγές (X) και τις εισαγωγές (M) προκύπτει εμπειρικά (Κατρανίδης, 1992& Ζήκος, 2000), ότι είναι θετική. Αυτό σημαίνει ότι, η αύξηση του συνολικού εισοδήματος μιας οικονομίας, έχει ως συνέπεια την αύξηση των εξαγωγών. Επίσης, αποδεικνύεται ότι, η αύξηση του εισοδήματος μιας οικονομίας, επιφέρει αύξηση των προϊόντων που εισάγει λόγω της αύξησης της ζήτησης.

Ο δεύτερος βασικός παράγοντας, που επηρεάζει, την διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου μιας χώρας, είναι ο πληθωρισμός της (P_t). Ο πληθωρισμός, είναι η συνεχής και όχι παροδική αύξηση των τιμών, των προϊόντων και των υπηρεσιών μιας οικονομίας (Κιντής & Πουρναράκης, 1993:192). Τα αγαθά των οικονομιών, που διέπονται από πληθωρισμό, γίνονται ολοένα ακριβότερα. Ο πληθωρισμός, είναι ένα ιδιαίτερα αρνητικό φαινόμενο, που προκαλεί έντονες δυσχέρειες στην λειτουργία των οικονομικών συστημάτων. Οι επιδράσεις που ασκεί, στο διεθνές εμπόριο είναι καθοριστικές. Συγκεκριμένα, η ύπαρξη έντονου πληθωρισμού, επιδρά αρνητικά στις εξαγωγές μιας οικονομίας.

Αυτό συμβαίνει διότι, τα προϊόντα της πλέον είναι ακριβότερα, σε σύγκριση με τα προϊόντα ανταγωνιστικών οικονομιών με χαμηλότερο πληθωρισμό, με αποτέλεσμα να μειώνεται η ζητούμενη ποσότητα τους. Αντίθετα, η ύπαρξη πληθωρισμού χαμηλού επιπέδου, δίνει ώθηση στις εξαγωγές μιας χώρας, καθώς τα προϊόντα της δεν είναι ακριβά, αλλά φθηνότερα σε σύγκριση με τα ανταγωνιστικά τους, με αποτέλεσμα, να αυξάνεται η ζητούμενη ποσότητα τους. Επίσης, η ύπαρξη πληθωρισμού αυξάνει, το επίπεδο των εισαγωγών μιας οικονομίας, διότι, οι καταναλωτές αναγκάζονται, να επιλέξουν τα φθηνότερα προϊόντα της αλλοδαπής. Αντίθετα, η έλλειψη πληθωρισμού, μειώνει τις εισαγωγές, καθώς οι καταναλωτές, επιλέγουν τα φθηνότερα εγχώρια προϊόντα.

Ο τρίτος βασικός παράγοντας, που επηρεάζει την διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου μιας χώρας, είναι η συναλλαγματική ισοτιμία της (et) (Καρφάκης, 1999:196). Ο όρος συνάλλαγμα, αναφέρεται στα διεθνή μέσα πληρωμών, και

περιλαμβάνει τα ξένα (αλλοδαπά) νομίσματα και τους πιστωτικούς τίτλους σε ξένο νόμισμα, όπως οι συναλλαγματικές, οι επιταγές κ.τ.λ. (Χρήστου, 1995:516). Το συνάλλαγμα, όπως και κάθε άλλο αγαθό, πωλείται και αγοράζεται σε μια ορισμένη τιμή. Η τιμή του συναλλάγματος, είναι η συναλλαγματική ισοτιμία, που συμβατικά ορίζεται ως το ποσό του νομίσματος μιας χώρας που πρέπει να πληρωθεί για κάθε μονάδα του νομίσματος μιας άλλης χώρας (Χρήστου, ο.π.). Π.χ. σήμερα για να αγοράσουμε 1 ευρώ πρέπει να καταβάλλουμε 1,5 δολάρια ενώ για αγοράσουμε 1 δολάριο πρέπει να καταβάλουμε σήμερα 0,67 ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι, το ευρώ είναι ακριβότερο νόμισμα σε σύγκριση με το δολάριο, και το δολάριο είναι φθηνότερο νόμισμα σε σύγκριση με το ευρώ. Το ευρώ είναι το ισχυρό νόμισμα, και το δολάριο το αδύνατο νόμισμα.

Κατά συνέπεια, τα προϊόντα των οικονομιών, που χρησιμοποιούν ευρώ είναι ακριβότερα όταν πωλούνται στην αμερικάνικη οικονομία, σε σύγκριση με τα αμερικάνικα προϊόντα. Αντίστοιχα, τα αμερικάνικα προϊόντα, πωλούνται φθηνότερα, στις οικονομίες του ευρώ, σε σύγκριση με τα ευρωπαϊκά. Συνεπώς, τα νομίσματα με υψηλή ισοτιμία, επιφέρουν μείωση των εξαγωγών και συνήθως αύξηση των εισαγωγών, ενώ τα νομίσματα με χαμηλή ισοτιμία επιφέρουν αύξηση των εξαγωγών, και συνήθως έντονη δραστηριότητα και στις εισαγωγές.⁴

Τέλος, σημαντικό ρόλο στο διεθνές εμπόριο, κατέχουν τα επίπεδα των επιτοκίων (it).. Υψηλά επίπεδα επιτοκίων, αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα των επενδύσεων, του παραγόμενου προϊόντος και εν τέλει των επενδύσεων (βλ. υπ.5:5). Αντίθετα, χαμηλά επίπεδα επιτοκίων, προκαλούν αύξηση των επενδύσεων, αύξηση του εισοδήματος και σε τελική ανάλυση αύξηση των εξαγωγών. Το επιτόκιο, αποτελεί ουσιαστικά, την τιμή, το κόστος του χρήματος (Λιανός & Μπένος, 1998:169). Όσο υψηλότερη, είναι αυτή η τιμή, τόσο αυξάνεται η δυσχέρεια της επενδυτικής δραστηριότητας, και συνεπώς του εξαγωγικού προσανατολισμού μιας οικονομίας.

Συνακόλουθα οι δευτερεύοντες παράγοντες, επιρροής του διεθνούς εμπορίου, είναι η φυσική γειτνίαση, τα δίκτυα διανομής, οι γεωπολιτικές και διπλωματικές σχέσεις καθώς και η αποτελεσματική προώθηση και προβολή των προϊόντων

⁴Κατά κανόνα, από χαμηλή συναλλαγματική ισοτιμία, διέπονται τα νομίσματα λιγότερο αναπτυγμένων χωρών. Παρόλο που, το σχετικά αδύνατο νόμισμα τους, επιτρέπει στις χώρες αυτές, να εξαγάγουν τα προϊόντα τους, τα εισοδήματα που κερδίζουν, χρησιμοποιούνται για την εισαγωγή προϊόντων, που καλύπτουν πάγιες ανάγκες, της οικονομίας, και που οι χώρες αυτές αδυνατούν να παράγουν.

Η φυσική γειτνίαση, κατά κανόνα, ευνοεί την διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου. Αυτό οφείλεται, στο ότι τα κόστη μεταφοράς είναι πολύ χαμηλότερα (π.χ. εμπόριο μεταξύ Ελλάδας- Βουλγαρίας), σε σύγκριση, με περιπτώσεις που πρέπει να καλυφθούν ιδιαίτερα υψηλά κόστη (π.χ. εμπόριο μεταξύ Ελλάδας –Καναδά). Τον ίδιο ρόλο, κατέχουν και τα δίκτυα διανομής, των εξαγωγικών προϊόντων. Ως δίκτυο διανομής, ενός εξαγωγικού προϊόντος, θεωρούμε την ενδιάμεση διαδρομή που ακολουθεί το προϊόν, από τον έμπορο που εξάγει, μέχρι να φτάσει στον τελικό καταναλωτή. Άρα, όσο πιο αναπτυγμένα δίκτυα διανομής υπάρχουν, τόσο ευκολότερα διεξάγεται το διεθνές εμπόριο (Λαμπριανίδης, 2001:61). Συνακόλουθα, οι καλές διπλωματικές και γεωπολιτικές σχέσεις, ευνοούν το κερδοφόρο εμπόριο και αντίστροφα, η έλλειψη τους το περικόπτει. . Π.χ. η Ελλάδα έχει ανεπτυγμένες εμπορικές σχέσεις, με τον αραβικό κόσμο, οι οποίες οφείλονται και στις παραδοσιακά στενές διμερείς διπλωματικές σχέσεις. Αντίστοιχα, η χώρα μας, εκ των πραγμάτων αναπτύσσει κερδοφόρο εμπόριο με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.).

Τέλος, προκειμένου να υπάρξουν, μακροχρόνια οφέλη, από την τέλεση του διεθνούς εμπορίου, είναι αναγκαία η κατάλληλη προώθηση και προβολή των εμπορευόμενων αγαθών. Καθώς, ο ανταγωνισμός πλέον είναι πολύ έντονος, και η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, μειώνει όλο και περισσότερο τα κόστη παραγωγής, η επίτευξη της μακροχρόνιας κερδοφορίας στο διεθνές εξαρτάται και από την προώθηση των προϊόντων καθώς συσφίγγει τις σχέσεις των καταναλωτών με τα αγαθά .

1.2 Η ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

1.2.1 Ορισμένα Στοιχεία για τη Γεωπολιτική

Η γεωπολιτική είναι εκείνη η επιστήμη η οποία ερευνά τη συμπεριφορά των κρατών με βάση τα στοιχεία της φυσικής και της οικονομικής γεωγραφίας. Χρησιμοποιώντας αυτά τα στοιχεία επιχειρείται να διερευνηθεί και στη συνέχεια να αναλυθεί η εξωτερική πολιτική των κρατών. Δεν θα ήταν άστοχο αν υποστηριζόταν ότι η γεωπολιτική συνιστά ένα μείγμα εξωστρεφούς προσανατολισμού το οποίο αποτελείται από πολιτική, οικονομία και γεωγραφία .

Η σημασία της γεωπολιτικής στη σύγχρονη διεθνή πολιτική οικονομία είναι μεγάλη καθώς δημιουργεί εκείνες τις προϋποθέσεις ώστε να καθίσταται κατανοητή η οικονομική συμπεριφορά των εθνικών οικονομιών. Το διεθνές εμπόριο αποτελεί ένα καθοριστικό στοιχείο της σύγχρονης γεωπολιτικής, καθώς χρησιμοποιείται με σκοπό την αμοιβαία κάλυψη αναγκών και ικανοποίηση σκοπών, εκ μέρους των κρατών. Με βάση λοιπόν την προσέγγιση της γεωπολιτικής, η κεντρική γεωγραφική θέση ενός κράτους, σε σύγκριση με τα οικονομικά του συγκριτικά πλεονεκτήματα αποτελεί το πλέον αποφασιστικό πλεονέκτημα του στο πλαίσιο του διεθνούς ανταγωνισμού ισχύος (Μάζης, 2002:18).

Ωστόσο θεωρείται χρήσιμο να σημειωθεί ότι κατά τη διαδικασία πρόσληψης της γεωπολιτικής, είναι αναγκαίο εκτός από τη μελέτη των βασικών οικονομικών μεγεθών και πολιτικών στοιχείων να μελετάται και η ιστορία ενός τόπου. Τα ιστορικά δεδομένα έχουν τη δυνατότητα να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των διμερών εμπορικών σχέσεων και στη δημιουργία ικανών συνθηκών για πολιτική συνεργασία(Μάζης, 2002:23). Υπό αυτή την έννοια μπορεί να γίνει κατανοητό, ότι η αποδοχή των προϊόντων μιας χώρας από τους κατοίκους ενός εμπορικού της εταίρου, διέρχεται και μέσα από παράγοντες όπως είναι τα κοινά έθιμα και παραδόσεις, η κοινή κουλτούρα και στάση ζωής καθώς και η ύπαρξη ενδεχόμενων συνθηκών καχυποψίας και εχθρότητας. Σύμφωνα ωστόσο με μια πιο ορθολογική προσέγγιση η αποδοχή αυτού του είδους δεν εξαρτάται από κοινωνικά στοιχεία, αλλά προσιδιάζει στη θεωρία ισορροπίας του καταναλωτή.

1.2.2 Γεωπολιτική και Διεθνές Εμπόριο

Η γεωπολιτική έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει και τη διαδικασία του διεθνούς εμπορίου. Μπορεί να υποστηριχθεί άλλωστε ότι και διαμέσου της γεωπολιτικής αναπτύσσεται η πολιτική οικονομία ανάμεσα στα κράτη. Η γεωπολιτική όπως εκφράζει τα συμφέροντα των σύγχρονων κρατών επηρεάζει και επηρεάζεται από τη διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η γεωπολιτική εκφράζει τα πολιτικά συμφέροντα ενός κράτους στη διεθνή σκακιέρα και το διεθνές εμπόριο δεικνύει τα οικονομικά συμφέροντα ενός κράτους στο σύγχρονο διεθνές πεδίο.

Η σύζευξη ανάμεσα στη γεωπολιτική και στο διεθνές εμπόριο δημιουργεί ουσιαστικά την εναρμόνιση των πολιτικών με τα οικονομικά συμφέροντα. Ωστόσο το

ερώτημα που εγείρεται σε αυτή την περίπτωση είναι κατά πόσο μπορεί να υπάρξει ένας αμοιβαίος αποκλεισμός στην οριοθέτηση των οικονομικών και των πολιτικών συμφερόντων. Ειδικότερα τα πολιτικά συμφέροντα ενός κράτους σε διεθνές επίπεδο μπορούν να συνδέονται άμεσα με τη δυνατότητα πρόσβασης σε πλουτοπαραγωγικούς πόρους, τους οποίους μετά σκοπεύουν να εκμεταλλευτούν. Παράλληλα τα οικονομικά συμφέροντα του μπορούν να συνδέονται με την εκλογή συγκεκριμένων κυβερνήσεων με τις οποίες η κυβέρνηση του υπόψη κράτους προσδοκά ότι θα έχει αποτελεσματικότερη συνεργασία η οποία θα της επιφέρει και καλύτερους όρους στη διεξαγωγή εμπορίου.

Συνοπτικά λοιπόν μπορεί να γίνει κατανοητό ότι στο σύγχρονο διεθνές πολιτικό περιβάλλον, όπου οι δημόσιοι θεσμικοί φορείς είναι τα κράτη, η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου συνδέεται άμεσα με τη γεωπολιτική. Το διεθνές εμπόριο από τη μία πλευρά έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για σύσφιξη των αμοιβαίων διμερών σχέσεων. Από την άλλη πλευρά η γεωπολιτική μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη νέων οικονομικών σχέσεων διεθνούς χαρακτήρα.

1.3 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1.3.1 Διεθνές Εμπόριο και Οικονομική Ανάπτυξη

Η οικονομική ανάπτυξη νοείται ως η συνεχή αύξηση του συνολικού παραγόμενου προϊόντος . Σε αυτή την περίπτωση η οικονομική ανάπτυξη προσλαμβάνεται μέσα από το ρυθμό αύξησης του κατά κεφαλήν εισοδήματος, δηλαδή του εισοδήματος που αντιστοιχεί σε κάθε άτομο μιας οικονομίας. Επίσης ως κριτήριο οικονομικής ανάπτυξης μπορεί να νοηθεί η μείωση του χάσματος ανάμεσα στο δυνητικό και στο πραγματικό παραγόμενο προϊόν μιας οικονομίας. Σημειώνεται ότι ο καθορισμός της οικονομικής ανάπτυξης σε όρους παραγωγής κατά κεφαλήν είναι αποτελεσματικότερο κριτήριο σε σύγκριση με τον καθορισμό της οικονομικής ανάπτυξης που βασίζεται στην απλή μέτρηση αύξησης της συνολικής οικονομικής παραγωγής (Λιανός-Μπένος, 1998:583).

Η βελτίωση των όρων της οικονομικής ανάπτυξης επιφέρει θετικές επιδράσεις όχι μόνο στο οικονομικό κύκλωμα αλλά και στο κοινωνικό σύστημα. Ειδικότερα η είσοδος της οικονομίας σε ρυθμούς μόνιμης ανάπτυξης έχει ως βασικό αποτέλεσμα την αύξηση των εισοδημάτων, την ενίσχυση της ενεργού ζήτησης και συνακόλουθα την αύξηση της απασχόλησης και την περαιτέρω αύξηση της κατανάλωσης. Η κυκλοτερής αυτή διαδικασία συνεχίζεται μέχρι την κορυφή του οικονομικού κύκλου. Όσον αφορά τις βελτιώσεις προς το κοινωνικό σύστημα, αυτές προκαλούνται μέσω των ενισχύσεων στο βιοτικό επίπεδο των ατόμων και των ομάδων του πληθυσμού. Συνεπώς δεν υπάρχουν σημαντικοί λόγοι ώστε να προκληθούν κοινωνικές αναταραχές. Με άλλα λόγια οι άνθρωποι ζούνε σε εναρμόνιση με το περιβάλλον τους.

Όπως δείχθηκε και παραπάνω η εξαγωγική δραστηριότητα συσχετίζεται θετικά με την αύξηση του συνολικά παραγόμενου προϊόντος. Παρά το γεγονός ότι η απλή αύξηση του συνολικού προϊόντος δεν μπορεί να σηματοδοτήσει αυτόματα θετικές επιδράσεις στην οικονομία, ωστόσο μέσω της λειτουργίας του πολλαπλασιαστική επέρχονται αναμφίβολα θετικές επιδράσεις στη λειτουργία της οικονομίας. Το ζητούμενο στοιχείο λοιπόν είναι να συνδεθεί η αύξηση του κατά κεφαλήν προϊόντος με την αύξηση της διεθνούς εμπορικής δραστηριότητας. Με δεδομένο ότι οι διεθνείς εμπορικές συμφωνίες προάγουν την εξωστρεφή εμπορική δραστηριότητα ενός κράτους, μπορεί να αναπτυχθεί η μελέτη αυτής της σχέσης. Η μελέτη της σχέσης ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και στις διεθνείς εμπορικές συμφωνίες βασίζεται στην ακόλουθη σχέση⁵:

$$Y = C + I + G + X - M \quad (1)$$

Όπου Y το συνολικό παραγόμενο προϊόν μιας οικονομίας, C η κατανάλωση της, I η επένδυση, G οι κρατικές δαπάνες, X οι συνολικές εξαγωγές και M οι εισαγωγές. Όπως γίνεται κατανοητό από την (1) η αύξηση των καθαρών εξαγωγών ($X-M$) αυξάνει το συνολικά παραγόμενο προϊόν.

⁵ Η σχέση αυτή όπως τονίστηκε παραπάνω στην υποσημείωση 1 προκύπτει από (Λιανός & Μπένος, 1998)

1.3.2 Η οικονομία ως εξαγωγική βάση ανάπτυξης

Ο ρυθμός και ο προσανατολισμός της ανάπτυξης μιας συγκεκριμένης, οικονομίας προσδιορίζεται λοιπόν από την εξαγωγική της δραστηριότητα προς τον υπόλοιπο κόσμο. Η ανάπτυξη ενός κράτους εξαρτάται από την ανάπτυξη των εξαγωγικών του κλάδων μια και η ζήτηση των προϊόντων που παράγονται στο εσωτερικό του αποτελεί έναν από τους κρίσιμους παράγοντες της οικονομικής της ανάπτυξης. Το ζητούμενο στοιχείο σε αυτή την περίπτωση είναι να βρεθούν οι αγορές υποδοχής των προϊόντων που το κράτος αυτό παράγει.

Η αύξηση του όγκου των εξαγωγών για μια οικονομία, θέτει σε κίνηση μια πολλαπλασιαστική διαδικασία καθώς όλες οι μη εξαγωγικές δραστηριότητες ακολουθούν την πορεία των εξαγωγικών δραστηριοτήτων (Λαμπριανίδης, 2001:260). Σε αυτή την περίπτωση η ανάπτυξη της οικονομίας προέρχεται εκ των έξω, παρά εκ των έσω. Η ανάπτυξη των εξαγωγών επιφέρει σε αυτήν περίπτωση την εκ νέου εισροή της εργασίας και του κεφαλαίου στην οικονομία που λειτουργεί ως εξαγωγική βάση. Η ανάπτυξη των εξαγωγών βασίζεται στην ύπαρξη και εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που παρουσιάζονται στην παραγωγική δραστηριότητα της οικονομίας. Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα μπορούν να προκύπτουν είτε από την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της οικονομίας των οποίων η υπερεπάρκεια δύναται να μειώνει σημαντικά το κόστος παραγωγής, είτε από την παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων μεταποίησης που στις χώρες προορισμού μπορούν να λειτουργήσουν τόσο ως καταναλωτικά όσο και ως κεφαλαιουχικά αγαθά.

1.4 ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Οι διεθνείς εμπορικές σχέσεις έχουν επίσης τη δυνατότητα να βελτιώσουν αν όχι να εξαλείψουν ενδεχόμενες πολιτικές διαφορές ανάμεσα στα κράτη. Το γεγονός ότι διαμέσου του διεθνούς εμπορίου τα κράτη έχουν τη δυνατότητα να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο συνιστά ένα καθοριστικό στοιχείο άμβλυνσης των διαφορών. Συχνά μάλιστα οι πολίτες των κρατών έρχονται εγγύτερα μέσω της ανάπτυξης εμπορικών συμφωνιών και κυρίως μακροχρόνιας εμπορικής συνεργασίας. Αυτό συμβαίνει ως αποτέλεσμα της εμπορικής διαδικασίας η οποία αναπτύσσεται από

επιχειρήσεις. Τα στελέχη των επιχειρήσεων έρχονται τακτικά σε επαφή με σκοπό τη διενέργεια εμπορικών συμφωνιών και την ανταλλαγή απόψεων αναφορικά με την εμπορία αγαθών.

Συνεπώς συχνά τα κράτη ακολουθούν τις εξελίξεις και βελτιώνουν τις διμερείς τους σχέσεις διαμέσου της εμπορικής συνεργασίας. Φυσικά αυτό δεν σημαίνει ότι η συνεχής διενέργεια εμπορίου έχει τη δυνατότητα να λύσει διμερείς πολιτικές διαφορές που χρονίζουν. Απλώς μπορεί να επιφέρει βελτιώσεις στον τρόπο πρόσληψης των γεγονότων τόσο από τους πολίτες όσο και από τις κυβερνήσεις. Αυτό συμβαίνει διότι το διεθνές εμπόριο εκτός από τον βασικό οικονομικό του χαρακτήρα διατηρεί παράλληλα και μια ιδιαίτερα σημαντική πολιτιστική υπόσταση του. Η ανταλλαγή των προϊόντων και η διεθνής τους εμπορία ανά τον κόσμο μεταφέρει τα ήθη και τα έθιμα των λαών και παράλληλα συμβάλλει καταλυτικά στην κοινωνικοποίηση των ανθρώπων.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας επιχειρήθηκε να προσδιοριστούν ορισμένα βασικά στοιχεία του διεθνούς εμπορίου. Βαρύτητα δόθηκε και στην έννοια της γεωπολιτικής η οποία μπορεί να επηρεάσει επίσης την εμπορική διαδικασία. Βασικό στοιχείο του διεθνούς εμπορίου είναι η επίλυση ζητημάτων που συνδέονται με το οικονομικό πρόβλημα. Οι σημαντικότεροι προσδιοριστικοί παράγοντες τους διεθνούς εμπορίου είναι η διάρθρωση του εγχώριου παραγόμενου προϊόντος, ο πληθωρισμός, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα επιτόκια. Επίσης σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν παράγοντες όπως είναι η φυσική γειτνίαση και οι διμερείς πολιτικές σχέσεις. Στο επόμενο κεφάλαιο μελετώνται τα σημαντικότερα στοιχεία της ελληνικής οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας προσδιορίζονται ορισμένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας. Σκοπός του κεφαλαίου είναι να παρουσιαστούν τα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας, ώστε να δημιουργηθεί το υπόβαθρο κατανόησης των διμερών ελληνοτουρκικών εμπορικών σχέσεων. Το κεφάλαιο προσδίδει βαρύτητα στα βασικά ελληνικά οικονομικά μεγέθη και στην ανάλυση τους.

Το κεφάλαιο αναπτύσσεται σε τρεις επιμέρους ενότητες. Στην πρώτη ενότητα προσδιορίζονται τα βασικά στοιχεία της ελληνικής οικονομίας. Στη δεύτερη ενότητα παρατίθενται τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της ελληνικής οικονομίας. Στην τρίτη ενότητα τέλος παρουσιάζεται η αναπτυξιακή πορεία της ελληνικής οικονομίας μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

2.1 ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η ελληνική οικονομία παρά την ύφεση που αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια, χαρακτηρίστηκε από μια δυναμική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια. Ο δυναμικότερος τομέας της ελληνικής οικονομίας είναι οι υπηρεσίες καθώς παράγουν το 67% του ελληνικού ΑΕΠ. Η ελληνική οικονομία έχει γνωρίσει σημαντική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια, η οποία προήλθε σε σημαντικό βαθμό από τη βελτίωση των όρων δραστηριοποίησης στον κατασκευαστικό τομέα, την αύξηση του παγίου κεφαλαίου και τον τουρισμό.

Η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται ως μια περιφερειακή οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης στην οποία και ανήκει. Βασικά στοιχεία προσδιορισμού της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η Τελωνειακή Ένωση και η Ενιαία Αγορά. Η Ενιαία Αγορά δημιουργήθηκε ως συνέχεια της Τελωνειακής Ένωσης. Η παράθεση ορισμένων βασικών στοιχείων για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωζώνης μπορεί να συνδράμει στην αποτελεσματικότερη κατανόηση του πλαισίου λειτουργίας και ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας.

2.1.1 Τελωνειακή Ένωση, Ενιαία Αγορά και Ευρωζώνη

Η εφαρμογή της τελωνειακής ένωσης στο εσωτερικό της επικράτειας όλων των κρατών μελών της Ε.Ε. είχε ως βασική συνέπεια την κατάργηση των ποσοστώσεων, των δασμών και των υπολοίπων μορφών κρατικής προστατευτικής πολιτικής. Μέχρι να συμβεί αυτό, τα κράτη μέλη απαγόρευαν την εισαγωγή προϊόντων σε τιμές χαμηλότερες από τις τιμές των ανταγωνιστικών εγχώριων αγαθών. Παράλληλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε. ασκούσαν σημαντικούς περιορισμούς στην εισαγωγή προϊόντων, σε ποσότητες από την εγχώρια προσφορά. Βασικό αποτέλεσμα αυτής της προστατευτικής πολιτικής, ήταν η απουσία ανταγωνισμού και φυσικά η παντελής έλλειψη κινήτρων για εκσυγχρονισμό της παραγωγικής διαδικασίας και της βελτίωσης της ποιότητας των προϊόντων και των υπηρεσιών (Μούσης, 2005:67).

Η διαδικασία της οικονομικής ενοποίησης της Ευρώπης, μετά την τελωνειακή ένωση, συνεχίστηκε με την εφαρμογή της μεταρρύθμισης της ενιαίας αγοράς. Βασικός

κόμβος εφαρμογής της ενιαίας αγοράς ήταν η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1987) με χρονικό ορίζοντα εφαρμογής την 1/1/1993. Βασικό χαρακτηριστικό της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης είναι η θεσμική κατάργηση των τελωνειακών διατυπώσεων στη τέλεση του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών. Πιο συγκεκριμένα με βάση το άρθρο 13 της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, όπως αυτό συμπληρώνει το άρθρο 8^α, η επικράτεια της Ένωσης συνιστά έναν ενιαίο χώρο, δίχως εσωτερικά σύνορα. Στον χώρο αυτό επιτρέπεται απρόσκοπτα η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων και των κεφαλαίων (Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, 1987/ Άρθρο 13:7). Με την εφαρμογή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης η Ένωση πλέον συνιστά ένα ενιαίο έδαφος δίχως σύνορα (Μούσης, 2005:72).

Η Ευρωζώνη είναι μια οικονομική και νομισματική ένωση που την αποτελούν 16 από τις 27 χώρες μέλη της Ε.Ε.⁶ Βασικό στοιχείο της Ευρωζώνης είναι η υιοθέτηση ενός κοινού νομίσματος του ευρώ από τις οικονομίες των χωρών αυτών. Η υιοθέτηση του ευρώ από τις χώρες αυτές έλαβε χώρα με βάση την ισοτιμία των προηγούμενων νομισμάτων τους με βάση το ένα ευρώ.⁷

Η υιοθέτηση ενός κοινού νομίσματος συνέβαλλε στην ύπαρξη μιας νομισματικής ένωσης, στο πεδίο της ευρωπαϊκής επικράτειας η οποία ήρθε να συμπληρώσει την οικονομική ⁸. Το εμπόριο μεταξύ των 27 κρατών μελών, υπόκειται σε επιρροή, λόγω της υιοθέτησης κοινού νομίσματος από τα 16 εξ αυτών. Οι διαφορετικές συναλλαγματικές ισοτιμίες απουσιάζουν καθώς πλέον υπάρχει το ευρώ ως μέσο σύγκρισης. Όμως η συναλλαγματική ισοτιμία μεταξύ της Ευρώπης των 16 και των υπολοίπων 11 κρατών, υπάρχει και φυσικά εκφράζεται μέσα από τη σχέση του ευρώ με τα νομίσματα αυτά.

⁶ Οι χώρες αυτές είναι η Γερμανία, η Γαλλία, η Ολλανδία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, η Ιταλία, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Ελλάδα, η Κύπρος, η Σλοβενία, η Σλοβακία, η Μάλτα, η Φιλανδία, η Αυστρία και η Ιρλανδία.

⁷ Ως παράδειγμα αναφέρουμε την ισοτιμία της δραχμής με το ευρώ (1 ευρώ= 340,75 δραχμές) και την ισοτιμία του γερμανικού μάρκου με το ευρώ (1 ευρώ=1,9598 μάρκα).

⁸ Οι οικονομίες που έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως νόμισμα τους είναι σήμερα 16. Σε αυτές τις οικονομίες περιλαμβάνεται φυσικά και η ελληνική οικονομία η οποία εισήλθε στη ζώνη του ευρώ την 1^η Ιανουαρίου του 2001.

2.1.2. Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη της Ελληνικής Οικονομίας

Η ελληνική οικονομία από το 1996 και έπειτα έχει εισέλθει σε μια νέα φάση οικονομικής μεγέθυνσης. Οι υψηλοί ρυθμοί μεγέθυνσης συνοδεύτηκαν από αύξηση των επενδύσεων του παγίου κεφαλαίου και από την επιτάχυνση της παραγωγικότητας της εργασίας. Αντίστοιχα από το 1999 και έπειτα παρατηρούνται χαμηλά επιτόκια σε συνδυασμό με τον χαμηλό πληθωρισμό. Την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας την περίοδο 1996-1999 διαδέχθηκε μια φάση άνθησης μεταξύ των ετών 2000-2004. Στον Πίνακα 1 που ακολουθεί διακρίνουμε με σαφήνεια ότι η επιβράδυνση της ελληνικής οικονομίας έληξε στα 1995 με 1996 καθώς επίσης και ότι οι διαδοχικές φάσεις ανάπτυξης τις οποίες η ελληνική οικονομία διένυσε την τελευταία δεκαετία

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1

Ποσοστό Μεταβολής Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος Ελληνικής Οικονομίας

ΕΤΟΣ	ΑΕΠ
1992	0,7
1993	-1,6
1994	2,0
1995	2,1
1996	2,4
1997	3,6
1998	3,4
1999	3,4
2000	4,5
2001	4,3
2002	3,8
2003	4,7
2004	4,2
2005	2,9

Πηγή AMECO (Ευρωπαϊκή Ένωση)

Από τη μελέτη του Πίνακα 1 μπορεί να γίνει κατανοητό ότι το πρώτο μισό της δεκαετίας ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ κυμάνθηκε γύρω στο 4%. Θεωρείται χρήσιμο να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου είχε προκύψει άνοδος της κερδοφορίας για τις ελληνικές επιχειρήσεις σε συνδυασμό με την επιτάχυνση της συσσώρευσης του παγίου κεφαλαίου, ιδιαίτερα σε μηχανικό εξοπλισμό. Τα αποτελέσματα αυτά επέφεραν επιτάχυνση του τεχνολογικού και του οργανωτικού εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων ο οποίος κατά κανόνα οφείλεται στη μείωση του εισοδηματικού μεριδίου της εργασίας και στην άνοδο της παραγωγικότητας του παγίου κεφαλαίου.

Κατά συνέπεια μέσω των παραπάνω ενδείξεων μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η ελληνική οικονομία έχει εξέλθει από τη μακρά περίοδο έντονων διακυμάνσεων της περιόδου 1974-1995. Παράλληλα η άνθηση αυτή επέφερε θετικές επιδράσεις προς το επιχειρηματικό κλίμα δηλαδή την προοπτική περάτωσης νέων επενδύσεων, ιδιαίτερα εξαγωγικού προσανατολισμού. Και αυτό διότι η άνοδος της κερδοφορίας των ελληνικών επιχειρήσεων τις επέτρεψε να τοποθετήσουν εκ νέου τα κέρδη τους και πρόσφερε στους έλληνες εξαγωγείς τη δυνατότητα να αντισταθμίσουν τα κόστη εξωτερικών συναλλαγών προβαίνοντας στην εκροή ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό. Σύμφωνα δε με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η απόδοση του κεφαλαίου στο σύνολο της ελληνικής βιομηχανίας ανήλθε σε 118 μονάδες το 2004 με βάση τις 100 μονάδες του 1995. ή άνοδος της κερδοφορίας σε παράλληλα με την άρση του περιορισμού της ζήτησης συνέβαλλε στην άνοδο των επενδύσεων και στην συνακόλουθη επιτάχυνση της συσσώρευσης κεφαλαίου.

Η αύξηση της εγχώριας ενεργού ζήτησης έδρασε θετικά μέσω του αποτελέσματος του επιταχυντή στην αύξηση των επενδύσεων του παγίου κεφαλαίου. Η αύξηση ήταν αρκετή ώστε να υπερκαλύψει την αρνητική συμβολή της εξωτερικής ζήτησης που επιδεινώνει την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων. Το γεγονός αυτό ενισχύει το θετικό κλίμα που υπάρχει για την ανάπτυξη της εξωστρέφειας των ελληνικών προϊόντων.

Παράλληλα οι ιδιωτικές επενδύσεις στην χώρα παρουσίασαν ιδιαίτερη ανοδική τάση. Συγκεκριμένα η ανάκαμψη των ελληνικών επενδύσεων ξεπέρασε τον κοινοτικό μέσο όρο- η Ελλάδα είναι πρώτη στην κατάταξη των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης την περίοδο 1996-2004. Η αύξηση των επενδύσεων του παγίου κεφαλαίου υπήρξε ιδιαίτερα επωφελής για την ελληνική οικονομία μια και αποτελεί

ένδειξη κερδοφόρας μεταστροφής του ελληνικού επιχειρείν. Οι αυξημένες επενδύσεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό σημαίνουν ανανέωση του παραγωγικού συστήματος. Ο νέος μηχανολογικός εξοπλισμός μεταφέρει στην παραγωγική διαδικασία νέες τεχνολογίες, αυξάνοντας την παραγωγικότητα της εργασίας και του κεφαλαίου. Κατά την ίδια χρονική περίοδο οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου ανήλθαν στο 20% με 26% του ελληνικού ΑΕΠ.

Η ύπαρξη των οικονομικών αυτών δεδομένων οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ελληνική οικονομία διένυσε μια οικονομική περίοδο σημαντικής ανάπτυξης κατά τη διάρκεια των ετών 1995-2005. Ως προοπτική εδραίωσης και παραπέρα επέκταση της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας μπορεί να ιδωθεί η εξάπλωση των ελληνικών εξαγωγών- είτε πρόκειται για καταναλωτικά είτε για κεφαλαιουχικά αγαθά- στις χώρες της Βαλκανικής. Τα δεδομένα τα οποία αναλύσαμε εν συντομία παραπάνω συντελούν θετικά σε αυτή την προοπτική. Η αύξηση της συσσώρευσης επιτρέπει στις επιχειρήσεις των οποίων η παραγωγή απευθύνεται στην κάλυψη της εγχώριας ζήτησης να προβούν σε παραγωγή προϊόντων που θα αποσκοπεί στην κάλυψη γειτονικών εξωτερικών αγορών. Σε αυτό συνηγορεί και η έντονη αύξηση της κερδοφορίας γεγονός που επιτρέπει σε πολλές οικονομικές μονάδες να προσλαμβάνουν μεσάζοντες ή να διατηρούν υποκαταστήματα στις όμορες χώρες που στηρίζουν την προώθηση των πωλήσεων των προϊόντων τους.

Ένα ακόμη βασικό χαρακτηριστικό της ελληνικής οικονομίας είναι η επιτάχυνση της αύξησης της παραγωγικότητας εργασίας. Από το 1996 έως το 2004 η παραγωγικότητα της εργασίας παρουσίασε ιδιαίτερη ανοδική τάση. Κινητήρια δύναμη του φαινομένου αυτού είναι η ταχύρρυθμη αύξηση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου.

Επίσης κατά το ίδιο χρονικό διάστημα η οριακή παραγωγικότητα του κεφαλαίου παρουσίασε σημεία ήπιας ανάκαμψης⁹. Η συμβολή της ανόδου της οριακής παραγωγικότητας του κεφαλαίου στον δείκτη κερδοφορίας είναι μεν μικρή, όχι όμως αμελητέα. Η θετική συμβολή στην άνοδο της μεταβλητής έγκειται στο βασικό σημείο που προσδιορίζει ότι το ύψος του παγίου κεφαλαίου που απαιτείται για την παραγωγή μιας μονάδας καθαρού προϊόντος μειώνεται. Συνεπώς η οικονομία γίνεται ανταγωνιστικότερη, διότι επί της ουσίας το κόστος παραγωγής

⁹ INE/ΓΣΕΕ, Ετήσια Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία-2005,

ενός προϊόντος είναι μικρότερο, άρα και η σχετική τιμή του έναντι των ανταγωνιστικών προϊόντων των άλλων οικονομιών.

Αντίστοιχα η εξέλιξη του μεριδίου εργασίας στο σύνολο της οικονομίας εμφανίζει μακροχρόνια πτωτική τάση. Διαιρώντας τον μέσο πραγματικό μισθό με την παραγωγικότητα της εργασίας βρίσκουμε το εισοδηματικό μερίδιο της εργασίας¹⁰. Η πτωτική τάση του πραγματικού κόστους εργασίας έχει ως αποτέλεσμα την περαιτέρω μείωση του κόστους παραγωγής για της επιχειρήσεις, γεγονός θετικό για τις επενδύσεις αφού λαμβάνει χώρα αναδιανομή εισοδήματος από τον συντελεστή εργασία στο συντελεστή κεφάλαιο.

Τέλος κυρίαρχο χαρακτηριστικό στην Ελλάδα αποτελεί ο χαμηλός πληθωρισμός και το υψηλό έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών. Ο πληθωρισμός έχει σταθεροποιηθεί τα τελευταία έτη περίπου στο 3% με 4% καθώς το προϊόν έχει ανέλθει στο ανώτερο επίπεδο του. Ο χαμηλός πληθωρισμός προσδίδει ανταγωνιστικότητα στα ελληνικά προϊόν καθώς τα κάνει φθηνότερα σε σύγκριση με εκείνα των ξένων οικονομιών. Το γεγονός αυτό επηρεάζει βέβαια θετικά τις εξαγωγές.

Ωστόσο η περίοδος της οικονομικής ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας συνεχίστηκε μέχρι το 2008. Από το 2009 και πέρα η ελληνική οικονομία έχει εισέλθει σε μια περίοδο ύφεσης όπως καταμαρτυρούν τα στοιχεία του Πίνακα 2.

Πίνακας 2.2

Ρυθμός Μεταβολής Ελληνικού Ακαθάριστου Προϊόντος 2006-2010

ΕΤΟΣ	ΑΕΠ
2006	4,5
2007	4,5
2008	2,0
2009	-2,0
2010	-3,0 (πρόβλεψη)

Πηγή: Eurostat

¹⁰ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, Ετήσια Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία-2005,

Από τη μελέτη του πίνακα 2 μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η ελληνική οικονομία έχει εισέλθει σε μια διαδικασία ύφεσης. Η ανάπτυξη των ετών 1994-2005, συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια των ετών 2006,2007 και 2008. Ωστόσο από το έτος 2008 η ελληνική ανάπτυξη σημείωσε αρνητικό πρόσημο, ενώ οι προβλέψεις για το 2010 και το 2011 παραμένουν επίσης αρνητικές,

Οι αρνητικές αυτές επιπτώσεις οφείλονται τόσο στην επίδραση που άσκησε η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, στην ελληνική οικονομία όσο και σε ενδογενή προβλήματα. Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση προκάλεσε αρνητικές επιδράσεις στη διαδικασία του διατραπεζικού δανεισμού, με αποτέλεσμα τη δυσχέρεια δανεισμού των μικρομεσαίων επιχειρήσεων από τις ελληνικές τράπεζες. Παράλληλα η πολιτική του σκληρού ευρώ που υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, οδήγησε τις μικρές οικονομίες της ευρωζώνης στην δυσκολία τέλεσης αποτελεσματικών εξαγωγών, καθώς τα προϊόντα τους γινόταν ολοένα ακριβότερα. Αν ληφθεί υπόψη ότι οι μικρές χώρες της ευρωζώνης προβαίνουν στην αγορά αγαθών από τις πλουσιότερες, τότε μπορεί να γίνει κατανοητό ότι συχνά αντιμετωπίζουν υπέρμετρο δημοσιονομικό κόστος.

Η ιδιαιτερότητα αυτής της κατάστασης μπορεί να προσληφθεί και διαμέσου των συνθηκών δανεισμού που αντιμετώπισε για σημαντικό χρονικό διάστημα η ελληνική οικονομία. Μετά την είσοδο στην ευρωζώνη, ήταν ευκολότερο για την Ελλάδα να προβαίνει σε δανεισμό προκειμένου να ικανοποιηθούν οι ανάγκες του δημόσιου τομέα. Αυτό συνέβαινε αφενός διότι ως κράτος μέλος της ευρωζώνης αντιμετώπιζε χαμηλό κόστος κατά τη διαδικασία δανεισμού και αφετέρου τα θετικά στοιχεία της οικονομικής ανάπτυξης της κατά τη δεκαετία 1996-2005 ενίσχυαν το κύρος της στις διεθνείς χρηματαγορές. Το χαμηλό κόστος δανεισμού, τόσο για το κράτος, όσο και για τις επιχειρήσεις του ελληνικού χρηματοπιστωτικού τομέα (τράπεζες και λοιπά πιστωτικά ιδρύματα) ενίσχυε το επίπεδο της ρευστότητας στην αγορά. Ως αποτέλεσμα οι συνθήκες ανάπτυξης βελτιωνόταν ολοένα.

Ωστόσο η πορεία αυτή ξαφνικά ανετράπη. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω το σοκ που υπέστη η ελληνική οικονομία οφείλεται τόσο σε εξωγενείς όσο και σε ενδογενείς παράγοντες. Οι εξωγενείς παράγοντες έθεσαν ουσιαστικά τόσο τον δημόσιο όσο και τον χρηματοπιστωτικό τομέα εκτός διεθνών χρηματαγορών¹¹. Τα

¹¹ Δεν είναι στις προθέσεις της εργασίας να αναλυθεί διεξοδικά η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, παρά μόνο να τονιστούν οι επιδράσεις που άσκησε στην ελληνική οικονομία.

ενδογενή προβλήματα σε πρώτη ανάλυση προήλθα από την άσχημη κατάσταση στην οποία βρέθηκαν τα δημοσιονομικά της χώρας. Στον πίνακα 3 παρουσιάζονται στοιχεία για το δημόσιο έλλειμμα και το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της ελληνικής οικονομίας

Πίνακας 2.3
Έλλειμμα και Χρέος Ελληνικής Οικονομίας

ΕΤΟΣ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ
2006	-3,6	97,8
2007	-5,1	95,7
2008	-7,7	99,2
2009	-13,6	115,1

Πηγή: Eurostat

Σημειώνεται ότι την ώρα που γραφόταν αυτό το κείμενο αναμενόταν μια αναθεώρηση του ελληνικού ελλείμματος προς τα πάνω από τη Eurostat. Όπως μπορεί να γίνει κατανοητό από τα στοιχεία του πίνακα 3, το έλλειμμα του προϋπολογισμού της ελληνικής οικονομίας από 3,6% το 2006, αυξήθηκε σε -13,6% το 2009. Αντίστοιχα το δημόσιο χρέος της γενικής κυβέρνησης από 97,8% το 2006 αυξήθηκε σε 115,1% το 2009. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην ιδιαίτερα σημαντική υστέρηση εσόδων που παρουσίασε ο δημόσιος τομέας κατά την ίδια χρονική περίοδο. Ως αποτέλεσμα επήλθε ανισορροπία στον κρατικό προϋπολογισμό με αποτέλεσμα τον εκτροχιασμό των δημόσιων οικονομικών.

Τα δεδομένα αυτά ενισχύθηκαν και από την ύπαρξη ενός επίμονου πληθωρισμού ο οποίος δυσχέραινε ακόμη περισσότερο το ελληνικό πρόβλημα. Στον πίνακα 4 παρουσιάζονται τα συγκεντρωτικά στοιχεία του ελληνικού πληθωρισμού

Πίνακας 2.4
Πληθωρισμός Ελληνικής Οικονομίας 2005-2009

Έτος	2005	2006	2007	2008	2009
Πληθωρισμός	3,5	3,3	3,0	4,2	1,3

Πηγή: Eurostat

Αν στα παραπάνω στοιχεία προστεθεί το στοιχείο ότι ο μέσος πληθωρισμός για τους παρελθόντες μήνες του 2010 ανέρχεται σε 5,0% περίπου (στοιχεία Ελληνικής Στατιστικής Αρχής) εξάγεται το συμπέρασμα μιας ιδιαίτερα δύσκολης οικονομικής συγκυρίας. Ένα χαρακτηριστικό στοιχείο είναι ότι η ύπαρξη ενός επίμονου πληθωρισμού σε μια χώρα μπορεί να προκαλέσει υψηλή μεταβλητότητα της οικονομικής δραστηριότητας, λόγω της προσπάθειας των οικονομικών αρχών από τη μία πλευρά, να τον καταπολεμήσουν και της λειτουργίας των ενδογενών μηχανισμών του οικονομικού συστήματος που τον προκαλούν (Okun, 1971). Η μεταβλητότητα αυτή προκύπτει λόγω της αδυναμίας των οικονομικών αρχών να μειώσουν τον πληθωρισμό καθώς λαμβάνεται υπόψη η προοπτική ύφεσης στην οποία μπορεί να εισέλθει η οικονομία. Είναι εύλογο ότι η μεταβλητότητα του γενικού επιπέδου των τιμών επιφέρει σημαντικές αναταράξεις στη συναλλαγματική ισοτιμία, με αποτέλεσμα να καταλύεται η δυναμική της ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης.

Η επίδραση των παραπάνω στοιχείων στις διεθνείς οικονομικές σχέσεις και ιδιαίτερα στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις της ελληνικής οικονομίας είναι προφανής. Ο επίμονος πληθωρισμός οδηγεί στην ανατίμηση των ελληνικών προϊόντων με αποτέλεσμα να είναι ακριβότερα έναντι των αλλοδαπών υποκατάστατων τους. Αν στο δεδομένο αυτό προστεθεί η σχετικά υψηλή συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ έναντι των υπολοίπων νομισμάτων τότε μπορεί να γίνει αντιληπτό τις στρεβλώσεις που αντιμετωπίζουν τα ελληνικά προϊόντα στη διεθνή κυκλοφορία τους¹².

Με άλλα λόγια η επίδραση της χρηματοπιστωτικής και της συνακόλουθης οικονομικής κρίσης της ελληνικής οικονομίας στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές της είναι σημαντική. Αν ληφθούν υπόψη και τα μέτρα που εμπεριέχονται στο πακέτο στήριξης που ανακοίνωσε η ελληνική κυβέρνηση την άνοιξη του τρέχοντος έτος, και που έχουν τον χαρακτήρα της περιοριστικής οικονομικής πολιτικής τότε μπορεί να καταστεί κατανοητό ακόμη περισσότερο το πρόβλημα. Ειδικότερα η αδυναμία ρευστότητας που παρατηρείται στην ελληνική αγορά δημιουργεί εμπόδια στη χρηματοδότηση των επενδύσεων με αποτέλεσμα την ύπαρξη αρνητικών επιπτώσεων στη διεθνή εμπορική δραστηριότητα. Στον πίνακα 5 που ακολουθεί παρατίθενται ορισμένα στοιχεία για την ελληνική εμπορική δραστηριότητα.

¹² Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ με το δολαρίου κυμαίνεται κατά το παρόν χρονικό διάστημα μεταξύ 1,35 και 1,4 (Στοιχεία Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας). Περισσότερα στοιχεία της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ με την τουρκική λίρα παρατίθενται στο τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας.

Πίνακας 2.5
 Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

ΕΤΟΣ	Έλλειμμα Τρεχουσών Συναλλαγών/ ΑΕΠ	Εμπορικό Έλλειμμα/ΑΕΠ
2006	11,6%	17,5%
2007	14,8%	18,9%
2008	15,1%	19,1%
2009	11,0%	12,7%

Πηγή Τράπεζα της Ελλάδας

Τα παραπάνω μεγέθη ακολούθησαν σε σημαντικό βαθμό την πορεία της ελληνικής οικονομίας. Ωστόσο με εξαίρεση το 2009, παρατηρείται μια έντονη αυξητική τάση του εμπορικού ελλείμματος με το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών να επιμένει σε διψήφια νούμερα. Σε κάθε περίπτωση εντούτοις η ελληνική οικονομία μπορεί να ανακτήσει τη δυναμική της.

2.2 ΤΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η ελληνική οικονομία εκτός από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει τον τελευταίο καιρό διακρίνεται και από ορισμένα ιδιαίτερα σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα. Το σημαντικότερο συγκριτικό πλεονέκτημα της ελληνικής οικονομίας είναι η φυσική της θέση στο γεωγραφικό χώρο. Η Ελλάδα βρίσκεται σε μια ιδιαίτερη πλεονεκτική θέση καθώς αποτελεί το ακροτελεύτιο άκρο της Ευρώπης προς το νότο και την ανατολή όπου συνορεύει με την Αφρική και την Ασία. Παράλληλα διαμέσου της Μεσογείου και της διώρυγας του Σουέζ υπάρχει η δυνατότητα σύνδεσης με τις ασιατικές οικονομίες. Επίσης μέσω των Δαρδανελίων η Ελλάδα μπορεί να έχει πρόσβαση προς τη Ρωσία. Με άλλα λόγια δεν είναι υπερβολή αν υποστηριχτεί ότι η Ελλάδα βρίσκεται σε ένα στρατηγικό σημείο από οικονομική και γεωπολιτική σκοπιά.

Όσον αφορά τους κλάδους προϊόντων στους οποίους η ελληνική οικονομία παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα ποικίλλουν. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο κλάδος των αγροτικών τροφίμων ο οποίος χαρακτηρίζεται από την ποιότητα του. Παράλληλα σημαντική θέση στην παραγωγή του ελληνικού ακαθάριστου προϊόντος κατέχουν κλάδοι όπως είναι ο τουρισμός και η ναυτιλία, η επεξεργασία καπνού, τα χημικά προϊόντα, τα μέταλλα και οι μονάδες διύλισης πετρελαίου.

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία που δίνονται στον πίνακα 6 σημαντικό ρόλο διαδραματίζει στο συνολικό παραγόμενο προϊόν της Ελλάδας ο πρωτογενής και ο τριτογενής τομέας. Ειδικότερα η κατηγορία της γεωργίας παρά τη μειωτική τάση που παρατηρείται να ακολουθεί κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου, χαρακτηρίζεται από μια σταθερότητα στη συμμετοχή της στο τελικό προϊόν η οποία υπερβαίνει τα έξη δισεκατομμύρια ευρώ το 2009. Σταθερά αυξανόμενη είναι η συμμετοχή του τουρισμού ο οποίος από 9 δισεκατομμύρια το 2000 έφτασε την προστιθέμενη αξία των 15 δισεκατομμυρίων το 2009. Συνακόλουθα το χονδρικό και λιανικό εμπόριο αύξησε τη συμμετοχή του στην ελληνική προστιθέμενη αξία από 17 σε 34 δισεκατομμύρια¹³.

Οι μεταφορές και επικοινωνίας υπερδιπλασίασαν τη συμμετοχή τους από 9 σε 19 δισεκατομμύρια μεταξύ της περιόδου 2000-2009, όπως σχεδόν επίσης και οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (από 6,5 σε 11,5 δισεκατομμύρια). Επηρεασμένες από την κρίση είναι οι κατασκευές οι οποίες εμφάνισαν στατικότητα στο ίδιο χρονικό διάστημα και αναμένουν μια νέα ώθηση ώστε να επανακάμψουν. Τέλος οι κτηματομεσιτικές υπηρεσίες αύξησαν ιδιαίτερα τη δυναμική τους (από 18 σε 30 περίπου δισεκατομμύρια) στοιχείο που επικυρώνει την εδραίωση ενός υπολογίσιμου τριτογενούς τομέα στην ελληνική οικονομική επικράτεια.

Από τα παραπάνω μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται από συγκριτικά πλεονεκτήματα τα οποία απορρέουν από τη λειτουργία του πρωτογενούς και του τριτογενούς τομέα. Το ιδιαίτερα εύκρατο κλίμα σε συνδυασμό με τη γονιμότητα του εδάφους προσφέρει σημαντικές δυνατότητες όσον αφορά την ποιότητα των παραγόμενων ελληνικών προϊόντων. Παράλληλα η συνεχής εξειδίκευση της ελληνικής οικονομίας στον τριτογενή τομέα παρέχει εγγυήσεις για ιδιαίτερα ποιοτικές υπηρεσίες.

¹³ Η αριθμητική παράθεση γίνεται κατά προσέγγιση ώστε να μην υπάρξει κόπωση του αναγνώστη

I. Τρέχουσες τιμές	2000	2001	2002	2003	2004*	2005*	2006*	2007*	2008*	2009*
Γεωργία, θήρα και δασοκομία	7.344	7.662	7.582	7.817	7.579	7.747	6.317	6.190	5.957	6.014
Αλιεία	589	599	602	632	593	656	679	681	611	608
Ορυχεία και λατομεία	682	672	776	757	802	802	811	904	904	828
Μεταποίηση	13.392	13.590	14.213	14.771	15.492	16.987	17.827	18.265	20.644	21.392
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού	2.680	2.797	3.548	3.798	4.128	4.705	4.812	5.365	5.621	5.560
Κατασκευές	8.470	10.528	8.577	10.045	10.762	10.949	12.910	13.012	10.733	9.533
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο : επισκευές οχημάτων και ειδών νοικοκυριού	17.814	20.150	23.100	28.345	29.958	29.539	31.738	33.696	34.029	34.286
Ξενοδοχεία και εστιατόρια	9.061	9.543	10.075	10.201	10.822	12.181	13.481	13.605	15.176	15.111
Μεταφορές, αποθηκεύσεις και επικοινωνίες	9.389	10.357	11.445	13.394	15.596	17.729	18.855	21.748	22.845	19.468
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	6.664	5.494	5.818	6.589	8.433	8.395	9.023	9.934	10.718	11.537
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστ.	18.130	19.642	21.758	23.621	24.588	24.734	25.084	27.916	29.035	30.412
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	9.972	10.708	11.995	12.030	14.328	14.797	15.379	16.866	18.184	19.984
Εκπαίδευση	6.182	6.577	7.378	8.901	9.495	10.094	10.901	12.220	13.179	14.444
Υγεία και κοινωνική μέριμνα	4.483	4.386	5.002	6.044	6.392	7.108	7.957	8.767	9.327	8.200
Άλλες υπηρεσίες υπέρ του κοινωνικού συνόλου,	4.778	5.436	6.285	6.292	6.376	6.882	7.724	7.600	9.387	8.950
Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό	751	829	963	1.069	1.196	1.318	1.484	1.700	1.878	1.899
Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα										
Σύνολο A17	120.382	128.969	139.116	154.303	166.540	174.624	184.982	198.468	208.229	208.228
Φόροι μείον επιδοτήσεις στα προϊόντα	15.899	17.459	17.499	18.128	18.726	20.195	24.938	27.072	27.449	24.818
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	136.281	146.428	156.615	172.431	185.266	194.819	209.919	225.539	235.679	233.046

Πίνακας 2.6:

Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά Κλάδο στην Ελλάδα

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ποσά σε εκατομμύρια ευρώ)

Ωστόσο είναι η απαραίτητο να δοθεί μια νέα ώθηση στην παραγωγική δραστηριότητα του προϊόντος στο δευτερογενή τομέα. Η ενίσχυση της βιομηχανίας θα προκαλέσει τόσο αυξητικές επιδράσεις στη λειτουργία του μακροοικονομικού κυκλώματος, όσο και αναδιανεμητικές επιδράσεις στο συνολικό παραγόμενο προϊόν. Παράλληλα η βελτίωση της παραγωγικής δραστηριότητας στη βιομηχανία μπορεί να δώσει ώθηση και στον εξωστρεφή προσανατολισμό της ελληνικής οικονομίας.

2.3 Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ

Η ελληνική οικονομία αντιμετώπισε ιδιαίτερα σημαντικές δυσκολίες κατά τη περίοδο που ακολούθησε τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο. Ωστόσο κατάφερε να ορθοποδήσει και να εξελιχθεί σε μια από τις σημαντικότερες οικονομίες της Ευρώπης. Κομβικά σημεία στην πάροδο του χρόνου για την αναπτυξιακή πορεία της ελληνικής οικονομίας ήταν η είσοδος της στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1980 και συνακόλουθα η είσοδος της στην Ευρωζώνη το 2002. Στον Πίνακα 7 παρίστανται στοιχεία για την εξέλιξη της μεταβολής του ελληνικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος κατά τη διάρκεια της περιόδου 1961-2010.

Πίνακας 2.7

Μεταβολή Ελληνικού ΑΕΠ 1961-1970 (Έτος Βάσης 2000)

1961	13,2	1971	7,8	1981	-1,6	1991	3,1	2001	4,2
1962	0,4	1972	10,2	1982	-1,1	1992	0,7	2002	3,4
1963	11,8	1973	8,1	1983	-1,1	1993	-1,6	2003	5,6
1964	9,4	1974	-6,4	1984	2	1994	2	2004	4,9
1965	10,8	1975	6,4	1985	2,5	1995	2,1	2005	2,9
1966	6,5	1976	6,9	1986	0,5	1996	2,4	2006	4,5
1967	5,7	1977	2,9	1987	-2,3	1997	3,6	2007	4
1968	7,2	1978	7,2	1988	4,3	1998	3,4	2008	2,9
1969	11,6	1979	3,3	1989	3,8	1999	3,4	2009	-2
1970	8,9	1980	0,7	1990	0	2000	4,5	2010	-4

Πηγή : Ελληνική Στατιστική Αρχή

Από τη μελέτη του πίνακα μπορούν λοιπόν να καταστούν κατανοητές οι διακυμάνσεις που γνώρισε η ελληνική οικονομία κατά τη διάρκεια της τελευταίας

πεντηκονταετίας. Ωστόσο η σημαντική αναπτυξιακή πορεία των ετών 1994-2008 την ενέταξαν στις αναπτυγμένες οικονομίες. Συνεπώς η ελληνική οικονομία έχει αποκτήσει σημαντική τεχνογνωσία όσον αφορά την αναπτυξιακή διαδικασία η οποία μπορεί να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμη μετά αλλά κατά τη διάρκεια της εξόδου της ελληνικής οικονομίας από την κρίση. Στον πίνακα 8 παρέχονται πληροφορίες για την σχέση εξαγωγών προς εισαγωγές στο ίδιο περίπου χρονικό διάστημα

Πίνακας 2.8

Σχέση Εξαγωγών προς Εισαγωγές Ελληνικής Οικονομίας (%)

1960	42
1965	33
1970	36
1975	40
1980	37
1985	41
1989	40
2000	34
2001	35
2002	32
2003	33
2004	33
2005	34
2006	31
2007	30
2008	31
2009	33

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Τέλος από τα στοιχεία του πίνακα 8 αναδεικνύεται το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία δεν κατάφερε κατά τη διάρκεια της τελευταίας πεντηκονταετίας να εξελιχθεί σε μια εξωστρεφή οικονομική δύναμη. Παρά το γεγονός της ένταξης της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ελλάδα εξακολουθεί να εξαγει περίπου το 1/3 των αγαθών που εισάγει με αποτέλεσμα να δαπανάται σημαντικό μέρος του παραγόμενου εισοδήματος στις πληρωμές των εισαγωγών. Παράλληλα οι πόροι της ελληνικής

οικονομίας δεν χρησιμοποιούνται με βάση τις άριστες εναλλακτικές χρήσεις του, με αποτέλεσμα να χάνονται έσοδα από εξαγωγές προϊόντων που δεν γίνονται.

Εν κατακλείδι μπορεί να υποστηριχθεί ότι η ελληνική οικονομία έχει ακόμη σημαντικές δυνατότητες όσον αφορά την ανάπτυξη της. Είναι αναγκαίο να υποστηριχθούν περισσότερο οι κλάδοι που εμφανίζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα με στόχο την αύξηση των εξαγωγών. Η ενίσχυση του εμπορίου με τις γειτονικές οικονομίες μπορεί να συνδράμει σημαντικά προς αυτή την κατεύθυνση. Στο επόμενο κεφάλαιο εξετάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά της οικονομίας της Τουρκίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας να προσδιοριστούν ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά της τουρκικής οικονομίας. Σκοπός του κεφαλαίου είναι να παρουσιάσει συνοπτικά τα βασικά οικονομικά μεγέθη της γειτονικής χώρας ώστε να καταστεί στη συνέχεια εφικτή η ανάλυση των εμπορικών της σχέσεων με την Ελλάδα. Βαρύτητα λοιπόν προσδίδεται στην ανάλυση της τουρκικής οικονομικής δραστηριότητας.

Το τρίτο κεφάλαιο της εργασίας αναπτύσσεται σε τρεις επιμέρους ενότητες. Στην πρώτη ενότητα παρουσιάζονται ορισμένα βασικά στοιχεία για τη χώρα της Τουρκίας. Στη δεύτερη ενότητα αναλύονται τα βασικά μεγέθη και χαρακτηριστικά της τουρκικής οικονομίας. Στην τρίτη ενότητα τέλος μελετώνται ορισμένα ειδικά στοιχεία της τουρκικής οικονομίας, όπως είναι η δημοσιονομική πολιτική και οι εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων στη χώρα.

3.1 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Η Δημοκρατία της Τουρκίας είναι μία χώρα που βρίσκεται στη νοτιοδυτική Ασία με ένα μικρό τμήμα της επικράτειας της (3%) στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Μέχρι το 1922, η χώρα ήταν το κέντρο της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η χερσόνησος της Ανατολίας, που βρίσκεται ανάμεσα στη Μαύρη Θάλασσα και τη Μεσόγειο Θάλασσα συγκροτεί το βασικό τμήμα της χώρας. Η Τουρκία συνορεύει δυτικά με την Ελλάδα και τη Βουλγαρία, ανατολικά με τη Γεωργία, την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν και το Ιράν, νότια με το Ιράκ και τη Συρία.

3.1.1 Συνοπτικά Ιστορικά Στοιχεία Τουρκίας

Η ιστορία της σύγχρονης Τουρκίας ξεκινά με την ίδρυση της δημοκρατίας στις 29/10/1923 (η Δημοκρατία ανακηρύχθηκε στις 20/1/1921), από τα κατάλοιπα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ο Μουσταφά Κεμάλ "Ατατούρκ" ήταν ο πρώτος Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η κυβέρνηση δημιουργήθηκε από τα μέλη της επαναστατικής ομάδας της Άγκυρας που είχε αρχηγό τον Ατατούρκ και είχε νικήσει τους Έλληνες στη δυτική Τουρκία (βλέπε Ελληνοτουρκικό Πολέμο). Η Συνθήκη της Λοζάννης, που υπογράφηκε στις 24/7/23, και την οποία διαπραγματεύτηκε ο Ισμετ Ινονού εκ μέρους της κυβέρνησης της Άγκυρας, εδραίωσε την πλειοψηφία των σύγχρονων συνόρων της χώρας (εκτός από την επαρχία Χατάι που παραχωρήθηκε στην Τουρκία από τη Γαλλία το 1939). Ο Κεμάλ εισήγαγε πολλούς νεωτερισμούς στην Τουρκία, ένας από τους οποίους ήταν η αντικατάσταση στην τουρκική γλώσσα του αραβικού αλφαβήτου με το λατινικό (Κουλουμπής & Ντόκος, 2000:124)

Κατά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο η Τουρκία έμεινε ουδέτερη. Το 1974 με αφορμή ένα πραξικόπημα στην Κύπρο με αποτέλεσμα την ανατροπή του πρόεδρου Μακαρίου, εισέβαλε στο νησί και απέκτησε την κατοχή του 38% του εδάφους. Παρά το ψήφισμα του ΟΗΕ που ζητούσε την απόσυρση των τουρκικών δυνάμεων, η Τουρκία εγκατέστησε ένα κράτος στη Βόρεια Κύπρο, το οποίο είναι αναγνωρισμένο μόνο από την ίδια, διαιωνίζοντας το Κυπριακό πρόβλημα. Πρόσφατα έκανε βήματα η Οργάνωση Ισλαμικών Διασκέψεων, η οποία αποτελείται από εκπροσώπους 57 ισλαμικών κρατών, να αναγνωρίσει την Βόρεια Κυπριακή Δημοκρατία.

Από την γέννησή της η Τουρκική Δημοκρατία υπέστη πολλές φορές την επέμβαση των ίδιων της των ενόπλων δυνάμεων με πολλά πραξικοπήματα. Έως σήμερα η πολιτική της Τουρκίας καθορίζεται κατά ένα μεγάλο βαθμό από την ηγεσία των Τουρκικών ενόπλων δυνάμεων. Η Τουρκία είναι από το 2004 μία αναγνωρισμένη υποψήφια για ένταξη χώρα της Ε.Ε.. Την 1/1/2005 η Τουρκία καταργώντας έξι μηδενικά από το εθνικό της νόμισμα εισήγαγε την Νέα Τουρκική Λίρα (YTL), η οποία αντικατέστησε την παλιά (TRL). Η κυρίαρχη θρησκεία στην Τουρκία είναι το Ισλάμ.

3.2 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

3.2.1 Γενικά Στοιχεία

Η κυβέρνηση του ΑΚΡ που προέκυψε από τις εκλογές του Νοεμβρίου 2002 φαίνεται να έχει ξεπεράσει τα αρχικά προβλήματα προσαρμογής στην εξουσία και να ατενίζει με μεγαλύτερη αισιοδοξία το πολιτικό της μέλλον. Η άνετη πλειοψηφία που έχει στο τουρκικό κοινοβούλιο της επέτρεψε να περάσει σειρά νομοθετικών αλλαγών για την προσαρμογή στις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να συνεχίσει την πορεία προσέγγισης με στόχο την μελλοντική ένταξη.

Η τουρκική οικονομία δείχνει να έχει ξεπεράσει την κρίση που εκδηλώθηκε σε δύο φάσεις με τελευταία τον Νοέμβριο 2001. Η θετική εξέλιξη των οικονομικών μεγεθών (αύξηση ΑΕΠ, πτώση πληθωρισμού, αύξηση βιομηχανικής παραγωγής, αύξηση εξαγωγών, κ.λ.π.) αποτελεί σοβαρή ένδειξη περί ανάκαμψης της τουρκικής οικονομίας. Η προσπάθεια αυτή κατέστη δυνατή χάρις στην γενναιόδωρη χρηματοδότηση της Τουρκίας από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) με \$32 δις. συνολικά την τελευταία τριετία με τις ευλογίες της διεθνούς κοινότητας και ιδίως των ΗΠΑ. Η οικονομική ανάκαμψη δεν θα είχε καταστεί δυνατή ωστόσο χωρίς την λήψη μέτρων από τις κυβερνήσεις των τελευταίων 2 ετών για την καταπολέμηση των προβλημάτων που προκάλεσαν την οικονομική κρίση, όπως το τραπεζικό σύστημα. Αυτό σήμαινε την μείωση του αριθμού των Τραπεζών από 79 το 2000 σε 54 το 2002, την απόλυση χιλιάδων τραπεζοϋπαλλήλων, την υιοθέτηση στοιχειωδών δεικτών επαρκούς λειτουργίας των Τραπεζών και βεβαίως την ανάληψη από το κράτος των

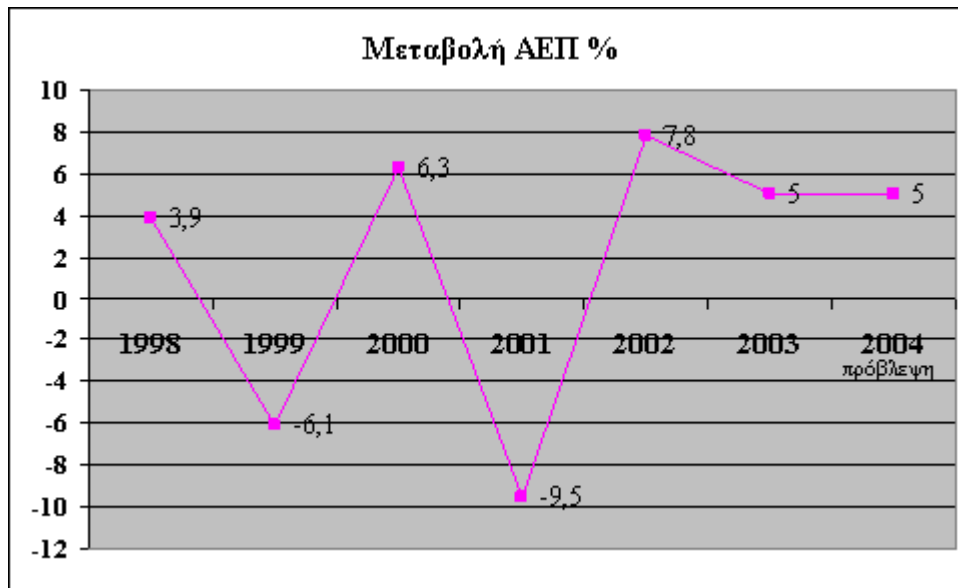
ελλειμμάτων τους. Υπολογίζεται ότι το κόστος κάλυψης από το κράτος των τραπεζικών υποχρεώσεων ανήλθε σε \$40 δις.

Η αθρόα δανειοδότηση της χώρας από το ΔΝΤ υποχρέωσε τις τουρκικές κυβερνήσεις να εργασθούν με συνέπεια προκειμένου να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις που ανέλαβαν. Η εξέταση των οικονομικών επιδόσεων σε τακτική βάση από το ΔΝΤ και η ανάγκη εκπλήρωσης των συμφωνημένων πριν από την εκταμίευση των δόσεων των δανείων οδήγησε στην εκπόνηση ρεαλιστικών προϋπολογισμών και την τήρησή τους. Παρ' όλη την σχετική βελτίωση, ωστόσο, υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά το μέλλον της τουρκικής οικονομίας, όπως:

Η απόφαση που θα ληφθεί τον Δεκέμβριο 2004 περί προσδιορισμού ή μη ημερομηνίας έναρξης διαπραγματεύσεων ένταξης στην ΕΕ (Μπατζελή & Ρωμανιάς, 2000:96). Επίσης μια σημαντική θετική εξέλιξη ήταν η καταπολέμηση της πολιτικής αστάθειας που επικρατούσε στην Τουρκία κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Το κυβερνών κόμμα φαίνεται να έχει εδραιώσει την θέση του βοηθούμενο από την ισχυρή πλειοψηφία της οποίας απολαμβάνει στην βουλή και να έχει βρει τρόπους συνεννόησης με τα λοιπά κέντρα εξουσίας και κυρίως τον στρατό. Ωστόσο, δεδομένης της αποστροφής που τρέφουν προς αυτό, λόγω του θρησκευτικού του προσανατολισμού, ευρείες κοινωνικές μάζες που δεν εκπροσωπούνται κοινοβουλευτικά, συναντά αντίδραση και επιφυλακτικότητα. Οι μελλοντικές του επιλογές μπορεί να προκαλέσουν αστάθεια στην χώρα.

3.2.2 Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη της Τουρκίας

Η οξεία οικονομική κρίση που εκδηλώθηκε σε διάφορες φάσεις κατά την διάρκεια του 2001 ώθησε σε βαθειά ύφεση την τουρκική οικονομία με σοβαρότατες αρνητικές επιπτώσεις τόσο σε οικονομικό επίπεδο όσο και σε ό,τι αφορά την ευημερία των πολιτών. Ωστόσο, μετά από τους έντονα πτωτικούς ρυθμούς του 2001, ακολούθησε φάση ανάκαμψης των οικονομικών μεγεθών που συνεχίζεται ακόμη (World Bank, 2006).

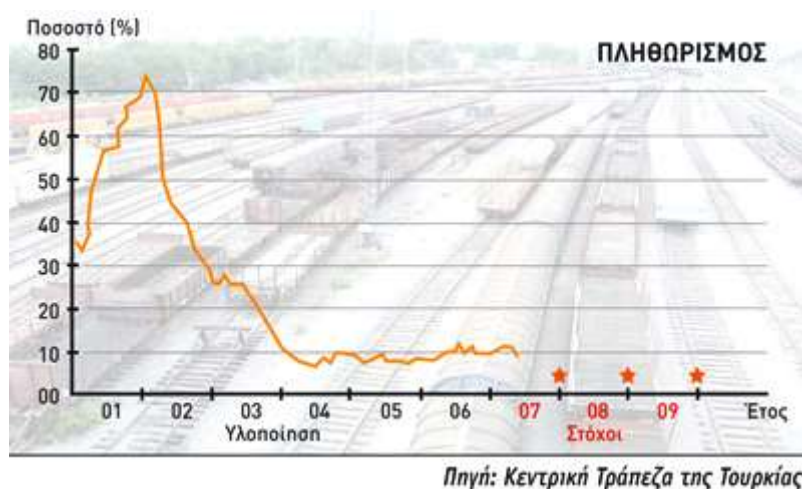
Διάγραμμα 3.4: Μεταβολή ΑΕΠ Τουρκίας

Πηγή : World Bank,

Ενώ το 2001 η οικονομία συρρικνώθηκε κατά 9,5%, το 2002 σημειώθηκε ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ κατά 7,8%. Ο αρχικός κυβερνητικός στόχος για το 2002 ήταν μόλις 4%. Παρ' όλη την θετική εικόνα, η ανάπτυξη ωφείλετο κατά βάση στην ισχυρή αύξηση των εξαγωγών και όχι στην εσωτερική ζήτηση ή οποία παρέμεινε ισχυρή και εκινείτο πτωτικά καθ' όλη την διάρκεια του 2002. Η αυξητική τάση του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ συνεχίστηκε και κατά το 2003, με ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ κατά 8,1% και 3,9% κατά το α' και β' τρίμηνο του έτους αντιστοίχως. χάρης τόσο στην αύξηση των εξαγωγών όσο πλέον και στην ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης στο εσωτερικό της χώρας. Αντιθέτως, η συνεισφορά του δημοσίου τομέα ήταν μικρή καθώς αφ' ενός τα μέτρα σταθεροποίησης της οικονομίας είχαν ως αποτέλεσμα την μείωση του αριθμού των κρατικών επιχειρήσεων αλλά και των υπαλλήλων, και αφ' ετέρου το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων παραμένει αναιμικό λόγω της ανυπαρξίας πόρων εξ αιτίας των υψηλών δαπανών που απαιτούνται για την αποπληρωμή των τοκοχρεολυσίων του δημοσίου χρέους. Για το σύνολο του 2003, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 5,0%. Στο ίδιο επίπεδο κυμαίνονται οι κυβερνητικές εκτιμήσεις σε ό,τι αφορά την μεταβολή του ΑΕΠ για τα έτη 2005 και 2006.

Η οικονομική κατάσταση της Τουρκίας παρουσιάζει σημαντική βελτίωση τα τελευταία χρόνια μετά την οικονομική κρίση στα τέλη της δεκαετίας του '90 και αρχές του '00. Το ΑΕΠ της Τουρκίας αυξάνεται συνεχώς με ιδιαίτερα σημαντικούς ρυθμούς. Την περίοδο 2002 - 2005 το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 33,6%, περίπου 7,5% ανά έτος κατά μέσο όρο, έχοντας ως αποτέλεσμα το 2005 το ΑΕΠ της

Τουρκίας να κυμαίνεται στα 257,9 δισ. ευρώ και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να είναι περίπου 3.600€. Για το 2006 το ΑΕΠ εκτιμάται ότι αυξήθηκε περίπου κατά 5%. Η σημαντική επιτυχία της Τουρκίας έγκειται στο ότι αυτοί οι ρυθμοί αύξησης επετεύχθησαν με ταυτόχρονη συγκράτηση του πληθωρισμού, όπως φαίνεται στο διάγραμμα (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2006):

Διάγραμμα 3.5: Πληθωρισμός Τουρκίας

Πηγή: Ευρωπαϊκή Ένωση

Στόχο της Κεντρικής Τράπεζας αποτελεί η πτώση του πληθωρισμού στο 8% το 2007, στο 4,3% το 2008 και η διατήρησή του σε αυτά τα επίπεδα και το 2009 κάτι το οποίο εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί καθώς η οικονομική σταθερότητα είναι ένα από τα δυνατά χαρτιά της κυβέρνησης.

Τα επιτόκια από 24,7% που ήταν το 2004 έπεσαν στο 16,3% το 2005 και συνεχίζουν την πτωτική τους πορεία, διευκολύνοντας σημαντικά το κόστος εξυπηρέτησης κεφαλαίου. Από την άλλη πλευρά, οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, αν και συνέβαλαν στην αύξηση κατά 1,2% της απασχόλησης μεταξύ 2004 και 2005, δε συνέβαλαν στη μείωση της ανεργίας στην Τουρκία, η οποία κυμαίνεται τα τελευταία χρόνια στο 10,3% βάσει και των στοιχείων της αντιπροσωπίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Τουρκία (Eurostat, 2005). Η σταθεροποίηση της Τουρκικής οικονομίας και τα σημαντικά βήματα προόδου που γίνονται έχουν ως αποτέλεσμα τη βελτίωση και των εισροών υπό μορφή άμεσων ξένων επενδύσεων, όπως φαίνεται και στο σχεδιάγραμμα. Η Τουρκική κυβέρνηση εκτιμά ότι θα επιτύχουν την προσέλκυση 15 δισ. δολαρίων ΗΠΑ το έτος για τα

επόμενα 3 έτη (2007 -2009). Για το 2007 το ήμισυ αυτών των χρημάτων έχει ήδη επιτευχθεί μέσα από την ολοκλήρωση των εξαγορών από τις CITIGROUP, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και OGER Telecom (<http://www.supply-chain.gr/articles.php?artic=386B> :2010).

ΟΝΟΜΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΞΕΝΟΥ ΕΠΕΝΔΥΤΗ	ΤΟΜΕΑΣ
1. Turkcell Iletisim Hizmetleri A.S.	Φινλανδία	Μεταφορά, αποθήκευση & τηλεπικοινωνίες
2. Avea Iletisim Hizmetleri A.S.	Ολλανδία	Μεταφορά, αποθήκευση & τηλεπικοινωνίες
3. Enerji Yatirimlari A.S.	Ολλανδία	Βιομηχανία
4. Ojer Telekomunikasyon A.S.	Λίθανος	Μεταφορά, αποθήκευση & τηλεπικοινωνίες
5. Vodafone Telekomunikasyon A.S.	Μ. Βρετανία	Μεταφορά, αποθήκευση & τηλεπικοινωνίες
6. Finansbank A.S.	Μ. Βρετανία	Χρηματοοικονομική διαμεσολάβηση

Πίνακας 3.3: Επενδύσεις Τουρκίας

Πηγή: Eurostat

Όπως φαίνεται πίνακα, όπου φαίνονται οι 6 μεγαλύτερες επενδύσεις του 2006, όλες αφορούν σε εξαγορές υφιστάμενων επιχειρήσεων. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, σε αυτό το κλίμα κυμαίνεται η πλειονότητα των ξένων επενδύσεων, επεξηγώντας σε μεγάλο βαθμό και το λόγο που η αύξηση του ΑΕΠ δε συνάδει με τη μείωση της ανεργίας. Από την άλλη, η αύξηση του FDI είναι μονόδρομος για την Τουρκία, ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της οποίας είναι το έλλειμμα, το οποίο είναι ίσως το πλέον συζητημένο μετά από αυτό των ΗΠΑ καθώς το 2006 κυμάνθηκε στο 8,1% του ΑΕΠ και εκτιμάται ότι το 2007 θα μειωθεί στο 6,1% και το 2008 στο 5,2% (OECD, 2001).

Η ανάπτυξη της Τουρκικής οικονομίας δεν αφορά μόνο στην αύξηση των ξένων επενδύσεων, αλλά κυρίως στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Το 2005 η αύξηση προήλθε κυρίως από τους κλάδους της βιομηχανίας / μεταποίησης και της ενέργειας. Επίσης, σημαντική ήταν και η συμβολή των κλάδων τροφίμων και ποτών, χημικών προϊόντων, και οχημάτων. Εν αντιθέσει με τους κλάδους της υφαντουργίας και ρουχισμού, των οποίων η συμβολή περιορίστηκε. Ο λόγος είναι ότι στην παρούσα φάση η Τουρκία περνάει μία μεταβατική περίοδο από προϊόντα που βασίζονται στο εργατικό δυναμικό χαμηλού κόστους σε προϊόντα τα οποία είναι μεγαλύτερης

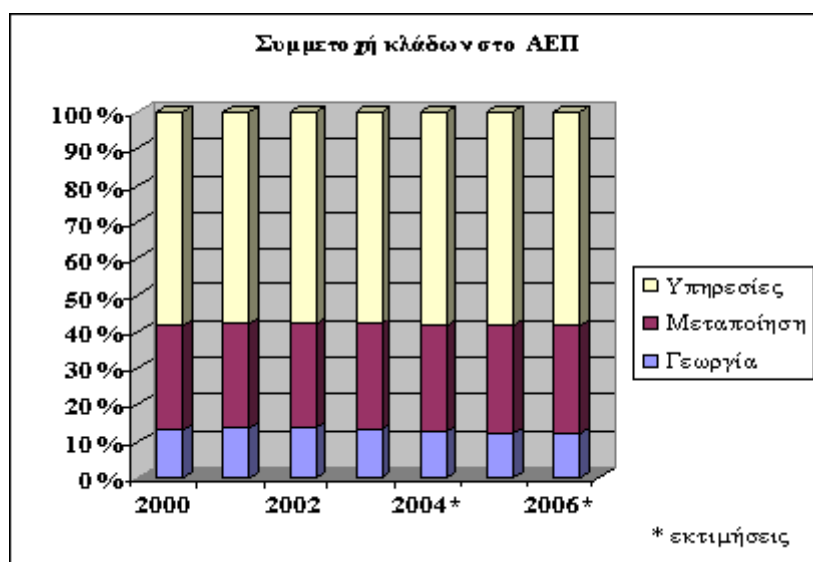
προστιθέμενης αξίας. Το κόστος του μέσου μηνιαίου μισθού κυμαίνεται στα 700 ευρώ (2005), παρουσιάζοντας μία αύξηση 19% σε σχέση με το 2004 (585 ευρώ) και 37% σε σχέση με το 2003 (508 ευρώ). Η ραγδαία αυτή αύξηση του κόστους είχε ως αποτέλεσμα η Τουρκία να πάψει να είναι η χώρα του φθηνού εργατικού δυναμικού.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Γεωργία	13,3	13,6	13,5	12,9	12,6	12,2	11,9
Μεταποίηση	24,4	28,4	28,8	29,1	29,2	29,3	29,4
Υπηρεσίες	58,2	58	57,7	58	58,3	58,5	58,7

Πίνακας 3.4: Συμμετοχή Κλάδων στο ΑΕΠ

Πηγή: Ο.Ο.Σ.Α.

Σε ό,τι αφορά την συνεισφορά των επί μέρους κλάδων στο ΑΕΠ, πρωτεύουσα σημασία έχουν οι υπηρεσίες που το 2002 αντιπροσώπευαν το 57,7% του συνόλου. Ακολουθούσαν η μεταποίηση και η γεωργία με 28,8% και 13,5% αντιστοίχως.

Διάγραμμα 3. 6: Συμμετοχή Κλάδων στο ΑΕΠ

Πηγή: Ο.Ο.Σ.Α.

Αναφορικός με την διαχρονική τους εξέλιξη, βλέπουμε ότι η συμμετοχή των υπηρεσιών από 58,2% το 2000 μειώθηκε σε 57,7% το 2002 υπό την πίεση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης. Αντιθέτως, η θεαματική αύξηση των εξαγωγών ενίσχυσε το μερίδιο της μεταποίησης από 28,4% το 2000 σε 28,8% το 2003. Η γεωργία σημείωσε, επίσης, ελαφρά αύξηση από 13,3% το 2000 σε 13,5% το 2002. Βάσει των κυβερνητικών εκτιμήσεων για τα επόμενα έτη, το μερίδιο της γεωργίας θα μειωθεί σε 11,9% το 2006, ενώ αυτά της μεταποίησης και των υπηρεσιών θα αυξηθούν σε 29,4% και 58,7% αντιστοίχως (Eurostat, 2005).

Η τουρκική γεωργία συρρικνώνεται με την πάροδο των ετών. Ωστόσο, το μέγεθός της παραμένει ένα από τα σημαντικότερα διαρθρωτικά προβλήματα της τουρκικής οικονομίας, καθώς απασχολεί σημαντική μερίδα του πληθυσμού. Ενώ το 1980 η γεωργία αντιστοιχούσε στο 22% του ΑΕΠ, το 2002 το ποσοστό της μειώθηκε στο 13,5% και όπως ήδη αναφέρθηκε η τάση αυτή αναμένεται να συνεχισθεί. Η συμμετοχή της γεωργίας στην συνολική απασχόληση έχει ομοίως μειωθεί από 50% το 1980 σε 33,2% το 2002. Η μαζική μετανάστευση των κατοίκων από τις αγροτικές περιοχές στα αστικά κέντρα συμβάλλει στην τάση ή ιδωμένη από άλλη πλευρά διευκολύνει την προσαρμογή της τουρκικής οικονομίας στα πρότυπα των πιο προηγμένων κρατών.

Η απογραφή του 2001 έδειξε ότι υπάρχουν 3,1 εκ. αγροτικές μονάδες στην χώρα από 4,1 εκ. το 1991. Αυτή η εξέλιξη επέτρεψε την αύξηση της μέσης αγροτικής εκμετάλλευσης από 54 στρέμματα το 1991 σε 60 το 2001. Ωστόσο, το μέγεθος αυτό υπολείπεται κατά πολύ του μέσου όρου της Ε.Ε. Το 66% του συνόλου των αγροτικών εκμεταλλεύσεων έχει έκταση κάτω από 50 στρέμματα (Pamuk, 2006). Σημαντικό πρόβλημα αποτελεί το υψηλό ακόμη ύψος των αγροτικών επιδοτήσεων που ανερχόταν το 2001 σε 3,56% του ΑΕΠ, σε σύγκριση με 1,25% στην Ε.Ε., 0,94% στις ΗΠΑ και 1,42% στο Μεξικό. Με άλλα λόγια, ο τουρκικός αγροτικός τομέας είναι πολύ ακριβός για τον κρατικό προϋπολογισμό (<http://www.acci.gr> :2010).

Ένα από τα κυριότερα προβλήματα της τουρκικής οικονομίας είναι αυτό της ανεργίας, για το οποίο δεν έχει ξεκινήσει ακόμη καμία δημόσια συζήτηση. Επισήμως, το 2003 το ποσοστό ανεργίας ήταν 12%. Ωστόσο, εκτιμάται ότι είναι πιθανότερο να κυμαίνεται περίπου στο 15%. Επιπρόσθετα, στις ηλικίες έως 30 ετών, το ποσοστό ανεργίας είναι περί το 35%(Πρωτόπαππας, 20047-12). Τα ποσοστά ανεργίας είναι μεγαλύτερα στις αστικές περιοχές σε σύγκριση με τις αγροτικές. Αυτό οφείλεται στην συνέχιση της εσωτερικής μετανάστευσης από τις αγροτικές στις αστικές περιοχές και

στην αδυναμία απορρόφησης των ατόμων αυτών, τα οποία επί πλέον δεν μπορούν αμέσως να προσαρμοσθούν στις διαφορετικές εργασιακές ανάγκες του αστικού περιβάλλοντος (<http://www.acci.gr> :2010)

Πίνακας 3.4 Αγορά εργασίας (χιλ άτομα)

	2000	2001	2002	2003
Εργατικό δυναμικό	2057	2036	2040	2089
	8	7	2	6
Γεωργία	7187	7217	6913	6930
Βιομηχανία	3733	3734	3851	3970
Υπηρεσίες	9658	9416	9638	9996
Άνεργοι	1451	1902	2422	2199
% Ανεργίας	6,6	8,5	10,6	12,0
Υποαπασχολούμενοι	1541	1338	1238	1300
% υποαπασχόλησης	7,0	6,0	5,4	5,6
Αδρανές εργατικό δυναμικό	13,6	13,8	16,0	15,1

Πηγή: ΕΒΕΑ

2.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

2.3.1 Οικονομική Ανάπτυξη

Οι πρώτες μετρήσεις των κρίσιμων μακροοικονομικών μεγεθών της τουρκικής οικονομίας για τους πρώτους δύο μήνες του 2005 δείχνουν συνέχιση των τάσεων του 2004, που στην πλειοψηφία τους ήταν θετικές. Ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης τροφοδοτούμενος από την ισχυρή εγχώρια ζήτηση και τις εξαγωγές παραμένει πολύ ισχυρός. Σε ετήσια βάση υπολογίζεται ότι βρίσκεται κοντά στα επίπεδα του 10%. Η εγχώρια ζήτηση τροφοδοτούμενη από τη συνεχιζόμενη αύξηση των καταναλωτικών δανείων, αλλά και την επέκταση της χρήσης των πιστωτικών

καρτών, εξακολουθεί να ενισχύει τη μεγάλη αύξηση του ΑΕΠ, αλλά και αυτή του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Ο πληθωρισμός συνεχίζει την πτωτική του πορεία, κυρίως λόγω της πολιτικής της ισχυρής λίρας, μέσω των μεγάλων πραγματικών αποδόσεων των επιτοκίων δανεισμού. Ο δείκτης καταναλωτή μετά τις πολύ μικρές αυξήσεις που είχε κατά τους πρώτους δύο μήνες του 2005 (Ιανουάριος 0,55%, Φεβρουάριος 0,02%) διαμορφώνεται σε ετήσια βάση στα επίπεδα του 7,8% (με την παλαιά σύνθεση του δείκτη θα διαμορφωνόταν στο 9,2%) (OECD, 2006).

Από την άλλη πλευρά, το εμπορικό έλλειμμα εξακολουθεί να παρουσιάζει τάσεις διεύρυνσης παρ' όλη τη δυναμική που εμφανίζουν οι εξαγωγές λόγω της εξίσου και μεγαλύτερης αύξησης των εισαγωγών. Οι τελευταίες, βοηθούμενες από τη μεγάλη αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος, τη διοχετευόμενη ρευστότητα από τις τράπεζες, τις μεγάλες ανάγκες της τουρκικής οικονομίας (βιομηχανίας) σε ενδιάμεσα και κεφαλαιουχικά αγαθά, αλλά και την υπερτιμημένη τουρκική λίρα, επιτείνουν το πρόβλημα του αρνητικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών στο τέλος Ιανουαρίου (κυλιόμενη 12/μηνιαία βάση) ήταν 15,6 δισ. δολ. ΗΠΑ, ήτοι 5,5% του ΑΕΠ της χώρας.

Ο τρόπος και τα μέσα χρηματοδότησής του δεν έχουν αλλάξει, καθώς το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων της Κυβέρνησης εξακολουθεί προς το παρόν να μην ανταποκρίνεται στους στόχους που είχαν τεθεί. Η ισοτιμία της νέας τουρκικής λίρας (ΝΤΛ) έναντι των ευρώ και δολαρίου ΗΠΑ μετά την αύξηση που σημείωσε κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου άρχισε να υποχωρεί λόγω των παρεμβάσεων της Τράπεζας της Τουρκίας (ΤτΤ) στην αγορά συναλλάγματος με συνεχείς αγορές δολαρίων και των τριών μειώσεων του προεξοφλητικού επιτοκίου δανεισμού.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειώσουμε τη συντηρητική πολιτική των τραπεζών στο άνοιγμα θέσεων τους σε ξένο συνάλλαγμα (βραχυχρόνια δάνεια) από 17 δισ. δολ. ΗΠΑ το 2000, σε 13 δισ. δολ. ΗΠΑ το 2004, σύμφωνα με στοιχεία της Ένωσης Τραπεζών, σε αντίθεση με αυτή των εταιρειών των οποίων οι υποχρεώσεις σε ξένο συνάλλαγμα αυξήθηκαν από 31 δισ. δολ. ΗΠΑ το 2000 σε 43 δισ. δολ. ΗΠΑ το τρίτο τρίμηνο του 2004 (στοιχεία Υπ. Οικονομικών). Οι συμπεριφορές αυτές δείχνουν ότι υπάρχουν διαφορετικές εκτιμήσεις για τη μελλοντική πορεία της συναλλαγματικής ισοτιμίας της λίρας.

Η παρούσα οικονομική συγκυρία θεωρείται ότι εξακολουθεί να μην είναι σταθεροποιημένη, καθώς το δίλημμα (κυρίως της ΤτΤ) για το μείγμα της οικονομικής πολιτικής είναι δύσκολο να επιλυθεί. Συγκεκριμένα, ενώ η ισχυρή οικονομική ανάπτυξη των τελευταίων τριών ετών δίνει τη δυναμική που χρειάζεται η χώρα στην πορεία της προς την ΕΕ, αυξάνοντας τη διαπραγματευτική της ισχύ, δημιουργεί συγχρόνως προβλήματα που σχετίζονται με τη δυνατότητα διατηρησιμότητάς της. Την περίοδο 2002 - 2005, η ΤτΤ έχοντας ως κύριο στόχο τη σταθεροποίηση των τιμών εφάρμοσε την πολιτική των υψηλών επιτοκίων για την ισχυροποίηση του νομίσματος που είχε πλήρως καταρρεύσει κατά την περίοδο της κρίσεως. Από το 2003 και έπειτα η πολιτική της ΤτΤ άρχισε να έχει αποτελέσματα καθώς το τοπικό νόμισμα σταθεροποιήθηκε, έχοντας πλέον επιδείξει διακυμάνσεις εντός συγκεκριμένων ορίων(IMF, 2006a)

Επιπλέον, η ισχυρή χρηματοδοτική υποστήριξη από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), με την παράλληλη πολιτική δημοσιονομικής πειθαρχίας και σε συνδυασμό με τη λήψη ορισμένων απαραίτητων διαρθρωτικών αλλαγών, βελτίωσε το επενδυτικό κλίμα με άμεσες θετικές επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα. Σήμερα, η ΤτΤ προσπαθεί σταδιακά να χαλαρώσει την πολιτική των υψηλών επιτοκίων, ώστε να επιτευχθεί ομαλώς η μείωση της συναλλαγματικής αξίας του εγχώριου Νομίσματος στα επίπεδα εκείνα που ανταποκρίνονται στα πραγματικά δεδομένα της οικονομίας χωρίς συγχρόνως να προκαλέσει απότομη άνοδο του πληθωρισμού που θα θέσει εν αμφιβόλω το όλο εγχείρημα.

Όμως προϋπόθεση όλων αυτών είναι η συνέχιση των διαρθρωτικών αλλαγών, η δημοσιονομική πειθαρχία και η πλήρης ανάπτυξη του προγράμματος των ιδιωτικοποιήσεων που θα επιφέρει αύξηση των άμεσων ξένων επενδύσεων και θα βελτιώσει τις συνθήκες ανταγωνισμού στην εγχώρια οικονομία.

Το εγχείρημα δεν είναι καθόλου απλό καθώς η πτωτική πορεία των επιτοκίων θα πρέπει να πραγματοποιείται τις κατάλληλες χρονικές περιόδους, ώστε να μην προκαλέσει, λόγω της αύξησης στην ρευστότητα, απότομη άνοδο της ενεργού ζήτησης, η οποία, με τα δεδομένα της τουρκικής οικονομίας, τροφοδοτεί με τη σειρά της τις εισαγωγές. Η μελέτη της διάρθρωσης της αναφερόμενης ενεργού ζήτησης δείχνει ότι, στο βαθμό που η συναλλαγματική ισοτιμία της λίρας είναι υπερτιμημένη, κατευθύνεται κυρίως σε αγορές ξένων διαρκών καταναλωτικών και κεφαλαιουχικών αγαθών καθώς η εγχώρια προσφορά αδυνατεί να την ικανοποιήσει (Cıncir ,2003).

2.3.2 Δημοσιονομική Πολιτική

Η Τουρκική Κυβέρνηση έχει κατορθώσει τα τελευταία τρία έτη να εφαρμόσει σε μεγάλο βαθμό μία περιοριστική δημοσιονομική πολιτική στα πλαίσια της τριετούς συμφωνίας της με το ΔΝΤ (Φεβρουάριος 2002 - Φεβρουάριος 2005). Η πολιτική αυτή επέτρεψε τη δημιουργία πρωτογενών πλεονασμάτων με τη συμπίεση των μη εξυπηρετούντων το δημόσιο χρέος δαπανών, που αφορούσαν κυρίως στις δημόσιες επενδύσεις.

Τα αποτελέσματα του προϋπολογισμού του 2004 υπερέβησαν τους τεθέντες στόχους και στα δύο σκέλη αυτών (ΕΕΕΠ, 2007). Οι πρώτες ενδείξεις από την εφαρμογή του νέου προϋπολογισμού του 2005 (για τους δύο πρώτους μήνες) είναι ιδιαίτερος θετικές, καθώς τα φορολογικά έσοδα αυξήθηκαν κατά 27% ξεπερνώντας κατά πολύ τις επιδόσεις του πληθωρισμού και της οικονομικής ανάπτυξης. Στο σκέλος των δημοσίων δαπανών η Κυβέρνηση εξακολουθεί να επιδεικνύει αυτοσυγκράτηση. Σημειώτέον ότι οι πληρωμές για μισθούς και εισφορές στο σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων απορροφούν το 76% των δημοσίων δαπανών, εκτός εκείνων που κατευθύνονται για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους (<http://profilnet.gr:2010>).

2.3.3 Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Τουρκία

Παρόλο το ενδιαφέρον που συγκεντρώνει ως αγορά, η Τουρκία δεν καταφέρνει να προσελκύει σημαντικά ποσά ξένων κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις. Η ετήσια ροή ξένων άμεσων επενδύσεων δεν υπερβαίνει συνήθως το \$1 δισ. ετησίως. Αυτό ίσχυσε καθ' όλη την δεκαετία του '90. Το 2001 αποτέλεσε μάλλον - έτος - εξαίρεση καθώς τα \$3,3 δισ. ξένων κεφαλαίων που απορρόφησε οφείλονταν κυρίως στην αγορά άδειας κινητής τηλεφωνίας από την ιταλική TIM.

Το 2002 τα ξένα κεφάλαια ανήλθαν σε \$1 δισ., ενώ έως τον Ιούνιο 2003 ανέρχονταν μόλις σε \$150 εκ. Οι κυριότερες χώρες προέλευσης ξένων κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις στην Τουρκία είναι η Ολλανδία με \$2,24 δισ. ή ποσοστό 27,53% επί του συνόλου, η Γερμανία με \$1,11 δισ. ή ποσοστό 13,69% και το Ηνωμένο Βασίλειο με \$ 713 εκ. ή ποσοστό 8,75%. Τα στοιχεία αυτά αφορούν σωρευτικά τα τελευταία έτη τα ξένα κεφάλαια στην Τουρκία (IMF, 2006b)

Σε ποσοστό 85,89% οι ξένες άμεσες επενδύσεις προέρχονται από τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αντιπροσωπεύουν το 66,72% των συνολικών επενδύσεων στην Τουρκία και οι λοιπές χώρες ΟΟΣΑ το 19,18%. Ακολουθούν οι χώρες της Κεντρικής Αμερικής με 3,26%, λόγω προφανώς του πολύ ευνοϊκού φορολογικού καθεστώτος που προσφέρουν κάποια κρατίδια της περιοχής. Έπονται οι ισλαμικές χώρες με 2,64% και οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης με 0,68%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας επιχειρείται να παρουσιαστούν τα σημαντικότερα στοιχεία αναφορικά με το εμπόριο που έχει αναπτυχθεί ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Τουρκία. Η έρευνα εστιάζει την ανάλυση της στα τελευταία χρόνια, καθώς δεν κατέστη δυνατό να εξευρεθούν στοιχεία για τις προηγούμενες ιστορικές περιόδους μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Προκειμένου να γίνει κατανοητό το πλαίσιο ανάπτυξης των διμερών εμπορικών σχέσεων παρουσιάζεται συνοπτικά το πεδίο των ελληνοτουρκικών πολιτικών σχέσεων μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Το κεφάλαιο αναπτύσσεται σε τέσσερις επιμέρους ενότητες. Στην πρώτη ενότητα προσδιορίζονται οι σημαντικότεροι σταθμοί στην ιστορία των ελληνοτουρκικών σχέσεων και η συνακόλουθη οικονομική συνεργασία. Στη δεύτερη ενότητα μελετώνται οι όροι του διεθνούς εμπορίου ανάμεσα στην ελληνική και στην τουρκική οικονομία. Στην τρίτη ενότητα επιχειρείται μια διερεύνηση των επιπτώσεων που επέφερε το διεθνές εμπόριο για την ανάπτυξη των δύο κρατών. Τέλος στην τέταρτη ενότητα οριοθετείται μια αποτίμηση μέσα από τον προσδιοριστικό ρόλο που διαδραματίζει η φυσική γειτνίαση στο διεθνές εμπόριο.

4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Οι ιστορικές διμερείς σχέσεις ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Τουρκία μπορούν να χαρακτηριστούν ότι διέπονται από αρκετές διακυμάνσεις. Το κλίμα στις πολιτικές σχέσεις των δύο κρατών ήταν συχνά έντονο κατά τη χρονική περίοδο που ακολούθησε τον ΄Β Παγκόσμιο Πόλεμο με αποκορύφωμα τη σχάση λόγω της εισβολής τουρκικών στρατευμάτων σε ελεύθερα κυπριακά εδάφη. Όπως μπορεί να γίνει κατανοητό η αναταραχή στο πολιτικό σκηνικό, λειτουργούσε συχνά αποτρεπτικά για την περάτωση υλοποίησης επενδύσεων από και προς την κάθε χώρα, όπως φυσικά και για την ανάπτυξη διμερών εμπορικών σχέσεων.

4.1.1 Ιστορικές Διμερείς Σχέσεις Ελλάδας Τουρκίας από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έως Σήμερα

Παρακάτω παρουσιάζονται οι σημαντικότεροι ιστορικοί σταθμοί στις διμερείς σχέσεις Ελλάδας Τουρκίας μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η γραμμή που ακολουθεί η ελληνική εξωτερική πολιτική προς την Τουρκία αρχίζει να χαράζεται τα πρώτα χρόνια μετά την λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Οι μεγαλύτερες αντιδικίες έχουν να κάνουν με το θέμα της Κύπρου, το Αιγαίο και τους πληθυσμούς των δυο χωρών που διαβιούν σε «αντίθετα» εδάφη. Το προηγούμενο διάστημα πριν το 1945 η πολιτική που ακολουθούταν ήταν συγκυριακή. Ανάλογα με την εξέλιξη των γεγονότων διαμορφωνόταν οι θέσεις της Ελλάδος.

Την περίοδο 1950-1955 οι πρωτοβουλίες Παπάγου για Ένωση Ελλάδας Κύπρου, η στήριξη της ΕΟΚΑ Β΄ φέρνουν τις πρώτες ισχυρές αναταράξεις σε διπλωματικό επίπεδο. Ακολουθούν τα επεισόδια στις 6 και 7 Σεπτεμβρίου 1955 στην Κωνσταντινούπολη με την καταστροφή ελληνικών περιουσιών και τον νέο διωγμό των Ελλήνων. Στην συνέχεια την δεκαετία του 1960 εκ νέου υπάρχει μεγάλη ένταση με αφορμή την Κύπρο. Μετά από μια περίοδο μειωμένης έντασης φτάνουμε στο 1973 όπου πραγματοποιείται η τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Η ελληνοτουρκική προσέγγιση της πρώτης πενταετίας του 1950 στηρίχθηκε σε μια νέα βάση και έτσι η Τουρκία μαζί με την Ελλάδα επεδίωξαν να ενταχθούν στο North Atlantic Treaty Organization ,(N.A.T.O.). Κατά το 1952 καταφέρνουν και γίνονται μέλη και

παραπλήσιες αντιλήψεις των δύο χωρών για τον κοινό εξωτερικό κίνδυνο οδήγησαν στην βελτίωση των σχέσεων τους.

Από τα τέλη του 1973 και μετά παρουσιάζεται μια έντονη κινητικότητα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, που προκαλείται από μια σειρά διαδοχικών διεκδικήσεων της Τουρκίας στα θαλάσσια και εναέρια καθεστώτα του Αιγαίου, διεκδικήσεις που οικοδομούνται κλιμακωτά και αφορούν στην καθιέρωση νέων ζωνών, στην αμφισβήτηση καθεστώτων που έχουν διαμορφωθεί με διεθνείς συμβάσεις ή αποφάσεις διεθνών οργανισμών (Ροζάκης, 1991:268-271).

Η κινητικότητα κορυφώνεται με την επιδείνωση των σχέσεων το καλοκαίρι του 1974. Η Ελλάδα πραγματοποιεί πραξικόπημα κατά της νόμιμης κυβέρνησης της Κύπρου, πολιτική επιλογή η οποία θα θεωρηθεί ως έμμεση επέμβαση στα εσωτερικά ενός ανεξάρτητου κράτους. Η Τουρκία, φοβούμενη ότι η εμπλοκή της Ελλάδας, με το πραξικόπημα, στο ανεξάρτητο κράτος της Κύπρου προοιωνίζει ακριβώς την ενσωμάτωση της Κύπρου στο κράτος της Ελλάδας (γεγονός που είχε αποκλειστεί από τους όρους της συνταγματικής συμφωνίας του 1960), εισέβαλε το 1974 στο βόρειο τμήμα του νησιού, το οποίο και κατέχει μέχρι σήμερα. Το γεγονός αυτό άνοιξε μια νέα σελίδα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

Ως αιτία για την εισβολή στην Κύπρο από την πλευρά της η Τουρκία θεωρεί τη Συνθήκη Εγγυήσεως παραβλέποντας το Χάρτη του ΟΗΕ, που δεν επέτρεπε ένοπλες παρεμβάσεις. Η αντίδραση της Ελλάδας στην τουρκική στρατιωτική επέμβαση ήταν μηδαμινή τόσο σε στρατιωτικό-επιχειρησιακό όσο και σε πολιτικό επίπεδο (Κώνστας & Τσαρδανίδης, 1988:19). Η Ελλάδα αποσύρθηκε από το στρατιωτικό σκέλος του Ν.Α.Τ.Ο. το καλοκαίρι του 1974, μετά την έναρξη της δεύτερης επιχειρήσης των Τούρκων στην Κύπρο, επιλογή που βοήθησε στη διεθνή καταδίκη της τουρκικής στρατιωτικής επέμβασης στην Κύπρο και ανάγκασε τις Η.Π.Α. (Αμερικανικό Κογκρέσο) να επιβάλουν εμπάργκο στην πώληση όπλων στην Τουρκία.

Η Ελλάδα επανέρχεται στο Ν.Α.Τ.Ο. τον Οκτώβριο του 1980 μετά την αποχώρησή της. Η επανένταξη της όμως δεν έλυσε τα θέματα που αφορούν τις επιδιώξεις της Τουρκίας για μεταβολές του status quo στο Αιγαίο. Την εποχή αυτή η Ελλάδα γίνεται μέλος της Ε.Ο.Κ.(1981) .Μέσα από τις συμμετοχές αυτές αντλούσε πολιτική ισχύ και πρέσβευε ότι η εξωτερική εξισορρόπηση θα απέτρεπε την τουρκική επιθετικότητα. Κατά 1983 υπήρξε μια μικρή βελτίωση των σχέσεων όπου με τον διάλογο για οικονομικά και τουριστικά θέματα μεταξύ των δύο χωρών, αλλά

σύντομα θα διακοπούν και αυτές οι προσπάθειες για καλές σχέσεις, με τη μονομερή ανακήρυξη της τουρκοκυπριακής ανεξαρτησίας και την ίδρυση του ψευδοκράτους στην Κύπρο.

Ο κακές σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών, ως αποτέλεσμα της παρατεταμένης τουρκικής επιθετικότητας, δημιουργούσαν αλληπάλληλες κρίσεις. Το 1984 ξέσπασε νέα κρίση μετά από ισχυρισμούς ότι τουρκικά πολεμικά πλοία που εκτελούσαν άσκηση είχαν ανοίξει επίθεση προς ελληνικό αντιτορπιλικό που επιτηρούσε τα ελληνικά χωρικά ύδατα. Η Ελλάδα κατά το 1984 διακηρύττει το ελληνικό αμυντικό δόγμα το οποίο προέβλεπε ότι στο μέλλον η ανάπτυξη των ένοπλων δυνάμεων της χώρας θα λάμβανε υπόψη της την τουρκική απειλή που εκφραζόταν με την ανάπτυξη το 1975 της “Τουρκικής Στρατιάς του Αιγαίου” κατά μήκος των ακτών της Ανατολίας απέναντι από τα ελληνικά νησιά και τη θέσπιση στις αρχές του 1978 από την Τουρκία ενός τουρκικού αμυντικού δόγματος που επιβουλεύονταν τα ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα στα νησιά. (Κώνστας & Τσαρδανίδης, όπως πριν:32).

Μια νέα ελληνοτουρκική κρίση θα ακολουθήσει τρία χρόνια αργότερα, το 1987. Αφορμή της κρίσης ήταν η υιοθέτηση από την Τουρκία της άποψης ότι επίκεινται γεωτρήσεις και έρευνα για κοιτάσματα πετρελαίου στη θαλάσσια περιοχή της Θάσου. Η Τουρκία την περίοδο εκείνη αποστέλλει το πλοίο υποθαλασσιών ερευνών SISMİK II με συνοδεία πολεμικών πλοίων στις αμφισβητούμενες περιοχές του Αιγαίου, που στόχο είχε, όπως η ίδια ισχυριζόταν, τη διενέργεια ερευνών στην αμφισβητούμενη υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου. Με την κίνηση αυτή είχε πραγματικό στόχο είχε ως στόχο τον εξαναγκασμό της Ελλάδας να αποδεχθεί πολιτική διαπραγμάτευση μεταξύ των δύο μερών για τη ρύθμιση του προβλήματος της υφαλοκρηπίδας. Μετά την ισχυρότατη αντιπαράθεση η οποία οδήγησε στα όρια σοβαρής κρίσης, περιόρισε η Τουρκία το ερευνητικό πλοίο στα τουρκικά χωρικά ύδατα. Το 1988 τα δύο κράτη επιχειρούν να αλλάξουν τις σχέσεις αυτές προς την διαμόρφωση ενός συνεργατικού και φιλικού πνεύματος μεταξύ τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την «συμφωνία του Νταβός».

Με σημείο καμπής την Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Κορυφής (Ελσίνκι 1999), αλλά και την πορεία ομαλοποίησης σε διμερές πλαίσιο, οι ελληνο-τουρκικές σχέσεις πέρασαν από την περίοδο αντιπαλότητας σε μία περίοδο οικοδόμησης σχέσεων εμπιστοσύνης. Η θετική αυτή εξέλιξη ασφαλώς δεν είναι ευθύγραμμη. Εμπεριέχει σημεία ραγδαίας βελτίωσης, αλλά και σημεία συνεχιζόμενων τριβών, αλλά και ζωτικών διαφωνιών. Η έναρξη του πολέμου στο Κοσσυφοπέδιο τον Μάρτιο του

1999, διευκόλυνε την Γερμανία να παραπέμψει το ζήτημα της αναβάθμισης των ευρωτουρκικών σχέσεων στην ευρωπαϊκή διάσκεψη στο Ελσίνκι.

Οι σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες πέρασαν πολλές διακυμάνσεις κατά τον προηγούμενο αιώνα, με επικράτηση της σύγκρουσης παρά της συνεργασίας. Το σκηνικό άρχισε να αλλάζει ριζικά μετά το 1999, αφ' ενός λόγω της αλλαγής στην εξωτερική πολιτική της Ελλάδας, αφ' ετέρου λόγω των σεισμών που έγιναν σε αμφότερες τις χώρες, το καλοκαίρι του 1999. Ο Βρετανικός τύπος και συγκεκριμένα η εφημερίδα "Ιντιπέντεντ" επισημαίνει σε άρθρο της "ο σεισμός στην Τουρκία εγκαινίασε μια νέα εποχή στις σχέσεις των δυο παραδοσιακών αντιπάλων, μια εποχή φιλίας. Είναι μια εξέλιξη που κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί μέχρι πρότινος. Η Ελλάδα φέρθηκε υποδειγματικά στην Τουρκία. Όχι μόνο έσπευσε να βοηθήσει τους σεισμόπληκτους αλλά ήρε και τις αντιρρήσεις στη χρηματοδότηση της Τουρκίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση" (<http://archive.enet.gr/online/online:2010>)

Η εφημερίδα "Ντέιλι Τέλεγκραφ" σε άρθρο της με τίτλο "Η Τουρκία προσφέρει τη βοήθειά της στην Αθήνα", υπογραμμίζει τα αισθήματα συμπαράστασης του τουρκικού λαού, αλλά και των πολιτικών τους στους Αθηναίους. Οι τουρκικές εφημερίδες κυκλοφόρησαν τίτλους όπως «Να είσαι καλά, γείτονα», «Ευχαριστώ γείτονα» κ.λπ., λόγω του ότι σπεύσαμε να αποστείλομε βοήθεια. Οι δύο φυσικές καταστροφές από τους σεισμούς του 1999, στην Τουρκία και Ελλάδα, προετοίμασαν τον δρόμο για να αναπτύξουν οι δύο χώρες στενότερες επαφές¹¹³ και να αναζητήσουν ένα νέο πλαίσιο συνύπαρξης, που θα περιόριζε τα διαχωριστικά και θα προωθούσε τα συνεργατικά στοιχεία για χάρη της ειρήνης και προς όφελος των δύο κρατών. Η ουσιαστική αλλαγή είχε ήδη ξεκινήσει από το 1996 από την ελληνική πλευρά χάρη στο σχέδιο αλλαγής στρατηγικής στην εξωτερική πολιτική (<http://archive.enet.gr/online/online:2010>).

Σύμφωνα με αυτή τη στρατηγική, η Ελλάδα έδωσε το πράσινο φως στην Ευρωπαϊκή Διάσκεψη του Ελσίνκι το 1999 όπου αποφασίστηκε η υποψηφιότητα της Τουρκίας για να γίνει μέλος της Ε.Ε. Υπήρχε η άποψη πως η ενσωμάτωση της Τουρκίας στην Ε.Ε. θα την οδηγούσε στην αλλαγή και αναθεώρηση της στάσης και της εξωτερικής πολιτικής της. Επίσης στο Ελσίνκι αποφασίστηκε και η πλήρης ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. χωρίς να συνδεθεί η είσοδος της με την επίλυση του χρόνιου Κυπριακού ζητήματος (Βερέμης, 2003Q184-185).

4.1.2 Η Οικονομική Συνεργασία Ελλάδας Τουρκίας

Ο ολοένα και αυξανόμενος πληθυσμιακός όγκος της Τουρκίας συνδυάζεται με μια σημαντική οικονομική ανάπτυξη, γεγονός που ανησυχεί την Ελλάδα. Στη διάρκεια της πενταετίας 1978-83 η Τουρκική οικονομία άρχισε να έχει ως καλύτερες επιδόσεις συνολικά από αυτές της Ελλάδας. Νωρίτερα από το 1950 μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του '70, η Ελληνική οικονομία πετύχαινε πολύ καλούς -σε παγκόσμια κλίμακα- ρυθμούς ανάπτυξης. Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν της (ΑΕΠ) αυξήθηκε και το βιοτικό επίπεδο του Έλληνα καλυτέρευε συνεχώς. Οι ελληνικές εξαγωγές αυξάνονταν και αποτελούνταν κυρίως από βιομηχανικά και προϊόντα μεταποίησης. Επίσης, κατά την ίδια περίοδο, πραγματοποιήθηκαν τεράστιες δημόσιες επενδύσεις, που κυριολεκτικά μεταμόρφωσαν τη χώρα. Η Ελλάδα πλησίαζε με ταχύτατους ρυθμούς τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο και δεν είναι καθόλου παράξενο που το 1979 ήρθε ως επιστέγασμα η οριστική απόφαση για την εισδοχή της στην ΕΟΚ.

Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '70 η Ελλάδα παρήγαγε σε ετήσια βάση περισσότερα προϊόντα και υπηρεσίες από την πολυπληθέστερη Τουρκία. Όμως διαφοροποιήθηκε η κατάσταση και το προβάδισμα χάθηκε στη διάρκεια μιας μόνο πενταετίας. Την περίοδο (1979-84) η Ελλάδα μπήκε σε φάση οικονομικής ύφεσης και οι αναπτυξιακοί ρυθμοί της τελματώθηκαν, ενώ η Τουρκία μπήκε σε τροχιά συνεχόμενης ανάπτυξης. Βέβαια και στις δεκαετίες του '50 και του '60 το Τουρκικό ΑΕΠ αυξανόταν κατά μέσο όρο με 6.1% το χρόνο, όπως και μεταξύ 1970-77 με ρυθμό 7.2% ετησίως, ωστόσο όμως την ίδια περίοδο και το Ελληνικό ΑΕΠ αυξανόταν με υψηλούς ρυθμούς, οπότε η διαφορά υπέρ της Ελλάδας παρέμενε. Στη διάρκεια της πρώτης πενταετίας του '80 το Ελληνικό ΑΕΠ είχε ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 0.8%, ενώ το Τουρκικό περίπου 4%. Κατά τη δεύτερη πενταετία οι αντίστοιχοι ρυθμοί ήταν 1.5% για την Ελλάδα και 6.2% για την Τουρκία. Οι ρυθμοί ανάπτυξης, που παρουσίασε η Τούρκικη οικονομία προς τα τέλη της δεκαετίας του '80, δεν ήταν πάρα και αρκετά καλοί.

Μπορεί να οφείλονταν στη φιλελεύθερη πολιτική της κυβέρνησης Οζάλ, ίσως στην ευνοϊκή διεθνή συγκυρία, όπως και να είχε πάντως, η οικονομία της Τουρκίας κυριολεκτικά απογειώθηκε μέσα στην προηγούμενη δεκαετία. Το 1980 η Τουρκία είχε έναν πληθωρισμό της τάξεως του 105%, ποσοστά ανεργίας πάνω από 15%, τεράστια δημόσια ελλείμματα και αδυνατούσε να εξυπηρετήσει το εξωτερικό χρέος. Οι συνολικές εξαγωγές της χώρας δεν ξεπερνούσαν τα 2 δισ. δολάρια (το 65% σε

αγροτικά προϊόντα), τη στιγμή που οι αντίστοιχες Ελληνικές ήταν υπερδιπλάσιες. Οκτώ χρόνια αργότερα, το 1988, ο όγκος των Τουρκικών εξαγωγών έφτασε στα 12 δισ. δολάρια (το 80% σε βιομηχανικά προϊόντα), ενώ οι Ελληνικές εξαγωγές αντιστοιχούσαν μόλις στο 47%. Μέσα σε μια δεκαετία η τουρκική οικονομία μεταμορφώθηκε ριζικά από αγροτική σε βιομηχανική. Την ίδια περίοδο η Ελλάδα μπήκε σε φάση έντονης αποβιομηχάνισης (Στάμκος, 1992:14-18).

Η Τουρκία έχει πλέον πιο ανταγωνιστική οικονομία από αυτή της Ελλάδας. Σύμφωνα με τα διεθνή στάνταρ η Τουρκία έχει καλύτερες επιδόσεις από την Ελλάδα, όσον αφορά την ποιότητα, τη συνέπεια και την καινοτομία. Αντίθετα η Ελλάδα βρίσκεται μπροστά στην τεχνολογία, τη συσκευασία και την ευελιξία. Το Ελληνικό ΑΕΠ (75 δισ. δολάρια) αντιστοιχεί στα 5/8 του Τουρκικού (121 δισ. δολάρια). Αν η Τουρκία συνεχίσει με τους ίδιους ρυθμούς ανάπτυξης, τότε θα διπλασιάζει το ΑΕΠ της κάθε 10-12 χρόνια, οπότε και θα φανεί η μεγάλη διαφορά με την Ελλάδα. Τι συμβαίνει όμως με το βιοτικό επίπεδο του λαού της; Εδώ τα πράγματα είναι αντιστρόφως ανάλογα. Ο μέσος Έλληνας είναι 36 φορές πλουσιότερος από τον μέσο Τούρκο πολίτη.

Παρόλο που η Τουρκία αποτελεί μια ελκυστική χώρα για τις επενδύσεις των ελληνικών επιχειρήσεων, αντίθετα οι Τούρκοι επιχειρηματίες δυσκολεύονται να επενδύσουν στην Ελλάδα. Οι λόγοι είναι κυρίως κωλύματα στις γραφειοκρατικές διαδικασίες, κάτι που τις αποτρέπει εν τέλει από το να επενδύσουν στη χώρα, παρόλο που το επιθυμούν πολύ. Ενώ οι αρμόδιοι Έλληνες υπεύθυνοι υποστηρίζουν πως δεν υπάρχουν τέτοιου είδους δυσκολίες, και παρόλο που προβάλλουν τον Νέο Επενδυτικό Νόμο ως μια καινοτομία γεγονός είναι ότι οι Τούρκοι επιχειρηματίες, πλην ελάχιστων παραδειγμάτων (ως παραδείγματα εταιριών που έχουν συσταθεί πολύ πρόσφατα μπορούμε να αναφέρουμε την Ipekyol ΕΠΕ – Εταιρία Ετοιμών Ενδυμάτων, την Inci Shoes, την Koton Έτοιμα Ενδύματα κ.α.) , δεν έχουν καταφέρει να κάνουν αξιοσημείωτες επενδύσεις ή μικτές επενδύσεις στην Ελλάδα. (<http://www.investingreece.gov.gr>:2010) Η οικονομική συνεργασία και βαθμιαία αλληλεξάρτηση μεταξύ των δύο χωρών μακροπρόθεσμα θα οδηγήσει στη μείωση και απάλειψη του ενδεχομένου μιας σύγκρουσης και στην επίλυση των προβλημάτων που υπάρχουν.

Από τα παραπάνω στοιχεία μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η εντατικοποίηση των διμερών εμπορικών σχέσεων εμφάνισε μια σημαντική συνάφεια με τη βελτίωση των όρων πολιτικής συνεργασίας. Ωστόσο δεν μπορεί να

υποστηριχθεί με σαφήνεια ότι το ένα στοιχείο διαμόρφωσε το άλλο. Το μόνο βέβαιο είναι ότι υπήρξε μια ετερότητα όσον αφορά την επίδραση που άσκησε το οικονομικό στοιχείο στην πολιτική προσέγγιση και αντίστροφα.

4.2 ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

4.2.1 Γενικά Στοιχεία Διμερούς Εμπορίου

Σημαντικότερη θέση, στις σχέσεις Ελλάδος-Τουρκίας, κατέχουν η ανάπτυξη των διμερών οικονομικών και εμπορικών σχέσεων και η προώθηση των επενδύσεων στις δύο χώρες, καθώς η επίτευξη των στόχων αυτών επηρεάζει ευνοϊκά όλα τα επίπεδα συνεργασίας των δύο χωρών και συντελεί στη συνεχή εμβάθυνση των διμερών σχέσεων. Η γέφυρα συνεργασίας μεταξύ των αγορών ενισχύει την πολιτική προσπάθεια μεταξύ των κυβερνήσεων για ουσιαστική προσέγγιση, δημιουργώντας και στο εσωτερικό των χωρών πιέσεις προς την σωστή κατεύθυνση.

Σύμφωνα με στοιχεία της EUROSTAT, το διμερές εμπόριο μεταξύ της Ελλάδος και της Τουρκίας κατά την περίοδο 1995 – 2007 είχε ως ακολούθως :

Πίνακας 4.1 Ελληνοτουρκικό Εμπόριο (σε εκατομμύρια Ευρώ)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Εξαγωγές προς Τουρκία	165	280	386	308	316	631	393	369	470	555	710	848	620
Εισαγωγές από Τουρκία	159	183	263	330	352	428	563	645	779	992	956	1325	1.670
Εμπορικό Ισοζύγιο	6	97	123	-22	-36	203	-170	-276	-309	-437	-246	-477	1.050
Όγκος Εμπορίου	324	463	649	638	668	1.059	956	1.014	1.249	1.547	1.666	2.173	2.290

Πηγή: Eurostat

Εντυπωσιακή είναι η εξέλιξη του όγκου του διμερούς εμπορίου των δύο χωρών, ιδιαίτερα μετά το 2000. Η αύξηση του όγκου των συναλλαγών «βοηθά» περισσότερο την Τουρκία η οποία, κατά την περίοδο 1995 – 2007 έχει δεκαπλασιάσει τις εξαγωγές της προς την Ελλάδα. Αντίθετα, οι ελληνικές εξαγωγές

στην Τουρκία κατά την ίδια περίοδο έχουν πενταπλασιαστεί ενώ το εμπορικό ισοζύγιο είναι αρνητικό για την χώρα μας, συνεχώς από το 2000 και κατά το 2007 ξεπέρασε το 1 δις. Ευρώ.

Τα κυριότερα ελληνικά εξαγωγικά προϊόντα στην τουρκική αγορά, είναι : πετρελαιοειδή, βαμβάκι, πλαστικά-χημικά προϊόντα, μηχανές, βιομηχανικός και μηχανολογικός εξοπλισμός, ηλεκτρικές συσκευές, τεχνουργήματα από χαλκό κλπ.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η σύνθεση των εμπορικών συναλλαγών δεν είναι ισοσκελισμένη καθώς οι ελληνικές εξαγωγές προς την Τουρκία αναφέρονται σε έναν περιορισμένο αριθμό προϊόντων (κυρίως πετρελαιοειδή, βαμβάκι και πλαστικά), ενώ οι τουρκικές εξαγωγές αφορούν περισσότερες κατηγορίες. Η τουρκική αγορά θα μπορούσε να απορροφήσει ευρύτερες κατηγορίες ελληνικών προϊόντων εάν η τουρκική πλευρά εφαρμόζε πλήρως τα προβλεπόμενα στην Συμφωνία Τελωνειακής Σύνδεσης Ε.Ε – Τουρκίας.

Σύμφωνα με στοιχεία της EUROSTAT για την περίοδο Ιανουαρίου – Μαΐου 2008, οι ελληνικές εξαγωγές προς την Τουρκία ανήλθαν στα 270 εκατ. €. Οι τουρκικές εξαγωγές προς την χώρα μας, την ίδια περίοδο, ανήλθαν στα 703 εκατ. €. (εμπορ. Ισοζύγιο : - 433 εκ. €).

Σημειώνεται ότι κατά την ίδια περίοδο έτους 2007, οι ελληνικές εξαγωγές προς την Τουρκία ανέρχονταν στα 213 εκ.€, ενώ οι τουρκικές εξαγωγές προς την Ελλάδα πλησίαζαν τα 483 εκ. €. Η πορεία αμφοτέρων των καμπυλών είναι αυξητική, η αύξηση όμως κατά το πεντάμηνο 2008 των εξαγωγών μας κατά 26,5%, δεν αρκεί για να καλύψει την κατά 60% αύξηση του σχετικού ελλείμματος (Υπουργείο Εξωτερικών, 2010)

	Ιαν. Μάιος 2007	- Μάιος 2008	Ιαν.- Μάιος 2008	% μεταβολή
Εξαγωγές προς Τουρκία	213		270	26,5%
Εισαγωγές από Τουρκία	483		703	45,5%
Εμπορικό Ισοζύγιο	-270		-433	60%
Όγκος Εμπορίου	696		973	40%

Πίνακας 4.2 Στοιχεία Ελληνοτουρκικού Εμπορίου 2007-2008

Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών

Όσον αφορά την οικονομική συνεργασία Ελλάδος-Τουρκίας, το θεσμικό πλαίσιό της διέπεται από την Συμφωνία Οικονομικής Συνεργασίας που υπεγράφη την 4.2.2000. Ως προς τις διμερείς εμπορικές σχέσεις παρατηρείται αύξηση του όγκου των εμπορικών ανταλλαγών. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος το εμπορικό έλλειμμα σε βάρος της Ελλάδος ανήλθε στο 18,6% ενώ βάσει των στοιχείων της Eurostat η Τουρκία αποτέλεσε το 2005 την 5η σημαντικότερη χώρα-αποδέκτη των ελληνικών προϊόντων. Υφίστανται, πάντως, ορισμένα εμπόδια στην περαιτέρω ανάπτυξη της εξαγωγικής και επενδυτικής δραστηριότητας στην Τουρκία με τη μορφή γραφειοκρατικών εμποδίων κ.λ.π.

Τα τελευταία έξι χρόνια παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση των ελληνικών επενδύσεων στη Τουρκία. Σημαντικό ρόλο σε αυτό διαδραμάτισε η υπογραφή της Συμφωνίας για την αμοιβαία προώθηση και προστασία των επενδύσεων (Αθήνα, 20.1.2001) και της διμερούς Συμφωνίας αποφυγής διπλής φορολογίας εισοδήματος (2.12.2003).

Ικανοποιητική συνεργασία υφίσταται στον τομέα των μεταφορών. Το κυριότερο, στρατηγικής σημασίας, έργο για τις οδικές μεταφορές, είναι η σύνδεση της Εγνατίας Οδού με το τουρκικό οδικό δίκτυο προς Κωνσταντινούπολη. Κατά την συνάντηση των Υπουργών Μεταφορών των δύο χωρών στην Αθήνα (22.1.04) υπεγράφη Μνημόνιο Συνεργασίας για την ανάπτυξή της .

Το πλαίσιο της διμερούς τουριστικής συνεργασίας, καθορίζεται από την συμφωνία συνεργασίας του 2001. Κατά την 1η σύνοδο της Μικτής Επιτροπής Τουρισμού Ελλάδος-Τουρκίας (5.2.03) υπεγράφη σχετικό πρωτόκολλο. Η Ελλάδα κατατάσσεται στην 4η θέση χωρών των οποίων οι πολίτες επισκέπτονται την Τουρκία, ενώ αντιθέτως το μέγεθος των Τούρκων τουριστών που επισκέπτονται την Ελλάδα είναι πολύ μικρό. Κατά το 2005, 585.000 Έλληνες επισκέφθηκαν την Τουρκία έναντι 485.000 το 2004. (Υπουργείο Εξωτερικών, 2010).

4.2.2 Αναλυτικά Στοιχεία Διμερούς Εμπορίου

Ανοδική πορεία σημείωσαν όλοι οι δείκτες του ελληνοτουρκικού εμπορίου το 2003.

Εξωτερικό εμπόριο Ελλάδος - Τουρκίας (εκ. \$)											Πηγή: ΕΣΥΕ	
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	03/04	μεταβ. %
Ελλ. Εξαγωγές	105,0	200,7	283,4	430,1	319,7	335,4	543,9	395,0	347,8	528,4		51,93%
Ελλ. Εισαγωγές	168,0	209,9	235,5	298,7	369,1	363,3	388,4	492,0	592,1	870,1		46,95%
Όγκος εμπορίου	273,0	410,6	518,9	728,8	688,8	698,7	932,3	887,0	939,9	1.398,5		48,79%
Ισοζύγιο για την Ελλάδα	-63,0	-9,2	47,9	131,4	-49,4	-27,9	155,5	-97,0	-244,3	-341,7		39,87%

Πίνακας 4.3: Εξωτερικό εμπόριο Ελλάδας Τουρκίας

Πηγή: Υπουργείο Εξωτερικών

Βάσει των στοιχείων που εξέδωσε η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ) οι ελληνικές εξαγωγές το 2003 έφθασαν τα \$528,4 εκ. έναντι \$347,8 εκ. το 2002, σημειώνοντας αύξηση κατά 51,93%. Οι τουρκικές εξαγωγές προς την Ελλάδα ανήλθαν το 2003 σε \$870,1 εκ. έναντι \$592,1 εκ. το 2002, σημειώνοντας αύξηση κατά 46,95%. Ο όγκος του διμερούς εμπορίου ανήλθε σε \$1.398,5 εκ. το 2003 έναντι \$939,9 εκ. το 2002, σημειώνοντας αύξηση κατά 48,97%. Κατά συνέπεια, για πρώτη φορά στην ιστορία των δύο χωρών ο όγκος του διμερούς εμπορίου υπερέβη το ψυχολογικό όριο του \$1 δις. και ήδη τους πρώτους μήνες του 2004 οι δείκτες συνεχίζουν να κινούνται ανοδικά. Το 2003 το εμπορικό έλλειμμα εις βάρος της Ελλάδος ανήλθε σε \$341,7 εκ. από \$244,3 εκ. το 2002, σημειώνοντας αύξηση κατά 39,87%.

Παρ' όλο που η ΕΣΥΕ ανακοινώνει τα στοιχεία σε Ευρώ, έχουμε προχωρήσει στην μετατροπή τους σε δολάρια (€1=\$1,13 μέση ισοτιμία 2003) για να είναι δυνατή

η σύγκριση τόσο με τα αντίστοιχα στοιχεία της Τουρκικής Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας (DIE) όσο και με τα στοιχεία των προηγούμενων ετών.

Ωστόσο, η σύγκριση των στοιχείων ΕΣΥΕ και DIE περιέχουν σημαντικές αποκλίσεις (Eurostat, 2005)

					Πηγή: DIE	
1999	2000	2001	2002	2003	03/04	μεταβ. %
303,0	416,2	266,2	312,5	425,5		37,35%
406,8	432,3	472,9	590,4	902,6		6,28%
709,8	848,5	739,1	902,9	1.328,1		19,54%
-103,8	-16,1	-206,7	-277,9	-477,1		84,47%

ΕΣΥΕ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος
DIE: Κρατική Στατιστική Υπηρεσία Τουρκίας

Πίνακας 4.4 Σύγκριση των στοιχείων ΕΣΥΕ και DIE

Βάσει των στοιχείων της ΕΣΥΕ οι ελληνικές εξαγωγές προς την Τουρκία κατά το 2003 ανήλθαν σε \$528,4 εκ. αντί των \$425,5 εκ. που κατέγραψε το DIE (διαφορά \$102,9 εκ. υπέρ της Ελλάδος). Βάσει της ΕΣΥΕ, οι ελληνικές εισαγωγές από την Τουρκία κατά το 2003 ανήλθαν σε \$870,1 εκ. αντί των \$902,6 εκ. που κατέγραψε το DIE (διαφορά \$32,5 εκ. υπέρ της Ελλάδος). Ο όγκος συναλλαγών βάσει της ΕΣΥΕ ανήλθε σε \$1.398,5 εκ. αντί των \$1.328,1 εκ. που κατέγραψε το DIE, δηλ. ήταν υψηλότερος κατά \$70,4 εκ. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου ναι μεν ήταν εις βάρος της Ελλάδος, όμως σύμφωνα με την ΕΣΥΕ ανήλθε σε \$341,7 εκ. ενώ σύμφωνα με το DIE σε \$477,1 εκ., δηλαδή σύμφωνα με την ΕΣΥΕ ήταν χαμηλότερο κατά \$ 135,4 εκ.

Τα στοιχεία της ΕΣΥΕ δεν ανατρέπουν μεν το σημαντικό εμπορικό έλλειμμα που παρατηρείται εις βάρος της Ελλάδος, δείχνουν όμως μία αρκετά καλύτερη εικόνα. Παρατηρείται επίσης ότι παρόμοιες αποκλίσεις υπήρξαν και κατά τα προηγούμενα έτη, δεν ήταν όμως ποτέ τόσο μεγάλες.

Ακολουθούν οι πίνακες για εξαγωγές και εισαγωγές προϊόντων

Πίνακας 4.5: Εξαγωγές 2003 προς Τουρκία (Πηγή Ελ. Στατ. Αρχή)

Πίνακας 4.6: Εισαγωγές Τούρκικων προϊόντων σε Ελλάδα(Πηγή Ελ. Στατ. Αρχή)

ΕΞΑΓΩΓΕΣ 2003 ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Δομολογική κατηγορία	Περιγραφή	Αξίες σε \$	Μερίδιο	Ποσότητα
	Σύνολο	528.403.217		961.257.455
52	ΒΑΜΒΑΚΙ	154.466.053	33,03%	102.397.938
27	ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΛΑΔΙΑ, ΚΕΡΙΑ, ΑΣΦΑ	137.836.807	29,48%	507.101.098
39	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤ	75.949.675	16,24%	85.008.590
84	ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ,ΛΕΒΗΤΕΣ	17.110.388	3,66%	1.901.198
48	ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ.ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤ	15.823.195	3,38%	23.260.269
76	ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ Α	14.587.962	3,12%	5.352.072
41	ΔΕΡΜΑΤΑ (ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑ	14.343.921	3,07%	6.155.694
85	ΜΗΧΑΝΕΣ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚ	9.955.394	2,13%	1.047.398
24	ΚΑΠΝΑ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑ	6.223.743	1,33%	1.584.825
32	ΔΕΨΙΚΑ - ΒΑΦΙΚΑ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ.ΧΡΩ	5.982.820	1,28%	3.164.863
47	ΠΟΛΤΟΙ ΑΠΟ ΕΥΛΟ ΚΑΠ. ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ	5.002.753	1,07%	41.108.525
60	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	4.773.668	1,02%	606.912
62	ΕΝΔΥΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΛ. ΤΟΥ ΕΝΔΥΜ.ΑΛΛΑ	4.736.848	1,01%	126.415
38	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧ	3.412.781	0,73%	5.112.918
61	ΕΝΔΥΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔ	3.321.675	0,71%	96.071
83	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ	2.984.916	0,64%	687.150
49	ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ,ΤΟ	2.786.815	0,60%	458.253
44	ΕΥΛΕΙΑ,ΕΥΛΟΚΑΡΒΟΥΝΑ - ΤΕΧΝΟΥΡΓ.	2.782.940	0,60%	14.834.484
03	ΨΑΡΙΑ,ΜΑΛΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ,ΜΑΛΛΑΚΙΑ,ΑΣΠΟ	2.638.777	0,56%	866.301
43	ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ - ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ.ΤΕΧΝΗΤ	2.602.969	0,56%	22.404
54	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Η ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ ΣΥΝΕ	2.554.397	0,55%	1.309.067
74	ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑ	2.539.230	0,54%	864.548
35	ΛΕΥΚΩΜΑΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ,ΚΟΛΛΕΣ,ΕΝΖΥΜ	2.250.072	0,48%	1.042.462
82	ΕΡΓΑΛΕΙΑ,ΕΙΔΗ ΜΑΧΑΙΡΟΠΟΙΑΣ,ΚΟΥ	2.201.737	0,47%	390.795
15	ΛΙΠΗ,ΛΑΔΙΑ,ΚΕΡΙΑ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ	1.834.589	0,39%	4.032.119
63	ΑΛΛΑ ΕΤΟΙΜΑ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΙΔΗ,Κ	1.679.109	0,36%	58.122
34	ΣΑΠΟΥΝΙΑ,ΑΛΥΣΙΒΕΣ,ΚΕΡΙΑ ΤΕΧΝΗΤΑ	1.644.816	0,35%	3.029.878
55	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Η ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ ΜΗ Σ	1.487.503	0,32%	336.056
29	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	1.413.516	0,30%	934.458
56	ΒΑΤΕΣ,ΠΙΛΗΜΑΤΑ ΚΑΠ. ΕΙΔΗ ΣΧΟΙΝΟ	1.375.091	0,29%	878.855
73	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ,ΣΙ	1.291.772	0,28%	731.653
12	ΣΠΕΡΜΑΤΑ,ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ,ΒΙΟΜ.	1.196.531	0,26%	4.277.808
94	ΕΠΙΠΛΑ,ΕΙΔΗ ΚΛΙΝΟΣΤΡΩΜΝΗΣ,ΣΥΣΚΕ	1.152.064	0,25%	185.889
64	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ,ΓΚΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΑ ΕΙ	1.059.995	0,23%	47.930
26	ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ,ΣΚΟΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΕΦΡΕ	1.007.415	0,22%	54.036.450
33	ΑΙΘΕΡΙΑ ΕΛΑΙΑ - ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ.ΕΙΔΗ	962.812	0,21%	191.709
78	ΜΟΛΥΒΔΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ	898.269	0,19%	390.415
68	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΣ ΓΥΨΟ,Τ	878.019	0,19%	1.698.707
58	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ - ΕΙΔΗ ΤΑΙΝΙΟΠΛ	865.524	0,19%	21.046
90	ΟΡΓΑΝΑ - ΣΥΣΚΕΥΕΣ,ΟΠΤΙΚΗΣ ΦΩΤΟΓ	840.340	0,18%	19.367
28	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜ.ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΕΝΩΣΕΙΣ Π	836.043	0,18%	4.146.979
51	ΜΑΛΛΙ ΚΑΙ ΤΡΙΧΕΣ.ΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΦΑ	808.659	0,17%	394.700
08	ΚΑΡΠΟΙ,ΦΡΟΥΤΑ,ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΩ	801.900	0,17%	686.343
87	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ,ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ,Π	794.504	0,17%	259.154
89	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΙΑ ΝΑΥΣΠΛΟΙΑ	745.807	0,16%	7.046.082
22	ΠΟΤΑ,ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΕΥΔΙ	738.512	0,16%	283.611
23	ΥΠΟΔΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΠ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦ.Τ	732.711	0,16%	3.202.965
25	ΑΛΑΤΙ,ΘΕΙΟ,ΓΑΙΕΣ,ΠΕΤΡΕΣ,ΓΥΨΟΣ,Α	654.818	0,14%	63.527.997
40	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ	565.333	0,12%	202.044
72	ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ,ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	546.051	0,12%	1.440.214
70	ΓΥΑΛΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΥΑ	533.289	0,11%	662.952

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ 2003 ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Δασμολογική κατηγορία	Περιγραφή	Αξία σε \$	Μερίδιο	Ποσότητα
	Σύνολο	870.098.771		
72	ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ,ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	121.498.528	13,96%	402.411.564
87	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ,ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ,Π	74.402.159	8,55%	8.709.547
84	ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ,ΛΕΒΗΤΕΣ	62.184.545	7,15%	18.398.952
85	ΜΗΧΑΝΕΣ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚ	52.094.759	5,99%	10.441.392
73	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ,ΣΙ	50.085.461	5,76%	67.951.177
94	ΕΠΠΛΑ,ΕΙΔΗ ΚΛΙΝΟΣΤΡΩΜΝΗΣ,ΣΥΣΚΕ	29.002.719	3,33%	12.561.677
52	ΒΑΜΒΑΚΙ	26.800.309	3,08%	10.022.265
7	ΛΑΧΑΝΙΚΑ,ΦΥΤΑ,ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΚΟΝΔΥΛΟ	26.749.444	3,07%	46.151.689
70	ΓΥΑΛΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΥΑ	24.858.983	2,86%	42.307.878
62	ΕΝΔΥΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΛ.ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΛΛΑ	24.388.678	2,80%	1.657.592
54	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Η ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ ΣΥΝΕ	24.232.223	2,78%	4.139.380
61	ΕΝΔΥΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔ	23.817.210	2,74%	2.634.299
8	ΚΑΡΠΟΙ,ΦΡΟΥΤΑ,ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΩ	22.982.035	2,64%	14.654.819
63	ΑΛΛΑ ΕΤΟΙΜΑ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΙΔΗ,Κ	22.900.676	2,63%	4.764.438
39	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤ	21.738.311	2,50%	15.202.354
2	ΨΑΡΙΑ,ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ,ΜΑΛΑΚΙΑ,ΑΣΠΟ	20.731.075	2,38%	4.781.896
48	ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ.ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤ	18.131.082	2,08%	19.906.369
55	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Η ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ ΜΗ Σ	17.196.785	1,98%	5.117.216
40	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ	16.638.634	1,91%	7.002.938
25	ΑΛΑΤΙ,ΘΕΙΟ,ΓΑΙΕΣ,ΠΕΤΡΕΣ,ΓΥΦΟΣ,Α	15.907.515	1,83%	291.674.540
69	ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΚΕΡΑΜΕΥΤΙΚΗΣ	15.531.439	1,79%	45.094.592
57	ΤΑΠΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔ. ΔΑΠΕΔΟΥ ΑΠΟΥ	12.325.989	1,42%	5.164.739
27	ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ,ΛΑΔΙΑ,ΚΕΡΙΑ.ΑΣΦΑ	12.257.516	1,41%	36.932.641
64	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ,ΓΚΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΑ ΕΙ	10.182.985	1,17%	1.773.403
68	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΙΕΤΡΕΣ ΓΥΦΟ,Τ	9.856.336	1,13%	51.752.903
42	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΔΕΡΜΑ.ΕΙΔΗ ΤΑ	9.203.563	1,06%	230.512
20	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	8.971.269	1,03%	9.849.270
76	ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ Α	8.211.607	0,94%	4.662.540
60	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	8.170.389	0,94%	1.592.160
58	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ - ΕΙΔΗ ΤΑΙΝΙΟΠΛ	7.643.117	0,88%	784.512
44	ΕΥΔΕΙΑ,ΕΥΔΟΚΑΡΒΟΥΝΑ - ΤΕΧΝΟΥΡΓ.	6.352.001	0,73%	18.447.608
56	ΒΑΤΕΣ,ΠΛΗΝΗΜΑΤΑ ΚΑΠ. ΕΙΔΗ ΣΧΟΙΝΟ	5.507.469	0,63%	1.042.748
28	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΠΡΟΙΟΝΤΑ.ΕΝΩΣΕΙΣ Π	4.722.654	0,54%	26.505.146
30	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	4.001.876	0,46%	207.642
31	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	3.793.877	0,44%	24.975.000
12	ΣΠΕΡΜΑΤΑ,ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ,ΒΙΟΜ	3.669.240	0,42%	1.313.727
89	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΙΑ ΝΑΥΣΙΠΛΟΙΑ	3.510.053	0,40%	291.199
83	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ	3.314.130	0,38%	1.200.191
74	ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑ	2.853.436	0,33%	1.125.251
29	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	2.331.413	0,27%	2.582.746
17	ΖΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΩΔΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜ	2.007.900	0,23%	3.003.622
71	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ,ΠΟΛΥΤ-ΗΜΠΙΟΛ.ΠΕΤΡΕ	1.920.632	0,22%	18.598
38	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧ	1.811.293	0,21%	2.968.945
22	ΠΟΤΑ,ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΕΥΔΙ	1.793.360	0,21%	211.387
21	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗ	1.636.620	0,19%	713.276
6	ΦΥΤΑ ΖΩΝΤΑΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΑΝΘΟΚ	1.526.331	0,18%	792.476
34	ΣΑΠΟΥΝΙΑ,ΑΔΥΣΙΒΕΣ,ΚΕΡΙΑ ΤΕΧΝΗΤΑ	1.508.456	0,17%	2.001.377
43	ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ - ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ.ΤΕΧΝΗΤ	1.380.449	0,16%	95.651
24	ΚΑΠΝΑ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑ	1.215.783	0,14%	558.085
82	ΕΡΓΑΛΕΙΑ,ΕΙΔΗ ΜΑΧΑΙΡΟΠΟΙΙΑΣ,ΚΟΥ	1.136.669	0,13%	169.697
41	ΔΕΡΜΑΤΑ (ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑ	1.110.761	0,13%	155.224
96	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	1.097.134	0,13%	126.584
95	ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ,ΕΙΔΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ Η ΑΘ	1.067.092	0,12%	198.358
32	ΔΕΥΤΙΚΑ - ΒΑΦΙΚΑ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ.ΧΡΩ	1.044.231	0,12%	708.480

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ οι ελληνικές εξαγωγές το 2004 ανήλθαν σε 690,1 εκ. δολ. ΗΠΑ, έναντι 532,7 εκ. δολ. ΗΠΑ το 2003 (+29,54%), ενώ οι τουρκικές εξαγωγές υπολογίζονται σε 1.218,5 εκ. δολ. ΗΠΑ σημαντικά αυξημένες σε σύγκριση με το 2003 (+38,86%).

Η Ελλάδα εξήγαγε το 2004 στην Τουρκία ως επί το πλείστον πρώτες και ενδιάμεσες ύλες. Το 67,9% των ελληνικών εξαγωγών αφορούν τρεις κατηγορίες προϊόντων (Πρωτόπαππας, 2004):

- Καύσιμα (29,9%)
- Βαμβάκι (23,7%)
- Πλαστικά (14,3%)
- Άλλες άξιες λόγου κατηγορίες είναι:
- Ηλεκτρικές μηχανές ήχου (4,2%)
- Χαρτί (2,4%)
- Αργίλιο (2,1%)

Αντιστρόφως, η Τουρκία εξάγει στην Ελλάδα ευρύ φάσμα μεταποιημένων/βιομηχανικών προϊόντων, κυριότερες κατηγορίες των οποίων είναι:

- Σίδηρος (14,4%)
- Οχήματα (10,3%)
- Μηχανές-λέβητες (7,1%)
- Ηλεκτρικές μηχανές ήχου (6,5%)
- Τεχνουργήματα σιδήρου (5,5%)
- Ενδύματα (3,5%)
- Έπιπλα (3,3%)
- Καρποί και φρούτα (2,8%)
- Πλαστικά (2,8%)
- Λαχανικά (2,7%)
- Βαμβάκι (2,6%)

Οι δέκα σημαντικότερες κατηγορίες τουρκικών εξαγωγικών προϊόντων αντιπροσωπεύουν το 58,9% του συνόλου. Η Τουρκία είναι ο 7ος κατά σειρά σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της Ελλάδας με ποσοστό 4,52% επί των συνολικών εξαγωγών της τελευταίας και καταλαμβάνει την 15η θέση μεταξύ των χωρών που εξάγουν προς την Ελλάδα με μερίδιο 2,32% επί των εισαγωγών αυτής (στοιχεία Ελληνικής Στατιστικής Αρχής 2004). Η Ελλάδα αποτελεί τον 29ο

σημαντικότερο προμηθευτή της Τουρκίας με ποσοστό 0,6% επί του συνόλου των τουρκικών εισαγωγών το 2003. Το 2002 το ποσοστό ήταν το ίδιο. Το κυριότερο ελληνικό εξαγόμενο προϊόν στην Τουρκία είναι το βαμβάκι με αξία \$154,5 εκ. και μερίδιο 33,03% επί του συνόλου. Εξ αυτού, το 95% αφορά εκκοκκισμένο βαμβάκι το οποίο αποτελεί πρώτη ύλη για την τουρκική κλωστοϋφαντουργία.

Ακολουθούν τα καύσιμα και ορυκτέλαια με αξία \$137,8 εκ. και μερίδιο 29,5% επί του συνόλου. Εξ αυτών τα καύσιμα αεριοθεωμένων αποτελούν την κυριότερη υποκατηγορία με \$42,3 εκ. και 30,7%, ακολουθούμενα από την βενζίνη με μόλυβδο αξίας \$21,4 εκ. και ποσοστό 15,6%. Σημειώνουμε ότι η κατηγορία αυτή των εξαγωγών μας, ειδικά σε ό,τι αφορά τα καύσιμα αεριοθεωμένων είναι προβληματική με την έννοια ότι μπορεί να αφορά σε καύσιμα με τα οποία ανεφοδιάζονται τα τουρκικά αεροσκάφη που επισκέπτονται την Ελλάδα. Ωστόσο, σύμφωνα με τα τουρκικά στοιχεία, το μεν βαμβάκι αντιστοιχεί στο 29,65% των ελληνικών εξαγωγών, τα δε καύσιμα – ορυκτέλαια στο 15,45%.

Άλλη σημαντική κατηγορία ελληνικών εξαγωγών είναι οι πλαστικές ύλες με αξία \$75,9 εκ. και ποσοστό 16,2% επί του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών. Αυτή αναλύεται περαιτέρω σε εξαγωγές πολυπροπυλενίου αξίας \$43,1 εκ. (56,8%), PVC \$8,8 εκ. (11,6%), πολυστυρόλιο αξίας \$8,6 εκ. (11,2%), και προϊόντα με βάση το πολυπροπυλένιο \$6,7 εκ. (8,7%). Ο μηχανολογικός εξοπλισμός αντιπροσωπεύει εξαγωγές αξίας \$17,1 εκ. ή ποσοστό 3,66% επί του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών. Το χαρτί – χαρτόνι και λοιπά προϊόντα με βάση αυτά αντιπροσωπεύουν αξία \$15,8 εκ. και ποσοστό 3,38% επί του συνόλου. Τα κυριότερα υποπροϊόντα της κατηγορίας είναι το χαρτί – χαρτόνι σε κυλίνδρους που πρόκειται αργότερα να κοπεί σε μικρότερες διαστάσεις, αξίας \$3,7 εκ. (23,7%), χαρτί υγείας και χαρτοπετσέτες διαφόρων ειδών αξίας \$2,6 εκ. (16,4%), χαρτί καλλωπισμού αξίας \$2,6 εκ. (16,2%), καθώς και κουτιά από χαρτόνι αξίας \$1,7 εκ. (10,8%).

Οι εξαγωγές προϊόντων με βάση το αργίλιο ανέρχονται σε \$14,6 εκ. και αντιπροσωπεύουν μερίδιο 3,12% επί του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών. Οι εξαγωγές δερμάτων που προορίζονται για χρήση από την τουρκική βιομηχανία δερμάτινων ειδών (ρούχων, τσαντών, κ.λ.π.) ανέρχονται σε \$14,4 εκ. ή μερίδιο 3,1 επί του συνόλου. Εξ αυτών τα \$7 εκ. αφορούν εξαγωγές αρνίσια δερμάτων ακατέργαστων (49%) και τα \$5,1 εκ. εξαγωγές δερμάτων βοοειδών ακατέργαστων (35,7%). Και σε αυτή την περίπτωση πρόκειται για εξαγωγές πρώτων υλών για την τουρκική βιομηχανία. Οι εξαγωγές μηχανολογικού εξοπλισμού ανήλθαν σε \$10 εκ. με

ποσοστό 2,13% επί του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών, καπνού και προϊόντων καπνού (κυρίως τσιγάρων) σε \$6,2 εκ. ή ποσοστό 1,33% επί του συνόλου, χρωμάτων σε 6 εκ. ή ποσοστό 1,28%, πλεκτών υφασμάτων σε \$4,8 εκ. ή ποσοστό 1%, καθώς και συμπληρωμάτων ενδυμάτων σε \$4,7 εκ. ή ποσοστό 1% (Eurostat, 2005).

Το 2003 η Ελλάδα ήταν ο 14ος καλύτερος πελάτης των τουρκικών προϊόντων απορροφώντας το 1,9% του συνόλου των τουρκικών εξαγωγών. Το 2002 ήταν στην 12η θέση με ποσοστό 1,6%. Στην πρώτη θέση των τουρκικών εξαγωγών προς την Ελλάδα βρίσκονται τα προϊόντα σιδήρου και χάλυβα με αξία \$121,5 εκ. και ποσοστό 14% επί του συνόλου των τουρκικών εξαγωγών. Αυτό αναλύεται σε εξαγωγές ράβδων σιδήρου αξίας \$37,7 εκ. (31%), ημιτελών προϊόντων σιδήρου αξίας \$28 εκ. (23,1%) και χονδροσύρματος αξίας \$20,1 εκ. (17%).

Στην δεύτερη θέση βρίσκονται τα οχήματα με αξία \$74,4 εκ. και ποσοστό 8,6% επί του συνόλου. Αναλυτικότερα, η Τουρκία εξήγαγε στην χώρα μας 180 λεωφορεία αξίας \$34,7 εκ. (46,6% επί του συνόλου των οχημάτων), 1.176 επιβατηγά αυτοκίνητα κυλινδρισμού μεταξύ 1.500 – 3.000 cm³ αξίας \$12,3 εκ. (16,6%), 2.161 επιβατηγά αυτοκίνητα κυλινδρισμού μεταξύ 1.000 – 1.500 cm³ αξίας \$9,8 εκ. (13,2%), 933 οχήματα μεταφοράς εμπορευμάτων με μέγιστο βάρος με φορτίο που δεν υπερβαίνει τους 5 t. αξίας \$7,9 εκ. (10,6%) και 331 οχήματα μεταφοράς εμπορευμάτων με μηχανή πετρελαίου και μέγιστο βάρος με φορτίο που δεν υπερβαίνει τους 5 t. αξίας \$3,1 εκ. (4,1%) (Πρωτόπαππας, 2004).

Οι εξαγωγές λεβήτων και μηχανών ανήλθαν σε \$62,1 εκ. ή μερίδιο 7,2% επί του συνόλου των τουρκικών εξαγωγών. Αναλυτικότερα, η κατηγορία αυτή αφορά εξαγωγές οικιακών ψυγείων αξίας \$10,6 εκ. (ποσοστό 17,1% επί του συνόλου της κατηγορίας), μερών ψυγείων αξίας \$7,7 εκ. (12,3%), οικιακών πλυντηρίων ρούχων αξίας \$4,4 εκ. (7%), οικιακών ψυγείων με χωρητικότητα άνω των 340 lt. αξίας \$3,2 (5,2%), και καταψυκτών αξίας \$2,8 εκ. (4,4%). Η κατηγορία των ηλεκτρικών συσκευών ακολουθεί με εξαγωγές ύψους \$52,1 εκ. ή μερίδιο 6% επί του συνόλου των τουρκικών εξαγωγών. Οι συσκευές τηλεόρασης γενικώς (αφορά 4 επί μέρους δασμολογικές κλάσεις) ήταν η σημαντικότερη υποκατηγορία με αξία \$12,3 εκ. (ποσοστό 23,7% επί του συνόλου της κατηγορίας). Η αξία των κουζινών που εξήχθησαν ανήλθε σε \$6,4 εκ. (12,3%) και των συσκευών εγγραφής βίντεο σε \$1,6 εκ. (3%).

Οι εξαγωγές της κατηγορίας των προϊόντων σιδήρου ή χάλυβα ανήλθαν σε \$50 εκ. ή ποσοστό 5,8% επί του συνόλου των τουρκικών εξαγωγών. Ξεχωρίζουν οι

εξαγωγές σωμάτων καλοριφέρ με \$15,8 εκ. (ποσοστό 31,6% επί του συνόλου της κατηγορίας) και οι σωλήνες κάθε είδους με αξία \$10,8 εκ. (21,5%). Οι εξαγωγές επίπλων ανήλθαν σε \$29 εκ. ή ποσοστό 3,3% επί του συνόλου των τουρκικών εξαγωγών. Η αξία των ξύλινων επίπλων τραπεζαρίας ή καθιστικών χώρων ανήλθε σε \$11,1 εκ. (ποσοστό 38,4% επί του συνόλου της κατηγορίας), των πολύφωτων σε \$2,6 εκ. (8,9%), λοιπών επίπλων από ξύλο σε \$2,5 εκ. (8,5%), των ξύλινων επίπλων για κρεβατοκάμαρες σε \$1,6 εκ. (5,4%) και των πλαστικών επίπλων σε \$1,5 εκ. (5,2%).

Οι εξαγωγές της κατηγορίας βάμβακος, η οποία όμως αφορά σχεδόν αποκλειστικά βαμβακερά νήματα, ανήλθαν σε \$26,8 εκ. ή ποσοστό 3,1% επί του συνόλου. Ακολουθούν οι εξαγωγές λαχανικών με \$26,7 εκ. (3,1% επί του συνόλου) (ντομάτες \$6,4 εκ., πατάτες \$2,7 εκ., γλυκοπιπεριές \$2,5 εκ., πιπεριές \$1,8 εκ., κ.λ.π.), γυαλιού με \$24,9 εκ. (2,9%) (κρύσταλλα για κατασκευές \$10,5 εκ., υαλοκεραμικά αντικείμενα \$3,3 εκ., αντικείμενα για το τραπέζι \$2,5 εκ., κ.λ.π.) (Πρωτόπαππας, 2004, όπως πριν).

Από την ανάλυση των στοιχείων του διμερούς εμπορίου εξάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- Οι δέκα σημαντικότερες δασμολογικές κλάσεις των ελληνικών εξαγωγών προς την Τουρκία αποτελούν το 60,36% του συνόλου. Αντιθέτως, οι δέκα σημαντικότερες δασμολογικές κλάσεις των τουρκικών εξαγωγών προς την Ελλάδα αποτελούν μόλις το 22,68% του συνόλου.
- Οι ελληνικές εξαγωγές προς την γείτονα αποτελούνται κυρίως από πρώτες ύλες απαραίτητες στην τουρκική βιομηχανία (βαμβάκι, καύσιμα, ορυκτέλαια, πολυπροπυλένιο και λοιπά πλαστικά, δέρματα) οι οποίες βεβαίως ενσωματώνουν συνήθως χαμηλό ποσοστό προστιθεμένης αξίας.
- Αντιθέτως, οι τουρκικές εξαγωγές αποτελούνται κυρίως από βιομηχανικά προϊόντα (προϊόντα σιδήρου, οχήματα, τηλεοράσεις, ψυγεία, έπιπλα) που βεβαίως ενσωματώνουν υψηλή προστιθεμένη αξία. Επιπλέον παρατηρείται ότι ενώ τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα αποτελούν την πρώτη κατηγορία τουρκικών εξαγωγών ανά τον κόσμο, ως προς την Ελλάδα δεν ισχύει αυτό.

Συνεπώς, είναι σαφές ότι οι ελληνικές εξαγωγές προς την Τουρκία βασίζονται σε σχετικά μικρό αριθμό προϊόντων και μάλιστα σε πρώτες ύλες, γεγονός που σημαίνει ότι οι πωλήσεις μας είναι ευαίσθητες στις μεταβολές τιμής λόγω

συναλλαγματικών ισοτιμιών, πληθωρισμού, καιρικών φαινομένων, κ.λ.π. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι παρατηρείται μία μικρή βελτίωση τα τελευταία χρόνια (IMF, 2006a). Αντιθέτως, οι τουρκικές εξαγωγές αποτελούνται από έναν μεγάλο αριθμό προϊόντων, κατά βάση βιομηχανικών. Κατηγορίες όπως τα οχήματα (επιβατηγά, ελαφρά φορτηγά, λεωφορεία) και οι ηλεκτρικές συσκευές (τηλεοπτικοί δέκτες, ψυγεία, κ.λ.π.) έκαναν την εμφάνισή τους την τελευταία τριετία και πλέον τείνουν να επικρατήσουν.

Το γεγονός αυτό αντανακλά τις μεταβολές που έχουν πραγματοποιηθεί εν γένει στην τουρκική βιομηχανία. Ενώ παλαιότερα οι αυτοκινητοβιομηχανίες κατασκεύαζαν στην Τουρκία μοντέλα χαμηλής ποιότητας και παρωχημένης τεχνολογίας που προορίζονταν κυρίως για την εγχώρια αγορά, πλέον με την υλοποίηση σημαντικών επενδύσεων συνήθως μέσω τοπικών συμμαχιών παράγουν έναν αριθμό μοντέλων που προορίζονται για εξαγωγή σε σημαντικό αριθμό χωρών. Η Τουρκία αποτελεί την βάση παραγωγής πολλών εταιρειών (Ford, Toyota, Renault, Mercedes, Hyundai, κ.λ.π.) με αποτέλεσμα, εάν ο Έλληνας καταναλωτής επιθυμεί την αγορά των συγκεκριμένων μοντέλων, να προμηθεύεται αναγκαστικά οχήματα τουρκικής κατασκευής αρκετές φορές εν αγνοία του ιδίως σε ό,τι αφορά τα επιβατηγά αυτοκίνητα και τα ελαφρά εμπορικά οχήματα. Παρόμοια είναι η κατάσταση σε ό,τι αφορά στις ηλεκτρικές συσκευές. Η Τουρκία αποτελεί πλέον τον σημαντικότερο παραγωγό τηλεοράσεων για την ευρωπαϊκή αγορά και σταδιακά αυξάνει τα μερίδια αγοράς που κατέχει στην αγορά λευκών συσκευών (ψυγεία, φούρνοι, κ.λ.π.).

4.2.3 Πρόσφατα Στοιχεία Διμερούς Εμπορίου

Στον πίνακα που ακολουθεί παρίστανται τα σημαντικότερα στοιχεία για το εμπόριο ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία την περίοδο 2006-2008.

Πίνακας 4.7 Πρόσφατα Στοιχεία Ελληνοτουρκικού Εμπορίου

ΕΤΟΣ	ΑΞΙΑ ΣΕ €	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ KGR	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ	ΑΞΙΑ ΣΕ €	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ KGR	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ
	(ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	(ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	ΑΛ.ΜΟΝ. (ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	(ΕΞΑΓΩΓΕΣ)	(ΕΞΑΓΩΓΕΣ)	ΑΛ.ΜΟΝ. (ΕΞΑΓΩΓΕΣ)
2008	1.693.266.305	2.126.743.358	179.941.350	621.674.008	757.975.241	41.837.610
2007	1.669.174.790	2.049.022.597	180.277.579	620.363.712	895.331.542	62.016.229
2006	1.325.950.023	1.657.874.389	119.728.765	847.994.781	1.334.501.966	173.063.812

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Οι ελληνικές εξαγωγές προς την Τουρκία εξακολούθησαν να κυμαίνονται σε χαμηλότερα επίπεδα όσον αφορά τις τουρκικές εξαγωγές προς την Ελλάδα. Παράλληλα παρατηρήθηκε μια σχετική μείωση του μεριδίου των ελληνικών εξαγωγών προς Τουρκία σε σχέση με τις τουρκικές εξαγωγές προς Ελλάδα. Από το 64% των ελληνικών ροών (σε αξία) προς Τουρκία του 2006 στη σχέση αυτή, το 2007 έφτασε στο 37% για να μειωθεί λίγο ακόμη στο 36% το 2008. Συνεπώς τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν την κυριαρχία των τουρκικών εξαγωγών έναντι των ελληνικών σε αυτή τη σχέση. Ωστόσο προτού εξαχθούν βιαστικά συμπεράσματα θεωρείται χρήσιμο να σημειωθεί ότι καθώς το ΑΕΠ της Τουρκίας είναι αρκετά μεγαλύτερο από αυτό της Ελλάδας, είναι εύλογο ότι υπάρχουν θετικότερες προϋποθέσεις για εξαγωγή περισσότερων προϊόντων.

Όσον αφορά τη διάρθρωση του διεθνούς εμπορίου που έλαβε χώρα ανάμεσα στην Τουρκία και στην Ελλάδα μπορούν να διατυπωθούν τα ακόλουθα¹⁴:

Ελληνικές Εξαγωγές. Οι ελληνικές εξαγωγές που αποστέλλονται προς την Τουρκία βασίζονται αρχικά στα προϊόντα του πρωτογενούς τομέα και ειδικότερα στα φρούτα, στα λαχανικά, τα δημητριακά και τα κτηνοτροφικά προϊόντα. Με βάση τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η στροφή της ελληνικής οικονομίας προς την επενδυτική δραστηριότητα σε πάγιο κεφάλαιο έχει επιφέρει αποτελέσματα. Ειδικότερα η Ελλάδα εξάγει προς την Τουρκία βιομηχανικά και πλαστικά προϊόντα, εξοπλισμούς γραφείων και κατασκευών, μέταλλα, χάλυβα, πλαστικό καθώς και δέρματα. Ακόμη έχουν υπάρξει επιτυχείς προσπάθειες για εξαγωγή ηλεκτρικών μηχανημάτων, συσκευών θέρμανσης και άλλα.

Τουρκικές Εξαγωγές. Παρά το γεγονός ότι η διάρθρωση στους τρεις τομείς της παραγωγικής δραστηριότητας είναι σχετικά όμοια σε Ελλάδα και Τουρκία, η

¹⁴ Αναλυτική παράθεση της διάρθρωσης του ελληνοτουρκικού εμπορίου βρίσκεται στο Παράρτημα της εργασίας.

γείτονα χώρα επιδίδεται περισσότερο σε εξαγωγές προϊόντων του δευτερογενούς τομέα. Η Τουρκία εξακολουθεί να εξάγει προς την Ελλάδα έπιπλα, προϊόντα πετρελαίου, σίδηρο, καουτσούκ, οχήματα, προκατασκευασμένα κτίρια, βιομηχανικά προϊόντα και πλαστικό . Παράλληλα υπάρχουν τουρκικές εξαγωγές σε προϊόντα του πρωτογενούς τομέα, όπως είναι τα ψάρια, τα φρούτα και τα έλαια καθώς και τα λιπάσματα.

4.3 ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Οι ελληνοτουρκικές εμπορικές σχέσεις έχουν εμφανίσει σημαντική βελτίωση το τελευταίο χρονικό διάστημα. Η βελτίωση αυτή συνδέεται με τη βελτίωση που επήλθε στο πεδίο της πολιτικής συνεργασίας ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία. Το ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι η εξέλιξη αυτή συνέβαλλε στο να έλθουν εγγύτερα οι πληθυσμοί των δύο χωρών και να συσφίξουν φυσικά και τις οικονομικές τους σχέσεις. Άλλωστε το κόστος μεταφοράς είναι ιδιαίτερα χαμηλό, τόσο διά ξηράς όσο και διά θαλάσσης.

Ειδικότερα το κόστος μεταφοράς αγαθών από (προς) την Ελλάδα προς (από) την Τουρκία έχει εμφανίσει ακόμη μεγαλύτερη μείωση λόγω της ολοκλήρωσης της Εγνατίας Οδού.. Στο κόστος μεταφοράς, εκτός από τα βασικά έξοδα (αμοιβή εργαζομένων, καύσιμα) περιλαμβάνονται και οι φόροι εισαγωγής, τα ναύλα μεταφοράς καθώς τα κόστη ευκαιρίας της πιθανής υστέρησης στην παράδοση του προϊόντος (Λαμπριανίδης, 2001:67). Το στοιχείο του κόστους μεταφοράς είναι καθοριστικό για την οικονομική συνεργασία γειτονικών οικονομιών διότι προσφέρει τις δυνατότητες για αμοιβαία ικανοποίηση των αναγκών διαμέσου της ανάπτυξης διεθνούς εμπορίου.

Παράλληλα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της εμπορικής δραστηριότητας ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Τουρκία έχει διαδραματίσει η διαφορά στη συναλλαγματική ισοτιμία. Η ισοτιμία ενός ευρώ με μία τουρκική λίρα ανέρχεται κατά προσέγγιση στις δύο χρηματικές μονάδες (ένα ευρώ για δύο λίρες περίπου). Αυτό σημαίνει ότι τα τουρκικά προϊόντα είναι φθηνότερα σε σύγκριση με τα προϊόντα της ευρωζώνης και φυσικά και με τα ελληνικά.

Διάγραμμα 4.1 Συναλλαγματική Ισοτιμία Ευρώ Τουρκικής Λίρας

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδας

Αυτό σημαίνει ότι στη διαδικασία της ανταλλαγής προϊόντων τα τουρκικά προϊόντα είναι ελκυστικότερα από τα ελληνικά, λόγω της χαμηλότερης αγοραστικής δύναμης που αντιπροσωπεύουν. Συνεπώς αν τα τουρκικά προϊόντα προσφέρουν σημαντικά χρησιμότητα προς τους καταναλωτές, τότε είναι εύλογο να προτιμώνται από αυτούς. Με άλλα λόγια τα τουρκικά προϊόντα μπορούν να γίνουν ευκολότερα αντικείμενο εξαγωγής σε σύγκριση με τα ελληνικά. Μπορεί λοιπόν να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι τα ελληνικά προϊόντα αντιμετωπίζουν δυσχέρεια κατά τη διαδικασία της συναλλαγής τους λόγω της υψηλής συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ.

Όσον αφορά τη δασμολογική τιμολόγηση που αντιμετωπίζουν τα μη κοινοτικά προϊόντα, εφαρμόζεται μέσα από μια ειδική προτιμησιακή σχέση ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Τουρκία. Συνεπώς τα τουρκικά προϊόντα δεν υπερτιμολογούνται με αποτέλεσμα λόγω της χαμηλότερης συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ με την τουρκική λίρα, να εξακολουθούν να διατηρούν τη δυναμική τους. Η σχέση αυτή ισχύει από το 1995, όταν η Τουρκία έλαβε το πιστοποιητικό υπό ένταξης χώρας. Παράλληλα η ΕΕ εγκαθίδρυσε το 1995 τελωνειακή ένωση με την Τουρκία, η οποία καλύπτει το μεταποιητικό εμπόριο μεταξύ Τουρκίας και ΕΕ, και συγχρόνως τονίζει την ευθυγράμμιση της Τουρκίας με ορισμένες πολιτικές της ΕΕ, όπως οι τεχνικές ρυθμίσεις για τα προϊόντα, ο ανταγωνισμός και η νομοθεσία περί διανοητικής ιδιοκτησίας (http://ec.europa.eu/enlargement/candidate-countries/turkey/relation/index_el.htm:2010). Και σε αυτή την περίπτωση αναδεικνύεται η συνάφεια ανάμεσα στην πολιτική και στην οικονομική ανάπτυξη.

Ωστόσο αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι η βελτίωση των πολιτικών συνθηκών συνέδραμε θετικά στη βελτίωση των όρων διεξαγωγής του διεθνούς εμπορίου. Η προοπτική ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η θετική

στάση που τήρησε η Ελλάδα επίσης βελτίωσαν την προοπτική της διμερούς οικονομικής συνεργασίας. Συνεπώς διαμέσου του διεθνούς εμπορίου επήλθε βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας και για τις δύο πλευρές.

4.4 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΓΕΙΤΝΙΑΣΗΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Εκτός από τη βελτίωση του πολιτικού κλίματος σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε στη βελτίωση των οικονομικών σχέσεων ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία το δεδομένο της γεωγραφικής εγγύτητας του. Το γεγονός ότι οι δύο χώρες συνορεύουν τόσο δια ξηράς όσο και διά θαλάσσης συνέβαλλε καθοριστικά στην εμπορία και στην κυκλοφορία των αγαθών. Αυτό συνέβη διότι εκτός από τους εμπορικούς αντιπροσώπους και τους επιχειρηματίες, λόγω της φυσικής γειτνίασης έχει την ευκαιρία της μετάβασης και ο υπόλοιπος οικονομικά ενεργός πληθυσμός. Συνεπώς το γεγονός ότι το καταναλωτικό κοινό των δύο αγορών, μπορεί να μεταβαίνει προς την άλλη χώρα και να γνωρίζει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παράγονται καθιστά ευκολότερη τη διεθνή εμπορία τους. Αυτό έχει θετικές επιδράσεις και σε συμπληρωματικά προϊόντα καθώς και σε προϊόντα που έχουν τον εμπορικό κωδικό της Τουρκίας. Είναι επίσης εύλογο ότι όσα ισχύουν για τα κόστη μεταφοράς των προϊόντων που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις, τηρουμένων των αναλογιών ισχύουν και το καταναλωτικό κοινό.

Εν κατακλείδι μπορεί να υποστηριχθεί ότι υπάρχει μια αλληλεπίδραση ανάμεσα στην πολιτική συνεργασία και στην οικονομική ανάπτυξη. Το εύρημα αυτό εξάγεται από το γεγονός ότι οι ελληνοτουρκικές σχέσεις υπέστησαν σημαντικές βελτιώσεις τόσο στο οικονομικό, όσο και στο πολιτικό επίπεδο κατά τη διάρκεια των τελευταίων είκοσι περίπου ετών. Μέχρι τότε επικρατούσε αμοιβαία επιφυλακτικότητα και καχυποψία, η οποία δυσχέραινε την προοπτική ώστε τα δύο μέρη να έρθουν εγγύτερα. Ωστόσο η βελτίωση των όρων διεξαγωγής εμπορίου ανάμεσα στις δύο χώρες βελτίωσε σημαντικά την προοπτική της οικονομικής τους ανάπτυξης και έδωσε νέα ώθηση στην ενταξιακή πορεία της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εργασία επιχείρησε να διερευνήσει το πλαίσιο ανάπτυξης των διμερών εμπορικών σχέσεων ανάμεσα στην ελληνική και στην τουρκική οικονομία. Σκοπός της εργασίας υπήρξε η κατανόηση αυτού του πλαισίου διαμέσου της γεωπολιτικής διάταξης και ιστορικής σύνδεσης, Βασικό συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι η βελτίωση των όρων πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας έχει αμφίδρομη επιρροή. Ως αποτέλεσμα βελτιώνονται οι διμερείς εμπορικές σχέσεις των δύο κρατών.

Η ελληνική οικονομία παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει τον τελευταίο καιρό, είναι μια δυναμική αναπτυγμένη οικονομία. Η ελληνική οικονομία εξειδικεύεται στα προϊόντα παραγωγής του πρωτογενούς και του τριτογενούς τομέα. Μετά την είσοδο της στην ευρωζώνη η Ελλάδα απέκτησε ιδιαίτερη δυναμική. Τα τελευταία χρόνια το ελληνικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν παρουσίασε σημαντική αύξηση συμπαρασύροντας προς τα πάνω και τα υπόλοιπα μακροοικονομικά μεγέθη.

Ομοιότητες με την ελληνική οικονομία, όσον αφορά τη διάρθρωση της παραγωγής παρουσιάζει η τουρκική οικονομία η οποία εμφανίζει εξειδίκευση στον πρωτογενή και στον τριτογενή τομέα. Η Τουρκία βρίσκεται σε μια δυναμική τροχιά

ανάπτυξης καθώς τα τελευταία χρόνια έχει αποχωρήσει από την ύφεση που την ταλάνιζε για αρκετό καιρό. Οι μεταρρυθμίσεις στο τουρκικό οικονομικό κύκλωμα επέφεραν σημαντικές θετικές επιδράσεις στο παραγόμενο προϊόν της χώρας.

Οι οικονομικές σχέσεις των δύο χωρών έχουν εμφανίσει σημαντική βελτίωση τα τελευταία είκοσι χρόνια. Έως τότε κυριαρχούσε αμοιβαία επιφυλακτικότητα και καχυποψία, απόρροια του αρνητικού κλίματος που ενυπήρχε λόγω έντονων διμερών πολιτικών συγκρούσεων. Η βελτίωση των όρων εμπορίου Ελλάδας Τουρκίας οφείλεται σαφώς στη βελτίωση του πολιτικού κλίματος, το οποίο επηρεάστηκε φυσικά από την ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας. Οι ροές προϊόντων και εισοδημάτων από και προς τις δύο χώρες είναι ιδιαίτερα σημαντικές και ενισχύουν σημαντικά το επίπεδο διαβίωσης των πληθυσμών.

Κατά συνέπεια μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η φυσική γειτνίαση και η αμοιβαία προσπάθεια για εγκατάλειψη των εχθροτήτων του παρελθόντος επέφερε θετικά αποτελέσματα στην ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας των δύο κρατών. Η γεωπολιτική εχθρότητα αντικαταστάθηκε σε σημαντικό βαθμό από τη γεωπολιτική φιλία. Οι δύο οικονομίες έχουν πολλά να προσφέρουν η μία στην άλλη εφόσον ξεπεραστούν ορισμένες ακόμη στρεβλώσεις του παρελθόντος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- ◆ Civcir I., (2003), Dollarization and Its Long-run Determinants in Turkey, Middle East Economics Series.
- ◆ European Commission, (2006), Candidate Countries' Economies Quarterly (January)
- ◆ Eurostat, (2005), "Europe in figures, Eurostat yearbook 2005"
- ◆ IMF, (2006a), "Turkey: First and Second Reviews Under the Stand-By Arrangement, and Request for Waiver of Nonobservance of Performance Criteria and Rephasing of Purchases-Staff Report; Staff Supplement; Press Release on the Executive Board Discussion and Statement by the Executive Director for Turkey", IMF Country Report No. 06/268
- ◆ IMF, (2006b), "World Economic Outlook: Financial systems and economic cycles", World Economic and Financial Surveys, International Monetary Fund. r for Turkey", IMF Country Report No. 06/268
- ◆ OECD, (2001), "Economic Surveys 2000-2001: Turkey"
- ◆ World Bank, (2006), "Turkey Country Economic Memorandum: Promoting Sustained Growth and Convergence with the European Union", Report No. 33549-TR
- ◆ Pamuk, S., (2006), "Agricultural Output and Productivity Growth in Turkey since 1880", XIV International Economic History Congress Helsinki (21-25 August)
- ◆ Βερέμης, Θ. (2003), Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων 1453-2003, Αθήνα ΕΛΙΑΜΕΠ, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης
- ◆ ΕΕΕΠ, (2007), "Δελτίο για την Τουρκική Οικονομία", Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, Τεύχη 3, Πανεπιστήμιο Αθηνών.

- ◆ Ευρωπαϊκή Ένωση (1987) Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη
- ◆ Ζήκος Σ. (2000), Μακροοικονομική Θεωρία και Πολιτική, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- ◆ Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε. (2006) Ετήσια Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία, Αθήνα
- ◆ Ιωαννίδης Γ. (2001) Στατιστικές Μέθοδοι Τόμος Ι, Εκδόσεις Ζήτη Θεσσαλονίκη
- ◆ Καρφάκης Κ. (1999) Διεθνείς Νομισματικές Σχέσεις, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα
- ◆ Κατρανίδης Σ. (1992) Θεωρία Διεθνούς Εμπορίου, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- ◆ Κινητής Α. & Πουρναράκης Ε. (1993) Αρχές Οικονομικής Ανάλυσης, Εκδόσεις Το Οικονομικό Αθήνα
- ◆ Κουλουμπής Θ- Ντόκος Θ (2000). Ανασκόπηση Αμυντικής και Εξωτερικής πολιτικής . Αθήνα. Εκδόσεις Παρατηρητής
- ◆ Κώνστας Δ. Τσαρδανίδης Χ. (1988) Σύγχρονη Εξωτερική Πολιτική 1947-1987, Δομές και Στόχοι , ο Διπολικός Διεθνής Περίγυρος , Τόμος 1ος, (Αθήνα και Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκκουλα
- ◆ Λιανός Θ. Μπένος Θ. (1998) Μακροοικονομική Θεωρία και Πολιτική, Εκδόσεις Μπένος Αθήνα
- ◆ Λαμπριανίδης Λ., (2001), Στοιχεία Οικονομικής Γεωγραφίας, εκδόσεις Παράκη, Αθήνα
- ◆ Μάζης Ι.Θ. (2002), Γεωπολιτική, Θεωρία και Πράξη, Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα
- ◆ Μούσης, Ν., (2005). Ευρωπαϊκή Ένωση-Δίκαιο-Οικονομία, εκδόσεις Παπαζήσης Αθήνα.
- ◆ Μπατζέλη Κ. Ρωμανιάς Γ, (2000), Οι δρόμοι της ΟΝΕ, Αθήνα, Εκδόσεις ΙΣΤΑΜΕ,
- ◆ Πουρναράκης Ε. (2000), Θεωρία των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Αθήνα
- ◆ Πρωτόπαππας Δ., (2004), "Τουρκία: Οικονομία, Επενδύσεις, Εμπόριο", Ελληνικό Προξενείο Κωνσταντινούπολης.

- ◆ Ροζάκης Λ. Χ, (1991), Το Διεθνές Νομικό Καθεστώς του Αιγαίου και η Ελληνοτουρκική Κρίση, όπως αναφέρεται στο Βερέμης Θάνος et.al., Οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις :1923-1987, (Αθήνα: Εκδόσεις Γνώση, Δεύτερη Έκδοση,
- ◆ Χαχολιάδης Μ. (1990) Μικροοικονομική Θεωρία και Πολιτική, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- ◆ Χρήστου Γ. (1998) Διεθνής Οικονομική στο Εισαγωγή στην Πολιτική Οικονομία, Συλλογικός Τόμος, Εκδόσεις Μπένος ,Αθήνα

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- ◆ Invest in Greece (2010) Ανάκτηση από <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=36§orID=38&la=2>
- ◆ Ελληνική Στατιστική Αρχή (2010) Ανάκτηση από <http://www.statistics.gr>
- ◆ Εμπορικό Βιομηχανικό Επιμελητήριο Ελλάδας (2010) Ανάκτηση από <http://www.acci.gr>
- ◆ Ευρωπαϊκή Ένωση (2010) Βάση Στατιστικών Δεδομένων Ανάκτηση από http://ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/SelectSerie.cfm
- ◆ Εφημερίδα Ελευθεροτυπία (2010) Ανάκτηση από <http://archive.enet.gr/online/online>
- ◆ Ιστότοπος Εφοδιαστικής Αλυσίδας (2010) Ανάκτηση από <http://www.supply-chain.gr/articles.php?artic=386B>
- ◆ Σύνδεσμος Εταιριών Αλουμινίου (2010) Ανάκτηση από <http://profilnet.gr>
- ◆ Στάμκος Γ (1992)., Η άλλη ισορροπία στο Αιγαίο, Απρίλιος Ανάκτηση από <http://library.techlink.gr/ptisi/article.asp?mag=2&issue=117&article=319>

- ◆ Στατιστική Υπηρεσία Ευρωπαϊκής Ένωσης (2010) Ανάκτηση από [http:// ec.europa.eu/eurostat](http://ec.europa.eu/eurostat)
- ◆ Τράπεζα της Ελλάδας (2010) Ανάκτηση από <http://www.bankofgreece.gr/Pages/default.aspx>
- ◆ Υπουργείο Εξωτερικών (2010) Ανάκτηση από <http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/elGR/Policy/Geographic+Regions/South-Eastern+Europe/Turkey/Approach/Bilateral+financial-commercial+relations/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ 2008

2008								
ΧΩΡΑ (ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ)	ΚΩΔ. 2ΨΗΦΙΟΥ SITC	2ΨΗΦΙΟ SITC (ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ)	ΑΞΙΑ ΣΕ € (ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ KGR (ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΑΛ. ΜΟΝ. (ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	ΑΞΙΑ ΣΕ € (ΕΞΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ KGR (ΕΞΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΑΛ. ΜΟΝ. (ΕΞΑΓΩΓΕΣ)
ΤΟΥΡΚΙΑ	01	ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΡΕΑΣ	0	0	0	150.734	173.518	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	02	ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΚΑΙ ΑΥΓΑ ΠΟΥΛΙΩΝ	0	0	0	147.704	57.155	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	03	ΨΑΡΙΑ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜ. ΑΥΤΩΝ, ΟΣΤΡΑΚΟΕΙΔΗ, ΜΑΛΛΑΚ.	38.374.227	8.281.613	0	3.388.332	2.048.902	5.022
ΤΟΥΡΚΙΑ	04	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ	1.506.905	842.628	0	12.970.599	38.014.166	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	05	ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΑ	55.255.645	51.404.370	743.805	7.296.549	7.326.952	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	06	ΖΑΧΑΡΗ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΖΑΧΑΡΗ ΚΑΙ ΜΕΛΙ	1.283.058	987.182	0	574.459	909.254	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	07	ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΙ, ΚΑΚΑΟ, ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ & ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΑΥΤΑ	2.698.138	1.143.158	0	493.575	139.689	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	08	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΕΣ (ΔΕΝ ΠΕΡΙΛΑΜΒ. ΑΝΑΛΕΣΤΑ ΔΗΜΗΤΡ)	121.083	281.300	0	9.303.074	13.233.156	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	09	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	9.094.885	2.294.975	7.141	494.116	373.308	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	11	ΠΟΤΑ	1.815.165	3.936.838	4.700.837	2.688.699	2.212.194	2.027.196
ΤΟΥΡΚΙΑ	12	ΚΑΠΝΟΣ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΓΑΣΜΕΝΟΣ	6.692.153	5.127.825	97	4.725.809	403.572	20.412.284
ΤΟΥΡΚΙΑ	21	ΔΟΡΕΣ, ΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΑ	4.187	200	1.314	10.307.026	5.624.123	2.718.120
ΤΟΥΡΚΙΑ	22	ΕΛΑΙΟΣΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ ΚΑΡΠΟΙ	5.670.624	2.487.848	0	2.799.973	11.822.996	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	23	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ-ΑΝΑΓΕΝΗΜΕΝ	39.295	50.546	0	35.705	238.008	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	24	ΞΥΛΕΙΑ ΚΑΙ ΦΕΛΛΟΣ	843.039	575.691	41.295	367.285	1.435.646	2.793
ΤΟΥΡΚΙΑ	25	ΠΟΛΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΧΑΡΤΙΟΥ	117.590	179.962	169.770	4.033.923	42.377.435	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	26	ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ (ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΜΑΛΛΙΝΑ ΝΗΜΑΤΑ)	5.652.081	5.214.535	0	92.155.607	90.948.628	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	27	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΡΥΚΤΑ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΑ	25.714.015	534.140.393	0	2.555.321	32.847.057	209

ΤΟΥΡΚΙΑ	28	ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΜΕΤΑΛΛΩΝ	173.038	2.935.575	0	2.959.105	92.717.098	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	29	ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΕΣ ΥΛΕΣ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ.	1.251.112	670.262	9.710.563	1.973.502	222.441	33.550
ΤΟΥΡΚΙΑ	32	ΑΝΘΡΑΚΑΣ,ΟΠΤΑΝΘΡΑΚΑΣ (ΚΩΚ) ΚΑΙΜΠΡΙΚΕΤΕΣ	183.809	3.550.850	0	0	0	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	33	ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	43.860.125	74.157.267	0	52.165.529	75.999.458	88.022
ΤΟΥΡΚΙΑ	34	ΦΩΤΑΕΡΙΟ ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ	41.740.850	390.811.163	15.786	50.528	31.282	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	35	ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ	0	0	0	2.562.054	2	30
ΤΟΥΡΚΙΑ	42	ΛΑΔΙΑ & ΛΙΠΗ ΣΤΑΘΕΡΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛ.ΑΚΑΤΕΡ	2.124.088	2.415.722	0	12.440.193	4.101.928	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	43	ΛΑΔΙΑ & ΛΙΠΗ,ΚΕΡΙ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ.	219.985	181.250	0	16.954	62.705	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	51	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ	14.402.832	14.880.460	1.763.783	2.645.911	9.056.885	60
ΤΟΥΡΚΙΑ	52	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ	7.376.250	21.148.441	6.878.389	2.846.857	15.342.113	670
ΤΟΥΡΚΙΑ	53	ΒΑΦΙΚΕΣ,ΔΕΨΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	3.433.397	3.166.484	0	8.056.442	4.361.440	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	54	ΙΑΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	1.012.137	68.709	0	5.261.631	379.722	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	55	ΑΙΘΕΡΙΑ ΛΑΔΙΑ,ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ,ΑΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	6.232.202	2.954.314	0	6.877.103	2.780.855	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	56	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	2.094.993	6.790.615	1.966.564	12.009.988	28.280.483	134.714
ΤΟΥΡΚΙΑ	57	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΣΕ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΜΟΡΦΗ	29.266.846	30.779.031	0	100.980.295	94.027.877	66.700
ΤΟΥΡΚΙΑ	58	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΣΕ ΜΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΜΟΡΦΗ	23.357.708	11.044.365	0	7.758.862	3.055.458	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	59	ΧΗΜΙΚΕΣ ΥΛΕΣ & ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	4.823.623	5.831.148	0	7.893.634	5.187.990	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	61	ΔΕΡΜΑΤΑ,ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΔΕΡΜΑ-ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣ	3.128.834	252.927	141.259	2.298.989	140.358	120.484
ΤΟΥΡΚΙΑ	62	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	15.153.576	5.144.725	249.078	1.736.877	1.082.552	1.097
ΤΟΥΡΚΙΑ	63	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΦΕΛΛΟ ΚΑΙ ΞΥΛΟ (ΕΚΤΟΣΕΠΙΠΛΩΝ)	6.158.728	9.642.038	1.610.353	2.670.793	12.005.784	15.199
ΤΟΥΡΚΙΑ	64	ΧΑΡΤΙ,ΧΑΡΤΟΝΙΑ,ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΧΑΡΤΟΠΟΛΤΟ,ΧΑΡΤΙ	41.161.608	54.156.315	0	7.170.897	13.957.623	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	65	ΥΦΑΝΤΙΚΑ ΝΗΜΑΤΑ,ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΤΟΙΜΑ ΚΛΠ.ΣΥΝΑΦΗ	181.408.605	44.484.822	28.047.717	15.824.455	2.917.094	3.695.505
ΤΟΥΡΚΙΑ	66	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΟΡΥΚΤΑ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖ.	62.001.850	238.532.160	62.301.177	7.186.911	61.707.609	1.265.215
ΤΟΥΡΚΙΑ	67	ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	253.092.153	405.366.841	0	30.099.753	51.620.243	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	68	ΜΗ ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	39.338.120	18.119.082	0	49.658.546	12.682.862	0

ΤΟΥΡΚΙΑ	69	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΜΕΤΑΛΛΟ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	34.079.799	12.947.609	91.488	8.410.403	2.631.170	11.877
ΤΟΥΡΚΙΑ	71	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ-ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	10.046.133	2.390.522	12.396	2.176.866	217.510	613
ΤΟΥΡΚΙΑ	72	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΒΙΟΜ/ΝΙΕΣ	26.307.775	4.146.756	365.037	9.798.818	804.752	194
ΤΟΥΡΚΙΑ	73	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΚΛΠ.	9.308.129	1.594.670	2.232	753.246	26.908	16
ΤΟΥΡΚΙΑ	74	ΓΕΝΙΚΟΣ ΒΙΟΜΗΧ.ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ,ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΛΠ.	46.797.309	9.499.820	129.793	21.817.766	4.886.957	4.663.587
ΤΟΥΡΚΙΑ	75	ΜΗΧΑΝΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ & ΑΥΤΟΜΑΤΗΣΞΕΡΓΑΣΙΑΣ	1.734.228	24.402	4.065	13.416.585	141.975	8.303
ΤΟΥΡΚΙΑ	76	ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΗΧΟΥ	29.023.805	3.428.893	278.807	14.121.347	119.664	77.157
ΤΟΥΡΚΙΑ	77	ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΣΥΣΚΕΥΕΣ & ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ	95.819.191	28.937.217	1.373.317	10.961.892	2.488.888	95.541
ΤΟΥΡΚΙΑ	78	ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΡΟΜΟΥΣ	199.367.824	25.360.768	45.647	848.512	873.496	69
ΤΟΥΡΚΙΑ	79	ΛΟΙΠΟ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	43.171.072	359.020	138	14.685.718	1.403.004	27
ΤΟΥΡΚΙΑ	81	ΠΡΟΚΑΤΑΣΚ.ΚΤΙΡΙΑ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ ΚΛΠ	38.689.711	26.818.695	0	461.994	147.227	2
ΤΟΥΡΚΙΑ	82	ΕΠΙΠΛΑ & ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ,ΚΡΕΒΒΑΤΙΑ ΣΤΡΩΜΑΤΑ ΚΛΠ	46.300.648	21.027.431	16	1.144.848	388.427	9
ΤΟΥΡΚΙΑ	83	ΕΙΔΗ ΤΑΞΙΔΙΟΥ,ΣΑΚΚΙΔΙΑ ΧΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ	912.080	107.281	59.222	418.644	21.980	34.770
ΤΟΥΡΚΙΑ	84	ΕΙΔΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΞΕΣΟΥΑΡ ΕΝΔΥΣΗΣ	114.826.916	9.561.149	41.159.346	14.388.768	233.471	1.193.013
ΤΟΥΡΚΙΑ	85	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ	10.303.597	918.923	1.968.964	858.333	49.655	115.051
ΤΟΥΡΚΙΑ	87	ΟΡΓΑΝΑ & ΣΥΣΚ.ΕΠΑΓΓΕΛΜ.ΕΠΙΣΤΗΜ.ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ	1.238.473	113.838	73.806	1.165.744	27.710	16.207
ΤΟΥΡΚΙΑ	88	ΦΩΤΟΓΡΑΦ.ΣΥΣΚΕΥΕΣ,ΚΛΠ ΕΙΔΗ ΟΠΤΙΚΗΣ,ΡΟΛΟΓΙΑ	138.415	22.856	68.219	94.650	2.531	34.671
ΤΟΥΡΚΙΑ	89	ΔΙΑΦΟΡΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΕΙΔΗ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	47.318.972	15.449.834	15.959.929	7.760.505	1.502.922	3.562.483
ΤΟΥΡΚΙΑ	93	ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ & ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΜΗ ΤΑΞΙΝ.	0	0	0	156.220	16.852	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	99	ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΑ	3.669	44	0	598.850	82.521	1.437.150

ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ 2007

2007								
ΧΩΡΑ (ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ)	ΚΩΔ. 2ΨΗΦΙΟΥ SITC	2ΨΗΦΙΟ SITC (ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ)	ΑΞΙΑ ΣΕ € (ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ KGR (ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΑΛ. ΜΟΝ. (ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	ΑΞΙΑ ΣΕ € (ΕΞΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ KGR (ΕΞΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΑΛ. ΜΟΝ. (ΕΞΑΓΩΓΕΣ)
ΤΟΥΡΚΙΑ	02	ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΚΑΙ ΑΥΓΑ ΠΟΥΛΙΩΝ	0	0	0	99.386	23.106	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	03	ΨΑΡΙΑ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜ. ΑΥΤΩΝ, ΟΣΤΡΑΚΟΕΙΔΗ, ΜΑΛΛΑΚ.	38.111.557	8.410.443	0	8.501.909	1.781.303	26.934
ΤΟΥΡΚΙΑ	04	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ	1.317.326	768.194	0	470.022	2.508.544	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	05	ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΑ	53.458.331	57.948.044	855.396	9.714.881	10.477.998	45.477
ΤΟΥΡΚΙΑ	06	ΖΑΧΑΡΗ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΖΑΧΑΡΗ ΚΑΙ ΜΕΛΙ	1.753.829	2.060.568	0	486.902	977.269	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	07	ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΙ, ΚΑΚΑΟ, ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ & ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΑΥΤΑ	2.930.407	1.194.586	0	466.750	101.091	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	08	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΕΣ (ΔΕΝ ΠΕΡΙΛΑΜΒ. ΑΝΑΛΕΣΤΑ ΔΗΜΗΤΡ)	101.396	410.500	0	9.444.717	10.976.809	533.300
ΤΟΥΡΚΙΑ	09	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	9.769.946	19.660.991	3.974	134.973	219.730	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	11	ΠΟΤΑ	483.544	930.139	1.113.798	3.040.770	2.525.306	2.105.867
ΤΟΥΡΚΙΑ	12	ΚΑΠΝΟΣ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΓΑΣΜΕΝΟΣ	7.043.549	3.989.978	123	4.708.646	569.619	305.386
ΤΟΥΡΚΙΑ	21	ΔΟΡΕΣ, ΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΑ	63.467	1.406	8.100	15.438.030	7.278.506	2.880.845
ΤΟΥΡΚΙΑ	22	ΕΛΑΙΟΣΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ ΚΑΡΠΟΙ	10.662.161	3.663.776	0	998.477	5.213.318	966
ΤΟΥΡΚΙΑ	23	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ-ΑΝΑΓΕΝΗΜΕΝ	26.163	12.617	0	0	0	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	24	ΞΥΛΕΙΑ ΚΑΙ ΦΕΛΛΟΣ	777.049	339.967	39.248	413.661	198.957	3.008
ΤΟΥΡΚΙΑ	25	ΠΟΛΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΧΑΡΤΙΟΥ	38.125	88.710	45.586	1.431.961	15.952.020	7
ΤΟΥΡΚΙΑ	26	ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ (ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΜΑΛΛΙΝΑ ΝΗΜΑΤΑ)	6.945.286	6.456.076	0	84.160.099	86.207.097	29.391
ΤΟΥΡΚΙΑ	27	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΡΥΚΤΑ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΑ	28.682.789	447.991.052	0	1.749.147	82.417.286	60
ΤΟΥΡΚΙΑ	28	ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΜΕΤΑΛΛΩΝ	893.138	31.162.281	0	2.137.344	105.323.437	276
ΤΟΥΡΚΙΑ	29	ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΕΣ ΥΛΕΣ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ.	1.603.388	753.531	15.324.850	1.515.695	229.262	3.342

ΤΟΥΡΚΙΑ	32	ΑΝΘΡΑΚΑΣ,ΟΠΤΑΝΘΡΑΚΑΣ (ΚΩΚ) ΚΑΙΜΠΡΙΚΕΤΕΣ	298.853	3.133.107	0	0	0	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	33	ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	117.365.712	352.820.692	44.792	147.966.102	298.248.169	4.411.001
ΤΟΥΡΚΙΑ	34	ΦΩΤΑΕΡΙΟ ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ	2.158.744	13.024.175	460	992.675	2.432.240	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	35	ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ	7.631.447	2	88.738	159	1	2
ΤΟΥΡΚΙΑ	42	ΛΑΔΙΑ & ΛΙΠΗ ΣΤΑΘΕΡΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛ.ΑΚΑΤΕΡ	28.971	30.332	0	1.093.242	1.832.354	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	43	ΛΑΔΙΑ & ΛΙΠΗ,ΚΕΡΙ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ.	84.561	100.617	0	60.936	245.760	562
ΤΟΥΡΚΙΑ	51	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ	11.704.355	11.489.706	353.483	1.285.592	3.868.272	240
ΤΟΥΡΚΙΑ	52	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ	6.266.165	24.175.116	1.701.583	1.648.071	7.579.186	273.783
ΤΟΥΡΚΙΑ	53	ΒΑΦΙΚΕΣ,ΔΕΨΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	2.008.649	1.185.821	0	6.950.954	3.756.655	16.710
ΤΟΥΡΚΙΑ	54	ΙΑΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	696.696	74.370	0	2.298.623	352.038	2.762
ΤΟΥΡΚΙΑ	55	ΑΙΘΕΡΙΑ ΛΑΔΙΑ,ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ,ΑΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	4.796.021	3.207.609	0	5.161.219	1.792.196	5.638
ΤΟΥΡΚΙΑ	56	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	2.337.410	14.343.243	5.804.122	2.255.448	8.712.736	24.775
ΤΟΥΡΚΙΑ	57	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΣΕ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΜΟΡΦΗ	19.517.703	23.252.341	0	86.727.271	75.635.752	1.185.727
ΤΟΥΡΚΙΑ	58	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΣΕ ΜΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΜΟΡΦΗ	25.569.151	13.018.602	0	9.196.366	4.260.442	12.495
ΤΟΥΡΚΙΑ	59	ΧΗΜΙΚΕΣ ΥΛΕΣ & ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	3.705.991	3.473.234	0	8.392.918	2.975.979	191.810
ΤΟΥΡΚΙΑ	61	ΔΕΡΜΑΤΑ,ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΔΕΡΜΑ-ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣ	2.239.035	258.541	102.355	2.614.821	107.091	164.580
ΤΟΥΡΚΙΑ	62	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	15.254.329	5.544.645	238.592	1.966.086	1.064.429	199
ΤΟΥΡΚΙΑ	63	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΦΕΛΛΟ ΚΑΙ ΞΥΛΟ (ΕΚΤΟΣΕΠΙΠΛΩΝ)	15.026.726	39.702.048	3.398.888	3.474.570	14.970.960	46.285
ΤΟΥΡΚΙΑ	64	ΧΑΡΤΙ,ΧΑΡΤΟΝΙΑ,ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΧΑΡΤΟΠΟΛΤΟ,ΧΑΡΤΙ	24.718.222	36.375.912	0	7.169.339	15.915.535	3.569.850
ΤΟΥΡΚΙΑ	65	ΥΦΑΝΤΙΚΑ ΝΗΜΑΤΑ,ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΤΟΙΜΑ ΚΛΠ.ΣΥΝΑΦΗ	182.203.901	46.406.736	30.187.909	17.852.783	3.079.928	3.825.059
ΤΟΥΡΚΙΑ	66	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΟΡΥΚΤΑ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖ.	63.762.178	254.429.400	50.392.874	5.626.255	60.451.619	216.820
ΤΟΥΡΚΙΑ	67	ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	208.651.503	421.076.509	0	8.917.516	23.518.684	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	68	ΜΗ ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	55.430.012	24.191.899	21.250	61.351.375	14.519.826	140
ΤΟΥΡΚΙΑ	69	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΜΕΤΑΛΛΟ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	33.971.079	18.964.799	125.638	10.825.656	3.594.719	22.830.168
ΤΟΥΡΚΙΑ	71	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ-ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	5.074.199	992.336	13.715	975.703	119.463	1.623

ΤΟΥΡΚΙΑ	72	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΒΙΟΜ/ΝΙΕΣ	26.618.920	3.690.347	10.453	6.807.665	864.665	8.821
ΤΟΥΡΚΙΑ	73	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΚΛΠ.	10.566.546	2.121.156	2.387	2.436.116	94.014	71
ΤΟΥΡΚΙΑ	74	ΓΕΝΙΚΟΣ ΒΙΟΜΗΧ.ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ,ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΛΠ.	36.626.601	8.573.928	112.069	17.693.349	3.810.115	1.457.675
ΤΟΥΡΚΙΑ	75	ΜΗΧΑΝΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ & ΑΥΤΟΜΑΤΗΣΞΕΡΓΑΣΙΑΣ	3.771.580	62.949	8.243	821.672	11.648	2.419
ΤΟΥΡΚΙΑ	76	ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΗΧΟΥ	35.636.563	5.560.101	464.762	10.748.614	69.129	38.229
ΤΟΥΡΚΙΑ	77	ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΣΥΣΚΕΥΕΣ & ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ	93.935.202	28.819.235	2.028.702	9.161.840	2.060.252	3.668.946
ΤΟΥΡΚΙΑ	78	ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΡΟΜΟΥΣ	199.194.060	24.329.597	30.153	1.195.705	1.057.842	288
ΤΟΥΡΚΙΑ	79	ΛΟΙΠΟ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	24.882.156	265.703	188	3.812.918	1.601.142	32
ΤΟΥΡΚΙΑ	81	ΠΡΟΚΑΤΑΣΚ.ΚΤΙΡΙΑ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ ΚΛΠ	42.631.418	33.336.050	0	588.374	94.627	918
ΤΟΥΡΚΙΑ	82	ΕΠΙΠΛΑ & ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ,ΚΡΕΒΒΑΤΙΑ ΣΤΡΩΜΑΤΑ ΚΛΠ	43.519.578	20.118.132	24	1.199.472	460.525	980
ΤΟΥΡΚΙΑ	83	ΕΙΔΗ ΤΑΞΙΔΙΟΥ,ΣΑΚΚΙΔΙΑ ΧΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ	1.294.213	163.037	310.365	483.013	33.408	57.476
ΤΟΥΡΚΙΑ	84	ΕΙΔΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΞΕΣΟΥΑΡ ΕΝΔΥΣΗΣ	118.338.087	9.413.663	39.116.910	14.025.636	266.236	1.149.334
ΤΟΥΡΚΙΑ	85	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ	11.753.857	1.145.320	2.548.511	858.026	47.514	49.464
ΤΟΥΡΚΙΑ	87	ΟΡΓΑΝΑ & ΣΥΣΚ.ΕΠΑΓΓΕΛΜ.ΕΠΙΣΤΗΜ.ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ	1.360.556	91.271	80.829	1.124.173	39.698	116.879
ΤΟΥΡΚΙΑ	88	ΦΩΤΟΓΡΑΦ.ΣΥΣΚΕΥΕΣ,ΚΛΠ ΕΙΔΗ ΟΠΤΙΚΗΣ,ΡΟΛΟΓΙΑ	126.945	28.450	69.712	19.912	1.438	22.200
ΤΟΥΡΚΙΑ	89	ΔΙΑΦΟΡΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΕΙΔΗ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	43.755.444	14.189.007	25.628.797	8.488.887	2.507.076	7.682.019
ΤΟΥΡΚΙΑ	93	ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ & ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΜΗ ΤΑΞΙΝ.	0	0	0	77.143	18.344	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	99	ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΑ	0	0	0	959.408	125.570	5.045.390

ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ 2006

2006								
ΧΩΡΑ (ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ)	ΚΩΔ. 2ΨΗΦΙΟΥ SITC	2ΨΗΦΙΟ SITC (ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ)	ΑΞΙΑ ΣΕ € (ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ KGR (ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΑΛ. ΜΟΝ. (ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ)	ΑΞΙΑ ΣΕ € (ΕΞΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ KGR (ΕΞΑΓΩΓΕΣ)	ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΕ ΑΛ. ΜΟΝ. (ΕΞΑΓΩΓΕΣ)
ΤΟΥΡΚΙΑ	01	ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΡΕΑΣ	0	0	0	146.621	150.603	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	02	ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΚΑΙ ΑΥΓΑ ΠΟΥΛΙΩΝ	0	0	0	104.821	27.095	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	03	ΨΑΡΙΑ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜ. ΑΥΤΩΝ, ΟΣΤΡΑΚΟΕΙΔΗ, ΜΑΛΑΚ.	25.118.245	5.756.666	0	7.784.247	2.397.825	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	04	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ	1.833.411	3.304.644	0	569.242	2.673.964	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	05	ΦΡΟΥΤΑ ΚΑΙ ΛΑΧΑΝΙΚΑ	53.297.922	62.846.505	1.096.873	3.444.986	4.341.642	41.828
ΤΟΥΡΚΙΑ	06	ΖΑΧΑΡΗ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΖΑΧΑΡΗ ΚΑΙ ΜΕΛΙ	1.986.977	3.687.375	0	421.122	1.115.417	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	07	ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΙ, ΚΑΚΑΟ, ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ & ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΑΥΤΑ	1.848.757	950.014	0	198.791	75.532	71
ΤΟΥΡΚΙΑ	08	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΕΣ (ΔΕΝ ΠΕΡΙΛΑΜΒ. ΑΝΑΛΕΣΤΑ ΔΗΜΗΤΡ)	138.748	313.150	0	6.952.347	8.826.174	3.327.624
ΤΟΥΡΚΙΑ	09	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	8.276.369	2.554.733	0	318.486	244.830	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	11	ΠΟΤΑ	460.214	1.013.808	1.210.177	1.144.386	785.585	322.173
ΤΟΥΡΚΙΑ	12	ΚΑΠΝΟΣ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΓΑΣΜΕΝΟΣ	5.783.199	1.193.557	0	2.883.171	256.294	152.025
ΤΟΥΡΚΙΑ	21	ΔΟΡΕΣ, ΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΑ	75.003	2.738	9.620	14.613.279	7.064.192	2.887.190
ΤΟΥΡΚΙΑ	22	ΕΛΑΙΟΣΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ ΚΑΡΠΟΙ	10.794.289	3.660.960	0	1.331.606	10.398.096	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	23	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ-ΑΝΑΓΕΝΗΜΕΝ	39.585	22.088	0	28.896	23.549	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	24	ΞΥΛΕΙΑ ΚΑΙ ΦΕΛΛΟΣ	651.887	464.119	28.600	68.650	263.423	451
ΤΟΥΡΚΙΑ	25	ΠΟΛΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΧΑΡΤΙΟΥ	8.791	67.400	0	1.307.056	17.173.582	9
ΤΟΥΡΚΙΑ	26	ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΙΝΕΣ (ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΜΑΛΛΙΝΑ ΝΗΜΑΤΑ)	5.190.150	4.601.489	0	158.516.067	164.851.401	167.117
ΤΟΥΡΚΙΑ	27	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΡΥΚΤΑ ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΑ	21.386.278	321.737.911	0	859.575	72.130.239	85
ΤΟΥΡΚΙΑ	28	ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΜΕΤΑΛΛΩΝ	457.069	19.494.411	0	2.050.946	100.169.279	19.953

ΤΟΥΡΚΙΑ	29	ΑΚΑΤΕΡΓΑΣΤΕΣ ΥΛΕΣ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ.	1.493.060	1.045.988	18.819.809	1.617.408	410.737	245.807
ΤΟΥΡΚΙΑ	32	ΑΝΘΡΑΚΑΣ,ΟΠΤΑΝΘΡΑΚΑΣ (ΚΩΚ) ΚΑΙΜΠΡΙΚΕΤΕΣ	62.281	458.000	0	0	0	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	33	ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	88.444.365	271.444.839	0	330.587.154	673.625.022	32.938.375
ΤΟΥΡΚΙΑ	34	ΦΩΤΑΕΡΙΟ ΦΥΣΙΚΟ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ	665.132	1.244.327	0	580.038	1.601.933	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	42	ΛΑΔΙΑ & ΛΙΠΗ ΣΤΑΘΕΡΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛ.ΑΚΑΤΕΡ	160.004	193.258	0	1.345.751	3.095.397	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	43	ΛΑΔΙΑ & ΛΙΠΗ,ΚΕΡΙ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ.	73.813	101.019	0	147.846	556.040	230
ΤΟΥΡΚΙΑ	51	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ	8.426.750	9.491.835	101.933	275.839	203.493	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	52	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜΙΚΑ	7.298.414	32.257.015	721.297	1.077.359	3.813.674	409.500
ΤΟΥΡΚΙΑ	53	ΒΑΦΙΚΕΣ,ΔΕΨΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	1.883.960	1.076.769	0	7.273.050	3.648.630	44.907
ΤΟΥΡΚΙΑ	54	ΙΑΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	642.472	163.360	0	2.516.235	108.536	38.566
ΤΟΥΡΚΙΑ	55	ΑΙΘΕΡΙΑ ΛΑΔΙΑ,ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ,ΑΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	4.214.434	3.102.240	0	5.047.016	1.412.059	50.357
ΤΟΥΡΚΙΑ	56	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	4.115.119	20.228.650	4.265.795	356.321	600.726	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	57	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΣΕ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΜΟΡΦΗ	18.550.831	19.614.816	0	98.324.228	88.660.457	2.457.675
ΤΟΥΡΚΙΑ	58	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΣΕ ΜΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΜΟΡΦΗ	16.834.539	8.391.239	0	9.963.171	4.740.927	6.253
ΤΟΥΡΚΙΑ	59	ΧΗΜΙΚΕΣ ΥΛΕΣ & ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	3.245.926	3.622.557	0	7.905.915	3.169.184	721.976
ΤΟΥΡΚΙΑ	61	ΔΕΡΜΑΤΑ,ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΔΕΡΜΑ-ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣ	2.542.097	232.650	15.081	2.188.409	122.416	153.970
ΤΟΥΡΚΙΑ	62	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	13.001.738	4.633.628	26.895	2.430.718	977.006	0
ΤΟΥΡΚΙΑ	63	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΦΕΛΛΟ ΚΑΙ ΞΥΛΟ (ΕΚΤΟΣΕΠΙΠΛΩΝ)	9.341.060	22.222.706	1.667.938	3.205.648	15.453.614	27.050
ΤΟΥΡΚΙΑ	64	ΧΑΡΤΙ,ΧΑΡΤΟΝΙΑ,ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΧΑΡΤΟΠΟΛΤΟ,ΧΑΡΤΙ	18.198.960	25.350.271	0	10.369.325	18.487.055	10.946.712
ΤΟΥΡΚΙΑ	65	ΥΦΑΝΤΙΚΑ ΝΗΜΑΤΑ,ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΤΟΙΜΑ ΚΛΠ.ΣΥΝΑΦΗ	159.896.723	42.919.280	24.608.890	14.961.872	3.307.194	2.940.919
ΤΟΥΡΚΙΑ	66	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΟΡΥΚΤΑ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖ.	50.995.220	179.333.667	19.476.939	10.625.864	86.189.471	1.220.667
ΤΟΥΡΚΙΑ	67	ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	188.293.789	438.255.155	0	1.847.657	3.389.005	1.143
ΤΟΥΡΚΙΑ	68	ΜΗ ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	14.279.422	3.864.157	0	48.924.103	11.649.045	1.205
ΤΟΥΡΚΙΑ	69	ΕΙΔΗ ΑΠΟ ΜΕΤΑΛΛΟ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	23.932.320	11.596.742	149.859	13.802.713	3.760.911	89.820.731
ΤΟΥΡΚΙΑ	71	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ-ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	1.548.861	280.942	13.059	1.300.587	135.958	1.060

ΤΟΥΡΚΙΑ	72	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΒΙΟΜ/ΝΙΕΣ	17.596.039	2.361.606	3.960	7.835.743	1.012.121	9.075
ΤΟΥΡΚΙΑ	73	ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΚΛΠ.	5.353.443	1.381.847	1.573	524.477	49.260	28
ΤΟΥΡΚΙΑ	74	ΓΕΝΙΚΟΣ ΒΙΟΜΗΧ.ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ,ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΚΛΠ.	34.510.169	8.567.919	92.054	15.128.251	3.085.326	45.264
ΤΟΥΡΚΙΑ	75	ΜΗΧΑΝΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ & ΑΥΤΟΜΑΤΗΣΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ	289.539	39.972	480	3.148.452	40.063	3.719
ΤΟΥΡΚΙΑ	76	ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΗΧΟΥ	43.307.826	6.624.795	522.252	4.979.665	125.096	1.616
ΤΟΥΡΚΙΑ	77	ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΣΥΣΚΕΥΕΣ & ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ	65.073.302	21.461.753	2.784.550	8.429.895	2.262.330	1.313.293
ΤΟΥΡΚΙΑ	78	ΟΧΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΡΟΜΟΥΣ	141.399.100	19.184.265	4.152	833.485	482.335	1.894
ΤΟΥΡΚΙΑ	79	ΛΟΙΠΟ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	33.289.719	217.991	179	2.151.157	2.164.208	41
ΤΟΥΡΚΙΑ	81	ΠΡΟΚΑΤΑΣΚ.ΚΤΙΡΙΑ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ ΚΛΠ	38.896.109	30.210.185	0	1.815.390	170.397	1.689
ΤΟΥΡΚΙΑ	82	ΕΠΙΠΛΑ & ΜΕΡΗ ΑΥΤΩΝ,ΚΡΕΒΒΑΤΙΑ ΣΤΡΩΜΑΤΑ ΚΛΠ	33.940.476	16.527.965	139	1.081.447	409.574	1.132
ΤΟΥΡΚΙΑ	83	ΕΙΔΗ ΤΑΞΙΔΙΟΥ,ΣΑΚΚΙΔΙΑ ΧΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ	1.394.587	114.854	238.982	228.979	15.507	25.645
ΤΟΥΡΚΙΑ	84	ΕΙΔΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΞΕΣΟΥΑΡ ΕΝΔΥΣΗΣ	92.195.564	6.891.842	35.874.969	11.972.361	243.602	1.020.501
ΤΟΥΡΚΙΑ	85	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ	11.732.898	1.243.521	3.124.002	1.073.960	66.442	73.481
ΤΟΥΡΚΙΑ	87	ΟΡΓΑΝΑ & ΣΥΣΚ.ΕΠΑΓΓΕΛΜ.ΕΠΙΣΤΗΜ.ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ	1.009.537	94.973	123	997.315	16.662	64.164
ΤΟΥΡΚΙΑ	88	ΦΩΤΟΓΡΑΦ.ΣΥΣΚΕΥΕΣ,ΚΛΠ ΕΙΔΗ ΟΠΤΙΚΗΣ,ΡΟΛΟΓΙΑ	128.365	6.729	31.821	25.829	365	882
ΤΟΥΡΚΙΑ	89	ΔΙΑΦΟΡΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΕΙΔΗ ΜΗ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΜΕΝΑ	30.342.041	10.147.483	4.836.764	7.892.137	2.189.543	21.455.742
ΤΟΥΡΚΙΑ	99	ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΑ	3.125	11	0	443.266	74.173	100.001